

CRNA GORA
MINISTARSTVO ODBRANE

**IZVJEŠTAJ
O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI
MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU**

Podgorica, mart 2022. godine

SADRŽAJ

SADRŽAJ.....	1
UVOD	7
1. REALIZACIJA AKTIVNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE IZ PROGRAMA RADA VLADE	8
2. STRATEŠKA I NORMATIVNA DJELATNOST I UPRAVNE AKTIVNOSTI U UPRAVNIM OBLASTIMA	8
2.1 Izrada strateških dokumenata.....	8
2.2 Izrada normativnih dokumenata.....	8
3. IMPLEMENTACIJA ODBRAMBENE POLITIKE	9
3.1 Odbrambeno planiranje Crne Gore.....	9
3.2.1 Usklađivanje procesa nacionalnog odbrambenog planiranja sa NATO procesom odbrambenog planiranja	9
3.2.1.1 Implementacija NATO ciljeva sposobnosti	9
3.2.1.2 Implementacija NATO smjernica o odbrambenim izdvajanjima	10
3.2.1.3 Doprinos NATO komandnoj i strukturi snaga	10
3.2.2 Plan odbrane Crne Gore i nacionalni sistem odgovora na krize.....	11
3.3 Međunarodna odbrambena saradnja.....	11
3.3.1 Bilateralna saradnja.....	11
3.3.1.1 Republika Albanija	12
3.3.1.2 Republika Austrija	12
3.3.1.3 Bosna i Hercegovina	12
3.3.1.4 Republika Bugarska	12
3.3.1.5 Republika Estonija	13
3.3.1.6 Republika Francuska	13
3.3.1.7 Republika Grčka.....	13
3.3.1.8 Republika Hrvatska	13
3.3.1.9 Republika Italija.....	13
3.3.1.10 Država Izrael.....	13
3.3.1.11 Kanada.....	13
3.3.1.12 Republika Kosovo	14
3.3.1.13. Republika Letonija.....	14
3.3.1.14 Republika Litvanija	14

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

3.3.1.15 Republika Mađarska	14
3.3.1.16 Republika Sjeverna Makedonija.....	14
3.3.1.17 Kraljevina Norveška	14
3.3.1.18 Savezna Republika Njemačka	14
3.3.1.19 Republika Poljska.....	15
3.3.1.19 Rumunija	15
3.3.1.20 Sjedinjene Američke Države	15
3.3.1.21 Republika Slovenija.....	15
3.3.1.22 Republika Turska	15
3.3.1.23 Velika Britanija	15
3.3.2 Multilateralna saradnja	15
3.3.2.1 Proces saradnje ministara odbrane zemalja Jugoistočne Evrope - SEDM.....	15
3.3.2.2 Centar za bezbjednosnu saradnju - RACVIAC.....	16
3.3.2.3 Američko - jadranska povelja (A-5)	16
3.3.2.4 Balkanska medicinska namjenska jedinica (BMTF)	16
3.3.2.5 Konferencija načelnika generalštabova država Balkana (BCHOD)....	16
3.3.2.6 Inicijativa za odbrambenu saradnju zemalja Centralne Evrope (CEDC+)	16
3.3.2.7 Inicijativa za odbrambenu saradnju (DECI).....	17
3.3.2.8 To Be Secure "2BS"	17
3.3.2.9 Godišnji brifing vojno-diplomatskih predstavnika.....	17
3.3.2.10 Saradnja sa NATO, međunarodne misije i operacije.....	17
3.3.2.11 UN i OEBS	19
3.3.2.12 Implementacija "Bečkog dokumenta 2011" (BD11)	21
3.3.2.13 Sprovođenje inspekcija	21
3.4 Integritet u Ministarstvu i Vojsci	21
4. ODBRAMBENI RESURSI.....	22
4.1. LJUDSKI RESURSI	22
4.1.1 Planiranje i razvoj ljudskih resursa	22
4.1.2 Razvoj ljudskih resursa.....	22
4.1.2.1 Izučavanje stranih jezika	22

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

4.1.2.2 Usavršavanje profesionalnih vojnih lica	23
4.1.2.3 Obuka profesionalnih vojnih lica.....	24
4.1.2.4 Obuka civilnih lica	24
4.1.2.4 Stručno usavršavanje državnih službenika i namještenika	24
4.1.3 Projekti, promocija Vojske i vojnog poziva.....	25
4.1.3.1 Saradnja sa nevladinim organizacijama	25
4.1.4 Statusna pitanja.....	25
4.1.4.1 Poslovi postupanja pred nadležnim organima.....	25
4.1.4.2 Stambena pitanja	26
4.1.5 Najznačajniji projekti iz oblasti politike rodne ravnopravnosti	26
4.2. MATERIJALNI RESURSI	26
4.2.1. Opremanje Vojske	26
4.2.2. Remont i održavanje.....	27
4.2.2.1 Održavanje ubojnih sredstava (UbS)	27
4.2.2.2 Opravka i servisiranje motornih vozila i drugih tehničkih sredstava ...	27
4.2.2.3 Remont i održavanje sredstava Mornarice	28
4.2.2.4 Neutralizacija viškova ubojnih sredstava.....	28
4.2.2.5 Prodaja naoružanja i vojne opreme.....	28
4.2.3 Zaštita resursa.....	29
4.2.3.1 Zaštita i zdravlje na radu	29
4.2.3.2 Zaštita od požara	29
4.2.3.3 Zaštita životne sredine	29
4.2.3.4 Zdravstvena zaštita i vojni sanitet	30
4.2.4 Opšta logistika	30
4.2.4.1 Usluga ishrane	30
4.2.4.2 Nabavka usluga	30
4.2.4.3 Nabavka uniforme i druge odjeće.....	30
4.2.4.4 Zagrijavanje prostorija i utrošak energenata	31
4.2.5 Međunarodne aktivnosti po logistici.....	31
4.2.5.1 NATO aktivnosti po logistici.....	31
4.2.5.2 Implementacija NATO LOGFAS softvera	31
4.2.5.3 Saradnja sa OEBS	32

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

4.2.5.4 Saradnja sa Ujedinjenim Nacijama	32
4.2.5.5 Bilateralna saradnja u oblasti logistike	32
4.2.6 Donacije	33
4.2.6.1 Donacije Sjedinjenih Američkih Država.....	33
4.2.6.2 Donacije Republike Turske	34
4.2.6.3 Donacija Kraljevine Norveške	34
4.2.7 Investicioni radovi.....	34
4.2.7.1 Imovinsko - pravni i geodetski poslovi.....	36
4.2.7.2 Raspolaganje nepokretnostima.....	37
4.2.7.3 Prihodi od zakupa nepokretnosti.....	37
4.2.7.4 Stambena izgradnja	39
4.2.8 Informaciono - komunikacioni sistemi (IKS).....	39
4.2.9 Standardizacija u oblasti odbrane	40
4.2.9.1 Kodifikacija u oblasti odbrane.....	41
4.2.10 Plan nabavki.....	41
4.3. BUDŽET ZA ODBRANU	42
5. VOJSKA CRNE GORE	43
5.1. Ključne organizacijsko - formacijske promjene	43
5.2 Učešće Vojske u međunarodnim misijama i operacijama.....	43
5.2.1 Angažovanje Vojske u operaciji „EU NAVFOR - ATALANTA“	43
5.2.2 Angažovanje Vojske u misiji “EUTM” u Republici Mali	44
5.2.3 Angažovanje Vojske u misiji UN “MINURSO” u Zapadnoj Sahari	44
5.2.4 Angažovanje Vojske u operaciji KFOR.....	44
5.2.5 Angažovanje Vojske u NATO NMI misiji u Iraku.....	44
5.2.6 Angažovanje Vojske u NATO aktivnosti „Ojačano istureno prisustvo“ (eFP) u Letoniji.....	44
5.3 Angažovanje Vojske u podršci drugim institucijama	44
5.3.1 Realizacija obuka pripadnika Vojske u zemlji i inostranstvu	45
5.3.2 Učešće pripadnika Vojske na vježbama u Crnoj Gori.....	46
5.3.3 Učešće pripadnika Vojske na vježbama u inostranstvu	47
6. INSPEKCIJSKI NADZOR.....	47
7. ADMINISTRATIVNO POSLOVANJE	48
8. UNUTRAŠNJA REVIZIJA	48
9. JAVNOST RADA	49

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

ZAKLJUČAK	51
POPIS SKRAĆENICA.....	54
PRILOZI	57
Prilog 1	57
Prilog 2	58
Prilog 3	59

UVOD

Ministarstvo odbrane (u daljem tekstu: Ministarstvo) je, u skladu sa članom 65 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", br. 78/18, i 70/21), izradilo Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva odbrane za 2021. godinu.

Izvještaj se sastoji iz devet poglavlja. U prvom poglavlju su dati podaci o realizaciji aktivnosti iz Programa rada Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) i Ministarstva. U drugom poglavlju dat je pregled zakonskih i podzakonskih akata koje je Ministarstvo pripremlilo za usvajanje i donošenje, radi unaprjeđenja normativnog okvira neophodnog za ostvarenje ustavne uloge Vojske Crne Gore (u daljem tekstu: Vojska) i dosljedne realizacije misija i zadataka Vojske. U trećem poglavlju su definisana najvažnija pitanja odbrambene politike i planiranja, kao i dio koji se odnosi na aspekte međunarodne odbrambene saradnje. U četvrtom poglavlju prikazani su podaci o ljudskim, materijalnim i finansijskim kapacitetima Ministarstva. U petom poglavlju prikazana je organizaciona struktura i dat je pregled najvažnijih aktivnosti Vojske. U šestom poglavlju navedeni su podaci o inspekcijskom nadzoru izvršenom u oblastima borbene spremnosti, zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite životne sredine. U sedmom poglavlju nalaze se podaci o administrativnom poslovanju, a u osmom poglavlju poslovi unutrašnje revizije. U posljednjem, devetom poglavlju Izvještaja, obrađeno je pitanje javnosti rada Ministarstva.

Ministarstvo je, u cilju nastavka izgradnje sistema odbrane i u skladu sa definisanim prioritetima za 2021. godinu, postavilo sljedeće ciljeve:

- Dalja izgradnja odbrambenih kapaciteta i sposobnosti;
- Dostizanje spremnosti Vojske za izvršavanje odbrambenih misija i zadataka;
- Usklađivanje procesa nacionalnog odbrambenog planiranja sa NATO procesom odbrambenog planiranja, uz dosljednu implementaciju obaveza preuzetih u okviru Alijanse;
- Priprema i učešće jedinica u međunarodnim misijama i operacijama;
- Izgradnja i jačanje kapaciteta za sajber odbranu;
- Unaprjeđenje bilateralne i multilateralne odbrambene saradnje;
- Obuka i usavršavanje kadra;
- Jačanje inspekcijskog nadzora i unutrašnje kontrole;
- Unaprjeđenje standarda pripadnika Ministarstva i Vojske;
- Izgradnja infrastrukture za potrebe Ministarstva i Vojske;
- Usvajanje standarda odbrane i razvoj interoperabilnosti sa snagama NATO;
- Rješavanje viškova naoružanja i vojne opreme;
- Unaprjeđenje saradnje sa medijima i nevladinim organizacijama.

1. REALIZACIJA AKTIVNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE IZ PROGRAMA RADA VLADE

Programom rada Vlade za 2021. godinu planirano je ukupno šest aktivnosti iz nadležnosti Ministarstva, od kojih je pet aktivnosti realizovano u cjelosti, a jedna aktivnost nije realizovana. Nije izrađen Akcioni plan za implementaciju Strategije nacionalne bezbjednosti Crne Gore za period 2021-2022. Zbog aktuelne situacije sa pandemijom COVID-19, organizacijskih i personalnih promjena u državnim institucijama, interresorna radna grupa zadužena za realizaciju ove aktivnosti nije realizovala ovaj zadatak.

Program rada Ministarstva odbrane za 2021. godinu sadržao je 395 aktivnosti. Realizovano je 230 aktivnosti, 34 su djelimično realizovane, dok 131 nije realizovana. Aktivnosti nijesu realizovane zbog pandemije COVID-19, racionalizacije utroška budžetskih sredstva, otkazivanja aktivnosti iz Planova bilateralne i multilateralne saradnje, ograničene logističke podrške i neobezbjeđenih donacijskih sredstava.

2. STRATEŠKA I NORMATIVNA DJELATNOST I UPRAVNE AKTIVNOSTI U UPRAVNIM OBLASTIMA

2.1 Izrada strateških dokumenata

Prijem Crne Gore u punopravno članstvo u NATO i promjene u bezbjednosnom okruženju Crne Gore nametnule su potrebu za revidiranjem postojećih i donošenjem novih strateških dokumenata na polju bezbjednosti i odbrane. Neposredno nakon sticanja punopravnog članstva u NATO, Ministarstvo je započelo sa aktivnostima na izmjenama cjelokupnog odbrambenog strateško - doktrinarnog okvira Crne Gore.

Tokom 2021. godine nije bilo izrade novih strateških dokumenata. Akcenat je dat na formiranju interresornih radnih grupa čiji je zadatak ažuriranje usvojenih strateških dokumenata. U tom cilju, u toku je formiranje interresornih radnih grupa za izradu Akcionog plana za Strategiju nacionalne bezbjednosti Crne Gore 2022-2024 i za praćenje realizacije Akcionog plana za implementaciju Strategije odbrane Crne Gore 2019-2022 i izradu i praćenje realizacije Akcionog plana za implementaciju Strategije odbrane Crne Gore 2023-2026. Pored pomenutog rada na ažuriranju strateških dokumenata, zbog ukazane potrebe, formirane su i tri radne grupe: za ažuriranje Kataloga nacionalnih mjera odgovora na krize; za izradu Uputstva za izradu Predloga odluke o mjerama pripravnosti i Predloga uputstva za izradu Plana odbrane Crne Gore i za Analizu propisa Crne Gore koji uređuju postupanja u situacijama koje mogu izazvati krizu.

2.2 Izrada normativnih dokumenata

U 2021. godini Vlada je donijela sljedeća dokumenta: Uredbu o načinu sprovođenja nabavki za vojno - diplomatske predstavnike i jedinice Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i mirovnim misijama; Uredbu o izmjenama Uredbe o zaradama i drugim novčanim primanjima pripadnika Vojske Crne Gore, operativne jedinice za zaštitu i spašavanje i policije i zaposlenih u organima državne uprave za vrijeme učešća u međunarodnim snagama, mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu; Uredbu o prestanku važenja Uredbe o brojnoj veličini, sastavu i načinu angažovanja

aktivne rezerve Vojske Crne Gore i Odluku o brojnoj veličini ugovorne rezerve Vojske Crne Gore.

Tokom 2021. godine Ministarstvo je donijelo sljedeća dokumenta: Pravilnik o ishrani u Vojsci Crne Gore; Pravilnik o legitimaciji inspektora za odbranu; Pravilnik o načinu prevođenja profesionalnog vojnog lica i proizvođenja lica u službi u Vojsci Crne Gore; Pravilnik o službenoj legitimaciji i izgledu značke ovlašćenih lica u Obavještajno - bezbjednosnom direktoratu; Pravilnik o smještaju u Vojsci Crne Gore; Pravilnik o standardizaciji u oblasti odbrane; Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene i psihološke sposobnosti lica za prijem u službu u Vojsci Crne Gore i načinu obrazovanja i rada vojno - ljebarske komisije; Pravilnik o odijevanju u Vojsci Crne Gore; Pravilnik o načinu unaprjeđivanja lica u rezervnom sastavu Vojske Crne Gore; Pravilnik o registru brodova (flotna lista) u upotrebi u Vojsci Crne Gore; Pravilnik o određivanju čina za lica koja se primaju u službu u Vojsci Crne Gore, Pravilnik o bezbjednosnim smetnjama; Pravilnik o stručnom osposobljavanju i usavršavanju lica u službi u Vojsci Crne Gore; Pravilnik o dopuni Pravilnika o stručnom osposobljavanju i usavršavanju lica u službi u Vojsci Crne Gore; Pravilnik o sadržaju izvještaja i prihodima ovlašćenih lica u Obavještajno - bezbjednosnom direktoratu; Pravilnik o bližim kriterijumima, načinu izbora i obavezama zaposlenih u Ministarstvu odbrane za učešće u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu; Pravilnik o bližem načinu vršenja inspekcijuskog nadzora i unutrašnje kontrole u oblasti odbrane; Kodeks vojne etike i Interna pravila o određivanju kategorija podataka Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore kojima se može odrediti stepen tajnosti.

Ministarstvu je u toku 2021. godine podnijeto 93 zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Doneseno je 51 rješenje kojim je pristup informacijama dozvoljen, 23 rješenja kojim je pristup informacijama odbijen, 12 rješenja kojim je pristup djelimično usvojen, dva obavještenja i jedan odustanak od zahtjeva, dok su četiri predmeta u postupku.

3. IMPLEMENTACIJA ODBRAMBENE POLITIKE

3.1 Odbrambeno planiranje Crne Gore

Ministarstvo u skladu sa Internim pravilima sprovodi aktivnosti u vezi sa planiranjem odbrane u Ministarstvu i Vojsci. Internim pravilima uređuje se proces odbrambenog planiranja u Ministarstvu i Vojsci, upravljanje procesom i njegovo usklađivanje sa drugim procesima planiranja i prihvaćenim međunarodnim obavezama, utvrđuju se planski periodi, nivoi, načela i nosioci planiranja, njihovi zadaci, vrste i rokovi izrade dokumenata.

3.2.1 Usklađivanje procesa nacionalnog odbrambenog planiranja sa NATO procesom odbrambenog planiranja

3.2.1.1 Implementacija NATO ciljeva sposobnosti

Početkom 2021. godine, urađena je godišnja Analiza implementacije NATO Ciljeva sposobnosti za Crnu Goru 2017. godine, za 2020. godinu, kada je konstatovano da se, u najvećem dijelu, njihova implementacija odvija planiranom dinamikom.

Na sastanku ministara odbrane NATO, u oktobru 2021. godine usvojen je novi paket NATO Ciljeva sposobnosti za Crnu Goru 2021, kojim je Crnoj Gori dodijeljeno 10

kvalitativnih i 37 kvantitativnih ciljeva. Zbog organizacijskih i personalnih promjena u državnim institucijama, inicirano je formiranje nove interresorne radne grupe za praćenje i implementaciju Ciljeva sposobnosti za Crnu Goru 2021.

Dalji proces implementacije novog paketa Ciljeva sposobnosti, u velikoj mjeri, zavisi od mogućnosti realizacije planova opremanja.

Dosljedna implementacija Ciljeva sposobnosti je ključni preduslov za razvoj projektovanih odbrambenih sposobnosti i ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz okvira članstva Crne Gore u NATO. Takođe, implementacija Ciljeva sposobnosti ima veliki uticaj na buduće strukturiranje snaga i značajno usmjerava proces transformacije oružanih snaga i reformi u sektoru odbrane.

3.2.1.2 Implementacija NATO smjernica o odbrambenim izdvajanjima

Strateškim pregledom odbrane, Dugoročnim planom razvoja odbrane 2019-2028 i Planom investiranja Crne Gore u odbranu za period 2019-2024, kao i jasnim definisanjem prioriteta i rokova za opremanje i modernizaciju deklariranih jedinica i implementaciju ciljeva sposobnosti, stvoreni su uslovi za dosljednu implementaciju NATO smjernica o odbrambenim izdvajanjima.

Ukupna planirana izdvajanja za sistem odbrane u 2021. godini iznosila su 77,04 mil. € ili 1,66% BDP-a, dok su izdvajanja za opremanje i modernizaciju iznosila 15,83 mil. € ili 20,54% od ukupnih izdvajanja za sistem odbrane.

U skladu sa projekcijama iz Plana investiranja Crne Gore u odbranu 2019-2024, pozitivan trend rasta izdvajanja za odbranu nastaviće se do 2024. godine, do kada je planirano dostizanje ciljanog procenta izdvajanja od 2% BDP za budžet odbrane i izdvajanje od najmanje 20% budžeta odbrane za opremanje i modernizaciju, što je Crna Gora već dostigla u 2020. godini, kada su ukupna izdvajanja za opremanje i modernizaciju iznosila 20,96%.

3.2.1.3 Doprinos NATO komandnoj i strukturi snaga

Crna Gora je nastavila da doprinosi NATO komandnoj i strukturi snaga, u skladu sa smjernicama sa NATO Samita i ministarskih sastanaka, kroz angažovanje u postojećim i pripremu za angažovanje u novim aktivnostima i inicijativama Sjevernoatlantskog saveza.

Integracija Vojske u NATO komandnu strukturu prepoznata je kao značajan i mjerljiv doprinos Crne Gore kolektivnom sistemu bezbjednosti. Doprinos je iskaz posvjećenosti zajedničkim opredjeljenjima i ciljevima Alijanse i dokaz da je Crna Gora kredibilan i pouzdan partner u NATO.

Angažovanje personala Crne Gore na štabnim pozicijama u NATO komandama, predstavlja prvenstveno veliki profesionalni lični izazov za angažovano ljudstvo, kao i mogućnost sticanja profesionalnih znanja i sposobnosti u multinacionalnom okruženju i iskustva koja se mogu uspješno primjeniti u daljem radu, u cilju unaprjeđenja operativnih sposobnosti Vojske.

Nacionalna vojna predstavništva pri NATO štabu u Briselu, Savezničkoj komandi za operacije u Monsu i Savezničkoj komandi za transformacije u Norfolku, aktivno učestvuju u radu i donošenju odluka u okviru NATO vojne strukture. Poboljšana je razmjena

informacija i koordinacija aktivnosti u procesu planiranja razvoja odbrambenih sposobnosti i usaglašavanja zahtjeva kontribucije snaga kroz sinhronizovano djelovanje nacionalnih vojnih predstavništava (Prilog 1).

3.2.2 Plan odbrane Crne Gore i nacionalni sistem odgovora na krize

Ministarstvo je pružilo stručnu pomoć u ažuriranju postojećih planova odbrane u šest opština, dva organa državne uprave, jednom preduzeću koje vrši usluge od posebnog značaja za odbranu i jednoj zdravstvenoj ustanovi, i to:

- Opštine: Podgorica, Budva, Pljevlja, Mojkovac, Andrijevica i Šavnik;
- Organi državne uprave: Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo ekonomskog razvoja.

Stručna pomoć pružena je u izradi Plana odbrane JZU „Opšta bolnice Berane“ i Plana odbrane preduzeća „Osmanagić“ d.o.o. Nikšić.

U skladu sa Planom rada Ministarstva za 2021. godinu započet je rad na izradi Uputstva za izradu Predloga odluke o mjerama pripravnosti i Predloga uputstva za izradu Plana odbrane Crne Gore.

Vlada je na Sjednici održanoj 16. septembra razmotrila Predlog za izmjenu Programa rada Vlade Crne Gore za 2021. godinu koji je predložilo Ministarstvo odbrane. S tim u vezi, Vlada je donijela Zaključak kojim se Ministarstvo odbrane zadužuje da formira Interresornu radnu grupu koja će pripremiti analizu propisa koji uređuju postupanja u situacijama koje mogu izazvati krizu i predložiti rješenje za cjelovito i jedinstveno normativno uređenje ove oblasti.

3.3 Međunarodna odbrambena saradnja

Međunarodna odbrambena saradnja obuhvatala je aktivnosti bilateralne, multilateralne i regionalne saradnje, aktivnosti vojno - diplomatskih predstavništava, učešća u radu međunarodnih bezbjednosnih i odbrambenih struktura, kao i implementaciju obaveza koje proističu iz međunarodnih ugovora, sporazuma, konvencija i rezolucija koje je Crna Gora potpisala.

Međunarodna odbrambena saradnja predstavljala je snažan instrument podrške ostvarivanju nacionalnih odbrambenih i bezbjednosnih interesa, kao i unaprjeđenju odbrambenih sposobnosti.

3.3.1 Bilateralna saradnja

U skladu sa Zakonom o zaključivanju međunarodnih ugovora, tokom 2021. godine, potpisano je ukupno dva dokumenta, i to:

- Tehnički sporazum između Ministarstva odbrane Crne Gore i Komande kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu podrške države domaćina vojnim vježbama na teritoriji Crne Gore od 01. marta 2021. do 01. marta 2024. godine - USAREU-AF;
- Sporazum i Mandatni sporazuma o donaciji Dingo vozila između Ministarstva odbrane Savezne Republike Njemačke i Ministarstva odbrane Crne Gore.

Ministarstvo je u 2021. godini potpisalo četrnaest planova bilateralne saradnje i to sa: Republikom Albanijom, Republikom Austrijom, Bosnom i Hercegovinom, Republikom Bugarskom, Republikom Grčkom, Republikom Hrvatskom, Republikom Francuskom, Republikom Mađarskom, Kraljevinom Norveškom, Saveznom Republikom Njemačkom, Republikom Poljskom, Rumunijom, Republikom Slovenijom, i Velikom Britanijom. Takođe, Ministarstvo je usaglasilo i dva plana bilateralne saradnje sa Republikom Sjevernom Makedonijom i Saveznom Republikom Njemačkom.

Plan bilateralne saradnje sa Sjedinjenim Američkim Državama se ne potpisuje, već se aktivnosti usaglašavaju u okviru IMET programa (International Military Education and Training), kao i saradnje u okviru Programa državnog partnerstva sa Nacionalnom gardom Savezne države Mejn.

Uslijed pandemije COVID-19 tokom 2021. godine veliki broj bilateralnih konsultacija je otkazan, dok su sa predstavnicima Republike Slovenije održane konsultacije 28. novembra u Podgorici, kao i putem video sastanka sa predstavnicima Velike Britanije.

3.3.1.1 Republika Albanija

Bilateralna odbrambena saradnja odvijala se u domenu: obrazovanja i obuke - učešće na Višem kursu za studije odbrane i bezbjednosti na Akademiji za odbrane u Tirani, kao i na kursu engleskog jezika u TRADOC centru u Tirani; vazduhoplovstva - posjete komandanata vazduhoplovstva, saradnje u domenu demilitarizacije.

3.3.1.2 Republika Austrija

Najznačajnija saradnja odvijala se u oblastima planinskog ratovanja i školovanja crnogorskih kadeta na austrijskoj vojnoj akademiji. U domenu materijalnih resursa uspostavljena je saradnja, na polju kodifikacije, podrške zemlje domaćina, skladištenju municije i proceduri nabavki. Ministarstvo odbrane Republike Austrije u kontinuitetu pruža važnu podršku u okviru inicijative Odbrambene saradnje zemalja Srednje Evrope (CEDC+), kao i GRAZ formata za zemlje Zapadnog Balkana. Od strane Saveznog ministarstva odbrane Republike Austrije, Ministarstvo je dobilo na korišćenje tri mobilne laboratorije za ispitivanje stabilnosti baruta.

3.3.1.3 Bosna i Hercegovina

Najznačajnija saradnja odvijala se u oblasti ljudskih resursa, obuci pripadnika Vojske u učenju engleskog jezika - saradnja sa test timom Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Test tim Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u martu i septembru testirao je ukupno 82 lica iz Ministarstva i Vojske, u cilju verifikacije nivoa poznavanja engleskog jezika po NATO standardu STANAG 6001. Takođe, nastavljena je saradnja sa Centrom za operacije podrške miru u Butmiru (Peace Support Operations Training Centre - PSOTC) kroz učešće na velikom broju kurseva.

3.3.1.4 Republika Bugarska

Fokus bilateralne odbrambene saradnje bio je na eventualnom školovanju naših kadeta na akademijama u Republici Bugarskoj za oficirski i podoficirski kadar. Takođe je nastavljena saradnja u oblasti vojno - obavještajnih i bezbjednosnih poslova, dok se svake godine realizuje podrška u podizanju nivoa standardizacije i kodifikacije.

3.3.1.5 Republika Estonija

Najznačajnija saradnja bila je u oblasti sajber odbrane i školovanja pripadnika Vojske na "Baltičkom odbrambenom koledžu" koji se nalazi u Tartu. Kako je u 2020. godini Crna Gora pristupila NATO Centru izvrsnosti za kooperativnu sajber odbranu u Talinu, u svojstvu sponzorske nacije u planu je upućivanje jednog lica za rad u ovom Centru.

3.3.1.6 Republika Francuska

Najznačajnija saradnja odnosila se na oblast učenja francuskog jezika u saradnji s Francuskim institutom u Podgorici, kao i u oblasti vojno - obavještajnih poslova i materijalnih resursa.

3.3.1.7 Republika Grčka

Bilateralna odbrambena saradnja dva ministarstva u oblasti odbrane je veoma sadržajna, posebno u domenu vojnog obrazovanja, vojno - vojne saradnje, zaštite vazdušnog prostora u okviru NATO misije Air Policing, kao i u oblasti vojno - obavještajnih poslova. Jedna od najznačajnijih oblasti saradnje je obrazovanje crnogorskih kadeta na prestižnim vojnim akademijama u Republici Grčkoj.

3.3.1.8 Republika Hrvatska

Težište bilateralne odbrambene saradnje usmjereno je na obrazovanju pripadnika Ministarstva i Vojske u Republici Hrvatskoj, kao i zajedničkom učešću u regionalnim inicijativama: Američko - jadranska povelja A-5 (US - Adriatic Charter), Inicijative za odbrambenu saradnju zemalja Jugoistočne Evrope (South - East Europe Defense Ministerial Process - SEDM), Inicijative za odbrambenu saradnju zemalja Centralne Evrope CEDC+ (Central European Defence Cooperation), Centar za bezbjednosnu saradnju (Centre for Security Cooperation - RACVIAC).

3.3.1.9 Republika Italija

Najznačajnije oblasti saradnje su se odnosile na zaštitu vazdušnog prostora u okviru NATO misije Air Policing, učešća pripadnika Vojske u NATO komandnoj strukturi (NCS) i NATO združenim snagama visoke spremnosti (Very High Readiness Joint Task Force - VJTF), NATO Konceptu okvirne nacije (Framework Nation Concept - FNC). Takođe saradnja je nastavljena i u oblasti školovanja kadeta na akademijama kopnene vojske, mornarice i vazduhoplovstva, kao i zajedničkog učešća u međunarodnim vojnim vježbama.

3.3.1.10 Država Izrael

Saradnja sa Ministarstvom odbrane Države Izrael uspostavljena je u oblasti modernizacije. U julu 2021. godine, održana je ministarska posjeta u okviru koje se obavljene posjete izraelskim kompanijama iz oblasti vojne industrije.

3.3.1.11 Kanada

Težište bilateralne odbrambene saradnje usmjereno je na NATO aktivnostima „Ojačanog isturenog prisustva“ (Enhanced Forward Presence - eFP), gdje su trenutno raspoređeni pripadnici Vojske u okviru VI crnogorske rotacije, a u sklopu borbene grupe koju predvodi

Kanada. Tokom godine otpočela je komunikacija sa kanadskom stranom po pitanju modernizacije Mornarice i Vazduhoplovstva Vojske.

3.3.1.12 Republika Kosovo

Bilateralna odbrambena saradnja odvijala se kroz učešće na „Konferenciji kosovskih snaga bezbjednosti i partnera“. Učešće na simulacionoj vježbi „EAGLE 7“ bilo je planirano tokom godine, ali je vježba odložena uslijed pandemije COVID-19.

3.3.1.13. Republika Letonija

Najvažnije oblasti bilateralne odbrambene saradnje odnosile su se na učešće pripadnika Vojske u NATO aktivnostima „Ojačanog isturenog prisustva“ (Enhanced Forward Presence - eFP). U julu je održana ministarska posjeta, pa su tom prilikom posjećeni i naši pripadnici koji su raspoređeni u okviru VI crnogorske rotacije na eFP aktivnosti.

3.3.1.14 Republika Litvanija

Bilateralna odbrambena saradnja dvije države odnosila se na školovanje pripadnika Vojske na „Baltičkom odbrambenom koledžu“ iz razloga što je Litvanija jedna od zemalja sponzora.

3.3.1.15 Republika Mađarska

Bilateralna odbrambena saradnja u oblasti odbrane odvijala se kroz realizaciju posjeta na ministarskom nivou, na nivou političkih direktora, kao i načelnika generalštabova. Takođe, saradnja je obuhvatala i realizaciju kursa za CIMIC (Civilno - vojna saradnja - Civil Military Cooperation), međunarodni kurs za pomorske oficire (IMOC International Maritime Officers Course), kursa za upozorenje, izvještavanje i predviđanje opasnosti od hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih incidenata (CBRN), i kursa kontrole naoružanja.

3.3.1.16 Republika Sjeverna Makedonija

Saradnja sa Ministarstvom odbrane Republike Sjeverne Makedonije je veoma sadržajna. Najznačajnija saradnja je u oblastima školovanja crnogorskih kadeta na Vojnoj akademiji „General Mihailo Apostolski“ u Skoplju. Takođe, intenzivirana je saradnja i u oblastima ljudskih resursa, informaciono - komunikacionih sistema, logistike, standardizacije i kodifikacije, vojno - obavještajne djelatnosti, odnosa sa javnošću, vazduhoplovstva, obuke kadeta Vojne akademije „General Mihailo Apostolski“ u zimskim uslovima, obuke ronilaca i obuke i izvođenja bojevih gađanja na vojnom poligonu „Krivolak“.

3.3.1.17 Kraljevina Norveška

Bilateralna odbrambena saradnja bazirana je na implementaciji projekata koji se odnose na upravljanje integritetom u sektoru odbrane, kao i usavršavanju engleskog jezika za visoko rukovodeći kadar.

3.3.1.18 Savezna Republika Njemačka

Saradnja dva ministarstva je sadržajna i najvećim dijelom se odvijala kroz aktivnosti iz oblasti sajber odbrane, obavještajnih poslova, logistike, ljudskih resursa, odnosa sa javnošću, verifikacije, strateškog planiranja i vazduhoplovstva.

3.3.1.19 Republika Poljska

Bilateralna saradnja je uspostavljena između vojnih policija dvije zemlje, u oblasti materijalnih resursa, izgradnje integriteta, učenja engleskog jezika, kao i NATO CIMIC kurseva. U oktobru mjesecu, delegacija predvođena ministarkom odbrane učestvovala je na Bezbjednosnom forumu u Varšavi, na panelu "NATO nakon 70 godina - Budućnost Alijanse".

3.3.1.19 Rumunija

Bilateralna odbrambena saradnja se ostvaruje kroz učešće na zajedničkim obukama i međunarodnim vojnim vježbama, kao i u sferi vojno - obavještajnih poslova - HUMINT.

3.3.1.20 Sjedinjene Američke Države

Saradnja sa SAD je veoma intenzivna i sadržajna. Najznačajnije oblasti saradnje su modernizacija Vojske, školovanje i obuke pripadnika Ministarstva i Vojske, saradnja u oblasti sajber odbrane, kao i zajedničko učešće u međunarodnim vojnim vježbama.

3.3.1.21 Republika Slovenija

Bilateralna odbrambena saradnja između dva ministarstva je veoma intenzivna i sadržajna. Odvija se u sklopu priprema za upućivanje i realizaciju zadataka u okviru zajedničkog angažovanja u NATO aktivnostima „Ojačanog isturenog prisustva“ (Enhanced Forward Presence - eFP) u Republici Letoniji, kao i u okviru zajedničkog učešća na vojnim vježbama. Saradnja se takođe odvija i u oblastima ljudskih i materijalnih resursa, na polju planiranja odbrane, kao i planinskog ratovanja.

3.3.1.22 Republika Turska

Saradnja sa Republikom Turskom se odnosila na oblasti odbrambene industrije, modernizacije i opremanja Vojske, kao i na oblasti obuke i eventualnog školovanja oficirskog i podoficirskog kadra na vojno - obrazovnim institucijama.

3.3.1.23 Velika Britanija

Bilateralna odbrambena saradnja sa Ministarstvom odbrane Velike Britanije je veoma sadržajna. Fokus je usmjeren na podršku jačanja ljudskih resursa, kroz različite obuke i školovanja na prestižnim vojnim akademijama i u Centrima za obuku, obuku iz poznavanja engleskog jezika. Takođe saradnja se odnosila i na doprinos procesu demilitarizacije kroz MONDEM projekat (Montenegro demilitarization) i NATO Povjerilački fond, saradnju vojno - obavještajnih službi, razvoju kapaciteta u oblasti odnosa sa javnošću, kao i sajber odbrani i jačanju integriteta.

3.3.2 Multilateralna saradnja

3.3.2.1 Proces saradnje ministara odbrane zemalja Jugoistočne Evrope - SEDM

Predstavnici Ministarstva su učestvovali na konferencijama, sastancima i obukama koji su realizovani u okviru SEDM inicijative, putem video konferencija (VTC). Ministarka prof. dr Olivera Injac učestvovala je na sastanku SEDM ministara odbrane, koji je održan 04. novembra, u Skoplju, Republika Sjeverna Makedonija.

3.3.2.2 Centar za bezbjednosnu saradnju - RACVIAC

U skladu sa programom rada Centra za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC) za 2021. godinu, predstavnici Ministarstva učestvovali su na radionicama i obukama iz oblasti kontrole naoružanja, suzbijanja oružja za masovno uništenje, reforme sektora bezbjednosti, upravljanja ljudskim resursima i promovisanja rodne ravnopravnosti. Generalni direktor Direktorata za politiku odbrane, general - major Rajko Pešić, učestvovao je, u aprilu, na online proljećnom sastanku MAG grupe (Multinational Advisory Group), kojim je predsjedavala Republika Sjeverna Makedonija. On je takođe učestvovao i na jesenjem sastanku MAG grupe u Zagrebu, Republika Hrvatska, na kojem je Rumunija preuzela jednogodišnje predsjedavanje od Republike Sjeverne Makedonije.

3.3.2.3 Američko - jadranska povelja (A-5)

Republika Hrvatska je 01. januara 2021. godine preuzela predsjedavanje Američko - jadranskom poveljom A-5. U okviru Američko - jadranske povelje (A-5), Crna Gora je nastavila aktivan doprinos jačanju regionalne saradnje i promovisanju evroatlantskih integracija zemalja regiona Zapadnog Balkana. Tokom hrvatskog predsjedavanja A-5 inicijativom realizovana su dva sastanka političkih direktora, u aprilu i septembru, na kojima je učestvovao generalni direktor Direktorata za politiku odbrane, general - major Rajko Pešić. On je takođe učestvovao na sastanku ministara odbrane A-5 inicijative, koji je realizovan 10. novembra, u Splitu, Republika Hrvatska. Od januara 2022. godine predsjedavanje Američko - jadranskom poveljom A-5 preuzima Crna Gora.

3.3.2.4 Balkanska medicinska namjenska jedinica (BMTF)

Tokom godine predstavnici Ministarstva učestvovali su na četiri sastanka Balkanske medicinske namjenske jedinice (Balkan Medical Task Force - BMTF), od kojih je jedan bio putem video konferencije, a preostala tri održana su u Republici Sloveniji, Crnoj Gori i u Republici Srbiji. Ministarstvo ima svoje predstavnike i u Stalnoj organizaciji i Upravnom odboru BMTF, koji redovno prisustvuju sastancima, obukama i medicinskim konferencijama.

3.3.2.5 Konferencija načelnika generalštabova država Balkana (BCHOD)

Na 14. Konferenciji načelnika generalštabova zemalja Balkana, koja je održana od 07. do 09. juna u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, učestvovao je načelnik Generalštaba Vojske, brigadni general Milutin Đurović. Na konferenciji je istaknuto da je posebno važno da zadaci koji proizilaze iz svake konferencije na nivou načelnika generalštabova zemalja Balkana, imaju za cilj ne samo jačanje postojećih mehanizama koordinacije, već i pronalaženje načina za uspostavljanje novih mehanizama koji bi dodatno unaprijedili saradnju.

3.3.2.6 Inicijativa za odbrambenu saradnju zemalja Centralne Evrope (CEDC+)

U okviru hrvatskog predsjedavanja CEDC Inicijativom (Central European Defence Cooperation - CEDC) tokom godine, realizovano je nekoliko sastanaka i konferencija. Generalni direktor Direktorata za politiku odbrane, general - major Rajko Pešić, učestvovao je na sastancima političkih direktora država članica CEDC i zemalja Zapadnog Balkana CEDC+, u aprilu i oktobru. Dok je na sastanku ministara odbrane država članica CEDC i

zemalja Zapadnog Balkana (CEDC+) održanom u decembru učestvovala ministarka prof. dr Olivera Injac putem video konferencije.

3.3.2.7 Inicijativa za odbrambenu saradnju (DECI)

Konferencija načelnika generalštabova u okviru Inicijative za odbrambenu saradnju (Defense Cooperation Initiative - DECI) održana je 06. oktobra u Rimu, Republika Italija, a na njoj je učestvovao načelnik Generalštaba Vojske, brigadni general Milutin Đurović. Na Konferenciji je bilo diskusije na temu modernih bezbjednosnih izazova, pandemiji COVID-19, bezbjednosnoj situaciji na Balkanu, ali i u cijeloj Evropi. Takođe je zaključeno da DECI inicijativa doprinosi promociji i jačanju bezbjednosti zemalja regiona, omogućava članicama da zajednički doprinose težnjama NATO i EU za stabilnošću, unaprijede kapacitete sopstvenih oružanih snaga, kao i da grade zajednički odgovor bezbjednosnim izazovima, prema politikama Alijanse i Unije.

3.3.2.8 To Be Secure „2BS“

To Be Secure „2BS“ konferencija održana je 15. oktobra u Budvi, a na njoj je učestvovao i generalni direktor Direktorata za politiku odbrane, general - major Rajko Pešić.

3.3.2.9 Godišnji brifing vojno-diplomatskih predstavnika

Godišnji brifing vojno - diplomatskih predstavnika, akreditovanih u Crnoj Gori, održan je 25. juna u Podgorici u zgradi Ministarstva odbrane na kom su prisustvovali izaslanici odbrane: Republike Austrije, Kraljevine Belgije, Republike Bugarske, Republike Grčke, Republike Hrvatske, Države Japana, Kanade, Republike Mađarske, Savezne Republike Njemačke, Republike Poljske, Rumunije, Sjedinjenih Američkih Država, Republike Slovačke, Republike Slovenije, Republike Turske, Ukrajine i Velike Britanije.

3.3.2.10 Saradnja sa NATO, međunarodne misije i operacije

Ministarka prof. dr Olivera Injac učestvovala je na sastancima Sjevernoatlantskog savjeta (North Atlantic Council - NAC) NATO na nivou ministara odbrane, koji se održavaju tri puta godišnje, a tokom kojih je razgovarano o daljem jačanju politike odvratanja i odbrane, ravnomjernoj podjeli tereta među saveznicama, jačanju spremnosti savezničkih snaga, kao i projektovanju stabilnosti van granica Alijanse. Sastanci su u februaru i junu održani putem video konferencije, dok je oktobarski sastanak održan u sjedištu NATO. Na samitu koji je održan u junu u Briselu, ministarka je bila u delegaciji Crne Gore koju je predvodio predsjednik Vlade Crne Gore. Uzimajući u obzir odluku NATO o povlačenju savezničkih snaga iz Avganistana, ministarka je u aprilu, putem video konferencije, učestvovala na sastanku Sjevernoatlantskog savjeta u formatu ministara odbrane i vanjskih poslova, a u fokusu sastanka bio je status misije „Odlučna podrška“ (Resolute Support).

Ministarka je u julu boravila u zvaničnoj posjeti Republici Letoniji i tom je prilikom posjetila pripadnike Vojske koji se nalaze u vojnoj bazi Adaži u okviru Multinacionalne borbene grupe NATO ojačanog isturenog prisustva (eFP). Tokom posjete bilo je razgovora o budućim oblicima saradnje u okviru eFP, ostvarenim stepenom realizacije planiranih zadataka, kao i da se razmijene mišljenja o bezbjednosnoj situaciji na istočnim granicama Alijanse.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

Generalni direktor Direktorata za politiku odbrane general - major Rajko Pešić učestvovao je na sastancima NATO političkih direktora, koji su realizovani u aprilu i septembru, uoči sastanaka ministara odbrane, kako bi se analizirao napredak koji su države ostvarile na planu sprovođenja ključnih politika Alijanse u cilju daljeg unaprjeđenja kohezije unutar Saveza. U aprilu je takođe učestvovao i na sastanku država kontributora u borbenoj grupi u Republici Letoniji u okviru ojačanog prisustva NATO na istočnim granicama u Republici Letoniji.

Ministarstvo je u oktobru bilo domaćin sastanka Koordinacionog borda grupe Koncepta okvirne nacije (Framework Nation Concept - FNC), na čijem se čelu nalazi Republika Italija. Sastankom je predsjedavao generalni direktor Direktorata za politiku odbrane general - major Rajko Pešić, a učešće su uzeli predstavnici Republike Italije, Republike Austrije, Republike Hrvatske, Republike Slovenije, Republike Mađarske i Republike Sjeverne Makedonije, dok su putem video linka bili uključeni predstavnici Republike Albanije i Savezničke komande za transformaciju (Allied Command Transformation - ACT). Tom prilikom, konstatovano je da će Crna Gora, kao odgovorna saveznica, nastaviti da doprinosi ostvarivanju ciljeva i zadataka ITA-FNC, posebno kroz učešće pripadnika Vojske u multinacionalnim formacijama. U okviru FNC- a Crna Gora realizuje doprinos NATO snagama za brzo djelovanje (NRF/VJTF), kao i NATO inicijativi spremnosti (NATO Readiness Initiative - NRI).

Crna Gora ostaje posvećena pružanju doprinosa međunarodnom miru i bezbjednosti kroz angažman pripadnika Vojske u NATO misijama. U junu upućen je prvi pripadnik Vojske u Irak čime je započet angažman u ovoj NATO misiji (NATO Mission Iraq - NMI Irak), a na osnovu odluke Skupštine od 17. decembra 2019. godine. Kada je riječ o regionalnom angažmanu, u oktobru je u Republici Kosovo izvršena rotacija na poziciji štabnog oficira koji je angažovan u Komandi misije KFOR u Prištini kao zamjenik načelnika Odsjeka za inženjerijske operacije/planove u Komadi KFOR. Takođe, do 15. juna bilo je angažovano jedno civilno lice na poslovima ljudskih resursa u okviru NATO tima za savjetovanje i vezu (NATO Advisory and Liaison Team - NALT). Angažman naših pripadnika u Republici Kosovo se realizuje na osnovu odluke Skupštine Crne Gore donijete na sjednici od 05. jula 2018. godine.

U skladu sa doprinosom NATO komandnoj strukturi, Crna Gora popunjava četiri pozicije, i to jednu poziciju u Združenom NATO centru za vazdušne operacije (Combinied Air Operations Centre - CAOC) u Torehonu, Kraljevina Španija, dok u Savezničkoj komandi za operacije (Allied Command Operations - ACO) SHAPE, Mons popunjava dvije pozicije. U oktobru ove godine izvršena je rotacija u Regionalnom centru za Jug u Združenoj komandi savezničkih snaga u Napulju (Allied Joint Force Command - JFC), gdje od 2019. godine angažujemo jednog štabnog oficira.

Pored NATO komandne strukture, ostvaren je i doprinos NATO strukturi snaga (NATO Force Structure - NFS), kroz afilaciju naših snaga u sastav većih savezničkih jedinica. Crna Gora je opredijelila jedan pješadijski vod za doprinos NATO snagama visoke spremnosti za brzo reagovanje (Very High Readiness Joint Task Force - VJTF) u rotaciji 2020-2022. godine. Vod Vojske je u sastavu italijanskog bataljona, u okviru turske brigade.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

Imajući u vidu aktivnosti Alijanse na planu daljeg jačanja politike odvratanja i odbrane i uopšte kolektivne odbrane, tokom godine nastavljen je aktivan doprinos Ojačanom isturenom prisustvu Alijanse - eFP, koji je započet u decembru 2018. godine. Crna Gora je u junu u okviru borbene grupe u Republici Letoniji, pod komandom Kanade, uputila pješadijsko izviđačko odjeljenje u čijem sastavu je deset pripadnika Vojske. U decembru je raspoređena sedma rotacija u okviru koje je angažovano jedno artiljerijsko odjeljenje od pet pripadnika Vojske.

U cilju kontinuirane podrške NATO politikama i pomoći partnerskim državama, Ministarstvo je opredijelilo 50,000 € za doprinos: sprovođenju aktivnosti Kancelarije GENSEK za žene, mir i bezbjednost, sredstva u iznosu od 10,000 €, kao i Povjerilačkom fondu za Gruziju za projekat izgradnje laboratorije za sajber odbranu, sredstva u iznosu od 40.000,00 €.

3.3.2.11 UN i OEBS

U okviru saradnje sa Organizacijom za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) i Ujedinjenim nacijama (UN) održani su brojni susreti na visokom nivou.

Ministarka prof. dr Olivera Injac je 06. aprila razgovarala, putem online platforme, sa v.d. šefice Misije Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) u Crnoj Gori, Siv-Katrine Leirtoa. Tokom sastanka, sagovornice su razgovarale o modalitetima za intenziviranje saradnje u narednom periodu, sa posebnim fokusom na novi projekat koji je usmjeren ka ublažavanju bezbjednosnih rizika povezanih sa malim oružjem i lakim naoružanjem i zalihama konvencionalne municije u Crnoj Gori.

Ministarka prof. dr Olivera Injac sastala se 13. septembra, u Beču, Republika Austrija sa generalnom sekretarkom OEBS-a, Helgom Mariom Šmid. Tom prilikom, istaknuto je da je saradnja između Crne Gore i OEBS na visokom nivou i naglašen je značaj podrške koju OEBS posvjećuje ne samo Crnoj Gori već i cijelom regionu Zapadnog Balkana. Posebno je istaknut značaj saradnje koja je ostvarena kroz političko - vojnu dimenziju ove organizacije, sa fokusom na jačanje kapaciteta Crne Gore u domenu demilitarizacije i sigurnog skladištenja malog oružja i lakog naoružanja i konvencionalne municije.

Ministarka prof. dr Olivera Injac, sastala se, 09. februara sa novoimenovanim koordinatorom UN sistema u Crnoj Gori, Peterom Lundbergom. Tokom sastanka, sagovornici su razgovarali o rezultatima dosadašnje saradnje kao i modalitetima za unaprjeđenje iste u narednom periodu, sa posebnim fokusom na učešće u mirovnim misijama, rodnu ravnopravnost, implementaciju Rezolucije Savjeta bezbjednosti UN 1325 - Žene, mir i bezbjednost, i demilitarizaciju.

Ministarka prof. dr Olivera Injac, sastala se 03. juna sa Bojanom Balon, koordinatorkom Centra za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC). Sastanak je predstavljao priliku za razgovor o potencijalnoj saradnji u domenu SALW (Godišnja razmjena informacija o malom oružju i lakom naoružanju), kao i nastavku saradnje u oblasti integracije rodne perspektive u reformu sektora odbrane, kroz implementaciju druge faze regionalnog projekta i realizaciju niza drugih aktivnosti prilagođenih prioritetima i potrebama Ministarstva.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

Vršilac dužnosti generalnog direktora Direktorata za upravljanje ljudskim resursima, potpukovnik Miladin Čogurić, sastao se 27. avgusta sa delegacijom Ujedinjenih nacija, koju je predvodio Emanuel Habukea Bombande, ekspert za dijalog, medijacije i izgradnju infrastrukture za mir. Ova ekspertska posjeta se realizovala sa ciljem sprovođenja situacione analize i identifikovanja postojećih kapaciteta i potencijalne podrške od strane UN-a nacionalnim naporima da se unaprijedi dijalog, osnaži socijalna inkluzija i kohezija i suoči sa govorom mržnje.

Ministarstvo je u skladu sa svojim nadležnostima, doprinijelo ispunjavanju niza obaveza koje proizilaze iz UN i OEBS dokumenata. Ovo se prije svega odnosi na obavezu pravovremenog izvještavanja o sprovođenju međunarodno - pravnih instrumenata iz oblasti razoružanja i kontrole naoružanja, pa su u skladu sa tim urađeni sljedeći izvještaji/informacije:

- Godišnji izvještaj o usklađenosti sa Konvencijom o konvencionalnom oružju (CCW);
- Godišnji izvještaj o implementaciji Izmijenjenog protokola II o zabrani ili ograničenju upotrebe mina, mina iznenađenja i drugih sredstava CCW Konvencije;
- Godišnji izvještaj o implementaciji Haškog kodeksa ponašanja protiv širenja balističkih projektila (HCOC);
- Godišnji izvještaj o mjerama za izgradnju povjerenja u okviru Konvencije o biološkom oružju (BWC);
- Godišnji izvještaj po članu VII Konvencije o zabrani upotrebe, skladištenja, proizvodnje i prometa protivpješadijskih mina i njihovom uništavanju (APLC);
- Godišnji izvještaj u skladu sa članom VII Konvencije o zabrani kasetne municije (CCM);
- Upitnik Organizacije za zabranu hemijskog oružja (OPCW) o procjeni potreba i najboljih praksi (upravljanje hemijskom sigurnošću i zaštitom);
- Godišnji izvještaj po članu VII Konvencije o hemijskom oružju (CWC);
- Godišnji izvještaj u vezi sa informacijama o nacionalnim programima u zaštitne svrhe protiv hemijskog oružja, u skladu sa članom X Konvencije o hemijskom oružju (CWC);
- Godišnji izvještaj po UN registru o konvencionalnom naoružanju (UNROCA);
- Godišnji odgovori na OEBS Upitnik o Kodeksu ponašanja o političko - vojnim aspektima bezbjednosti (CoC);
- Godišnji odgovori na OEBS Upitnik o protiv pješadijskim minama (APLM);
- Godišnja razmjena informacija o konvencionalnom naoružanju (CAT);
- Godišnja razmjena informacija o planiranju odbrane Crne Gore za 2021. godinu;
- Godišnja razmjena informacija o malom oružju i lakom naoružanju (SALW);

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

- Izvještaj o vojnim troškovima (MilEx) u skladu sa Rezolucijom Generalne skupštine UN-a 74/24 o objektivnom informisanju o vojnim pitanjima, uključujući transparentnost vojnih troškova;
- Informacija o primjeni Rezolucije Generalne skupštine UN-a 75/51 „Mjere za izgradnju povjerenja u regionalnom i podregionalnom kontekstu“.

Vojska je nastavila da aktivno doprinosi misiji pod okriljem Ujedinjenih nacija za referendum u Zapadnoj Sahari (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara - MINURSO), angažujući svoje oficire u svojstvu posmatrača. Trenutno se u navedenoj misiji nalazi oficirka Vojske (prva oficirka upućena je u MINURSO u decembru 2020. godine), čime Crna Gora doprinosi povećanju učešća žena u procesima izgradnje mira, što je jedna od prioriternih oblasti djelovanja UN - a, a čime takođe potvrđujemo i našu posvjećenost agendi Žene, mir i bezbjednost.

3.3.2.12 Implementacija "Bečkog dokumenta 2011" (BD11)

Zbog situacije izazvane pandemijom COVID-19, nije bilo planiranih aktivnosti po Bečkom dokumentu 2011.

3.3.2.13 Sprovođenje inspekcija

Pasivne kvote

U skladu sa Sporazumom o podregionalnoj kontroli naoružanja **SPKN - DAYTON** u periodu od 31. avgusta do 02. septembra realizovana je jedna inspekcija od strane predstavnika Republike Hrvatske Crnoj Gori.

Aktivne kvote

U skladu sa Sporazumom o podregionalnoj kontroli naoružanja SPKN - DAYTON u periodu od 06. do 08. decembra realizovana je jedna inspekcija u Republici Hrvatskoj.

3.4 Integritet u Ministarstvu i Vojsci

Najznačajniji zadaci na polju integriteta obuhvatali su: identifikovanje oblasti rizika, kontinuirano unaprjeđenje i realizaciju mjera iz Plana integriteta Ministarstva odbrane, izradu odgovora na NATO Upitnik o izgradnji integriteta i smanjenju rizika od korupcije, kao i izvještavanje po Metodologiji za procjenu primjene antikorupcijskih mjera.

Izrađen je Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Plana integriteta za 2020. godinu, koji je dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije. Kontinuirano se sprovode mjere iz Plana integriteta, a na osnovu analiza i prikupljanja podataka o mogućim rizicima od korupcije, konfliktu interesa, neetičkom ponašanju i drugim sličnim aktivnostima, unaprjeđuju se mjere za otklanjanje rizika.

U okviru Projekta jačanja integriteta u sektoru odbrane koji sprovodi Ministarstvo odbrane Kraljevine Norveške i Planom aktivnosti sa Centrom za integritet u sektoru odbrane Norveške (CIDS) za 2021. godinu izrađena je Funkcionalna analiza Odjeljenja za poslove inspekcijeskog nadzora i Funkcionalna analiza javnih nabavki u sistemu odbrane. U oblasti ljudskih resursa, urađen je Nacrt strategije upravljanja ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, a sprovedena je i analiza Zakona o Vojsci Crne Gore.

Odjeljenje za integritet je koordinisalo i aktivno učestvovalo u izradi Registra rizika i nove Knjige internih procedura.

U skladu sa pozitivnim iskustvom učešća u NATO programu za izgradnju integriteta, Ministarstvo je pristupilo novom procesu samoevaluacije. U okviru toga, završena je prva faza procesa, koja podrazumijeva izradu odgovora na pitanja iz NATO Upitnika o izgradnji integriteta i smanjenju rizika od korupcije.

U cilju unaprjeđenja efikasnosti sprovođenja planova integriteta, Agencija za sprječavanje korupcije je u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) izradila Metodologiju za procjenu primjene antikorupcijskih mjera. U skladu sa tim Odjeljenje za integritet je, u saradnji sa drugim organizacionim jedinicama, pripremio i dostavilo Agenciji izvještaj o sprovođenju antikorupcijskih mjera u Ministarstvu odbrane, prema traženoj metodologiji.

Tokom godine je nastavljeno testiranje zaposlenih u Ministarstvu i profesionalnih vojnih lica i lica u službi u Vojsci u oblasti integriteta. Takođe obuke koje su organizovane zasnivale su se na jačanju i izgradnji kapaciteta za izgradnju integriteta, borbi protiv korupcije, dobrog upravljanja, javnih nabavki i izradi internih procedura za funkcionisanje sistema odbrane.

4. ODBRAMBENI RESURSI

4.1. LJUDSKI RESURSI

4.1.1 Planiranje i razvoj ljudskih resursa

Početak januara stupio je na snagu Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane i ukupno je sistematizovano 230 radnih mjesta. Potom je Vlada na sjednici od 24. juna utvrdila novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane kojim je u odnosu na prethodni, povećan broj, pa su tako, sistematizovana ukupno 233 radna mjesta. Navedenim pravilnikom utvrđeno je 12 organizacionih jedinica, i to: Direktorat za politiku odbrane, Direktorat za upravljanje ljudskim resursima, Direktorat za logistiku, Obavještajno - bezbjednosni direktorat, Generalštab Vojske Crne Gore, Odjeljenje za poslove inspekcijeskog nadzora, Odjeljenje za poslove unutrašnje revizije, Odjeljenje za normativne poslove, Odjeljenje za integritet, Kabinet ministra, Služba za finansijske i računovodstvene poslove i Služba za administrativne, pomoćne i druge poslove.

4.1.2 Razvoj ljudskih resursa

4.1.2.1 Izučavanje stranih jezika

U Ministarstvu planski i kontinuirano se vrši izučavanje stranih jezika, i to: engleskog, francuskog, italijanskog i turskog. Prioritet u izučavanju stranih jezika imala su lica koja su planirana za upućivanje na školovanje i usavršavanje, vojno-diplomatske dužnosti, međunarodne misije i operacije, kao i pripadnici jedinica deklariranih jedinica za kolektivnu odbranu.

Shodno epidemiološkoj situaciji sa COVID-19, kursevi su se realizovali uživo ili online. Kurs turskog jezika su pohađala dva lica, dok je kurs italijanskog jezika pohađalo 12 lica. Centar za obuku Vojske je organizovao kurseve engleskog jezika za lica iz Ministarstva i

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

Vojske i to: napredni kurs engleskog jezika za šest lica, kurs engleskog jezika - srednji nivo za 12 lica, kurs obnove znanja engleskog jezika za sedam lica i kurs engleskog jezika - viši srednji nivo za sedam lica. Takođe, realizovan je kurs engleskog jezika NATO govorne procedure i govorne vještine za 12 polaznika (1. Pješadijske čete 1. Pješadijskog bataljona). Individualne časove engleskog jezika u periodu od marta do juna ove godine pohađala su dva lica.

Kurs francuskog jezika, u organizaciji diplomatske akademije Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore, pohađalo je devet lica iz Ministarstva i Vojske, dok su individualni časovi francuskog jezika organizovani za četiri lica iz Ministarstva.

Kurseve engleskog jezika u inostranstvu, pohađalo je pet lica, i to dva lica u Republici Poljskoj i tri u Republici Hrvatskoj. Jedno lice iz Centra za obuku pohađalo je Seminar za testiranje jezika (Language Testing Seminar) u Garmiš - Partenkirhenu, Savezna Republika Njemačka.

Test tim Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u martu i septembru testirao je ukupno 82 lica iz Ministarstva i Vojske, u cilju verifikacije nivoa poznavanja engleskog jezika po NATO standardu STANAG 6001. Pored toga, u Centru za obuku izvršena je provjera znanja engleskog jezika po programu za provjeru znanja engleskog jezika Ministarstva odbrane SAD za 374 lica iz Ministarstva i Vojske, radi učešća u misijama, karijernim i stručnim usavršavanjima.

4.1.2.2 Usavršavanje profesionalnih vojnih lica

Pripadnici Ministarstva i Vojske su tokom godine pohađali različite programe usavršavanja i obuke na prestižnim vojno - obrazovnim institucijama partnerskih zemalja u inostranstvu:

- Usavršavanje operativno - strategijskog nivoa: jedan oficir se usavršava u Republici Hrvatskoj, dok je jedno lice završilo usavršavanje u junu; jedan oficir se usavršava u Sjedinjenim Američkim Državama;
- Usavršavanje komandno - štabnog nivoa: jedan oficir je završio usavršavanje u Velikoj Britaniji u julu; jedan oficir se usavršava u SAD-u na Vazduhoplovnom komandno - štabnom koledžu; jedno lice se usavršava na kursu „Združene komande i Generalštaba“ u Tartu, Republika Estonija, dok je jedan oficir završio usavršavanje u junu; jedan oficir se usavršava u SAD na Mornaričkom štabnom koledžu; jedan oficir je završio komandno - štabno usavršavanje u SAD-u; jedan oficir se usavršava u Republici Hrvatskoj od septembra, dok je jedan oficir završio usavršavanje u junu;
- Oficirski karijerni kursevi u SAD-u: jedno lice je završilo Osnovni liderski kurs za oficire roda veze u februaru; jedno lice se usavršava na Osnovnom kursu za oficire roda inženjerije; jedno lice se usavršava na Osnovnom kursu za oficira pješadije od jula, dok je jedno lice završilo usavršavanje u martu; jedno lice se usavršava na Manevarskom kapetanskom karijernom kursu u SAD-u; jedno lice se usavršava na Inženjerijskom kapetanskom karijernom kursu u SAD-u;

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

- Oficirski karijerni kursevi u Velikoj Britaniji: jedan oficir je završio Inicijalnu obuku za oficire mornarice;
- Napredno podoficirsko usavršavanje: jedno lice se usavršava na Naprednoj podoficirskoj školi u Republici Hrvatskoj, dok se jedno lice usavršava na Akademiji za podoficire Kopnene vojske u SAD;
- Ostali kursevi i obuke za oficire: jedan oficir se usavršava na Postdiplomskim studijama za potporučnike na Pješadijskoj školi u Republici Grčkoj; jedno lice je završilo usavršavanje na „Međunarodni stipendijski program Nacionalnog odbrambenog univerziteta“ u SAD-u, u junu; jedan oficir je završio usavršavanje na Kraljevskoj vojnoj akademiji u Velikoj Britaniji u decembru; jedno lice pohađa specijalizaciju iz oblasti medicine rada u Beogradu, Republika Srbija, u periodu 2019 - 2023. godine; jedno lice pohađa specijalizaciju iz oblasti otorinolaringologije u Crnoj Gori, u periodu 2021-2025. godine; jedno lice pohađa specijalizaciju iz oblasti epidemiologije u Crnoj Gori, u periodu 2021-2025. godine.

4.1.2.3 Obuka profesionalnih vojnih lica

Obuka u inostranstvu realizovana je kroz: kurseve (11 PVL) i radionice (tri PVL). Obuka u zemlji realizovana je kroz: kurseve (24 PVL), online kurseve (dva PVL), seminare (devet PVL), specijalističke obuke (126 PVL), online obuke (osam PVL) i radionice (dva PVL), online radionice (dva PVL), online konferencije (jedno PVL), Program sticanja ključnih vještina za upravljanje ljudskim resursima (jedno PVL).

4.1.2.4 Obuka civilnih lica

U Crnoj Gori su za 31 civilno lice u službi u Vojsci organizovane obuke, i to: jedno lice pohađalo je obuku „Podrška crnogorskog STANAG test tima u pripremi za testiranje“; jedno lice pohađalo je obuku „Statički program za društvene nauke“; dva lica pohađala su obuku „Osposobljavanje pripadnika voda za stacionarna čvorišta veze“; 12 lica pohađalo je obuku „Rodna ravnopravnost“ i 15 lica pohađalo je obuku „Tajnost podataka“.

4.1.2.4 Stručno usavršavanje državnih službenika i namještenika

Na aktivnosti stručnog usavršavanja u zemlji tokom godine bilo je upućeno 23 lica i to na: kurseve jedno lice, online kurseve tri lica, obuke dva lica, online obuke deset lica, seminare pet lica, online seminare jedno lice, online radionice jedno lice.

Kurseve stranih jezika u zemlji pohađalo je deset lica, dok je obuke koje je sprovodila Uprava za kadrove pohađalo 75 službenika i 16 profesionalnih vojnih lica.

Na aktivnosti stručnog usavršavanja u inostranstvu tokom godine upućeno je jedno lice.

U organizaciji Ministarstva i Vojske realizovane su sljedeće obuke, i to: obuka „Bezbjednosna kultura“ koju je pohađalo 15 lica (sedam PVL i osam DS); obuka „Tajnost podataka“ koju je pohađalo 107 lica (65 PVL, 15 CL i 27 DS); obuka za oficirke Vojske, koja se sastojala iz tri dijela: dvodnevna obuka o rodnoj ravnopravnosti koju je pohađalo 13 učesnika, dvodnevna obuka o javnom izlaganju i komunikaciji u kriznim situacijama osam lica i jednodnevna obuka o zagovaranju rodne ravnopravnosti devet lica; jednodnevna obuka o lakom i malokalibarskom naoružanju i Rezoluciji SBUN 73/46 „Žene, razoružanje, neproliferacija i kontrola naoružanja“ sedam lica; jednodnevna obuka

za članove selekcionih komisija o jednakosti i rodnoj ravnopravnosti 11 lica; priprema za istraživanje o vrijednostima u Vojsci, po polu, kroz: dvodnevnu obuku o kreiranju instrumenata za sprovođenje rodno - senzitivnih istraživanja vrijednosti deset lica i dvodnevna obuka o korišćenju statističkog programa za društvene nauke deset lica; obuka iz oblasti rodne ravnopravnosti za lica na komandnim dužnostima u jedinicama Vojske, za ukupno 124 lica (62 oficira, 61 podoficira i jedno civilno lice).

Ukupan broj učesnika obuka iz oblasti rodne ravnopravnosti u toku godine je 192 i to: 107 oficira, 64 podoficira, 12 civilnih lica i devet državnih službenika.

4.1.3 Projekti, promocija Vojske i vojnog poziva

Ministarstvo je organizovalo 01. decembra promociju vojnog poziva u Tržnom centru "Delta City", s ciljem povećanja informisanosti mladih o mogućnostima koje im nude Ministarstvo i Vojska. Na postavljenim info pultovima građani su mogli da se informišu o mogućnostima obrazovanja na inostranim vojnim akademijama i stipendiranja studenata koji se obrazuju na civilnim fakultetima u zemlji i inostranstvu, projektima Ministarstva namijenjenih mladima, rodnoj perspektivi u Vojsci i mogućnostima zapošljavanja u Vojsci, kao i o dobrovoljnom služenju vojnog roka.

Ostale aktivnosti i projekti kao što su Ljetnji vojni kamp za mlade, posjeta srednjim školama, praktična nastava učenika srednjih škola u jedinicama Vojske nisu realizovani zbog poštovanja mjera propisanih od strane nadležnih institucija za sprječavanje širenja COVID 19.

4.1.3.1 Saradnja sa nevladinim organizacijama

Shodno Memorandumu o saradnji između Ministarstva odbrane i nevladinih organizacija "Kvir Montenegro", "Juventas" i Asocijacija "Spektra", u organizaciji ovih nevladinih organizacija realizovan je seminar o ljudskim pravima LGBTIQ osoba za 15 lica iz Vojske i Ministarstva. Seminar je održan od 19. do 21. novembra u Kolašinu, a imao je za cilj da se utiče na mijenjanje odnosa svih segmenata društva prema LGBTIQ populaciji, da se doprinese razbijanju predrasuda kao polaznom temelju iz kojeg proističu svi oblici netrpeljivosti i neshvatanja.

4.1.4 Statusna pitanja

U 2021. godini, u Ministarstvu i Vojsci primljeno je ukupno 14 lica. Od toga su dva državna službenika i namještenika u Ministarstvu, dok je u službi u Vojsci 12 lica, i to: deset oficir i dva civilna lica.

U istom periodu radni odnos, odnosno služba, prestala je za ukupno 84 lica. U Ministarstvu je radni odnos prestao za šest državnih službenika i namještenika, dok je u Vojsci služba prestala za 78 lica, od čega: deset oficira, tri podoficira, 61 vojnika po ugovoru i četiri civilna lica.

U istom periodu unaprijeđeno je 21 lice, i to: sedam oficira i 14 podoficira.

4.1.4.1 Poslovi postupanja pred nadležnim organima

Tokom godine podnijeto je 275 tužbenih zahtjeva, dok je od navedenog broja broj tužbenih zahtjeva sljedeći: 15 tužbenih zahtjeva je usvojeno, dva tužbena zahtjeva su

djelimično usvojena, četiri tužbena zahtjeva su odbijena, jedan tužbeni zahtjev je prekinut, šest tužbenih zahtjeva je povučeno, dok je 247 postupaka u statusu rješavanja.

4.1.4.2 Stambena pitanja

U 2021. godini, nisu donijeta rješenja o raspodjeli stanova, po Konačnoj rang listi.

4.1.5 Najznačajniji projekti iz oblasti politike rodne ravnopravnosti

U sprovođenju politike rodne ravnopravnosti značajno je i usvajanje Akcionog plana za implementaciju Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 - žene, mir i bezbjednost (2019-2022), gdje Ministarstvo ima ulogu inicijatora i nadležnost za praćenje i izvještavanje o sprovođenju aktivnosti.

Takođe Vlada je u septembru usvojila novi Program sprovođenja Akcionog plana za implementaciju Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 - žene, mir i bezbjednost za period 2021-2022. godina, kojim je definisano 36 aktivnosti za čiju implementaciju je zadužen 21 nosilac.

U cilju izrade i efikasnije implementacije aktivnosti predviđenih ovim programom, formirana je Međuresorska radna grupa za izradu i praćenje realizacije Programa iz Akcionog plana koja je sastavljena od predstavnika brojnih državnih organa kao i nevladinog sektora.

U cilju nastavka jačanja internih mehanizama za implementaciju politika rodne ravnopravnosti, Ministarstvo je podržalo i drugu fazu regionalnog projekta „Jačanje rodne perspektive u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana“, koja je trenutno aktuelna, a planirano je da traje do kraja 2021. godine.

4.2. MATERIJALNI RESURSI

Težište rada Direktorata za logistiku bilo je usmjereno na: proces nabavke lako oklopljenih patrolnih vozila sa odgovarajućim borbenim sredstvima i sistemima za potrebe deklariranih jedinica Vojske; opremanje jedinica Vojske drugom savremenom opremom; učešće u pripremi i sprovođenju javnih nabavki, u skladu sa planovima; rješavanje viškova naoružanja i vojne opreme; održavanje zahtijevanog nivoa ispravnosti vojne tehnike i opreme; realizaciju međunarodnih aktivnosti iz oblasti logistike, sa težištem na dostizanju NATO Ciljeva sposobnosti i realizaciju donacija.

4.2.1. Opremanje Vojske

U toku godine, težište opremanja bilo je usmjereno na opremanje deklariranih jedinica u skladu sa Strategijskim pregledom odbrane, Dugoročnim planom razvoja odbrane 2019-2028, Ciljevima sposobnosti i razvoju kapaciteta na nacionalnom nivou.

U cilju opremanja deklariranih jedinica Vojske u skladu sa NATO Ciljevima sposobnosti, zaključen je ugovor sa Vladom SAD-a (oktobar 2019.) o nabavci 65 lako oklopljenih patrolnih vozila (LOPV). Vrijednost nabavke vozila iznosi 36.165.106,00 \$. U toku je realizacija pomenutog ugovora. Do sada je isporučeno 20 navedenih vozila.

Na osnovu Implementacionog sporazuma sa Vladom Države Izrael koji se odnosi na kupovinu 55 daljinski upravljivih oružnih stanica (Remote Controlled Weapon Station - RCWS) i druge vojne opreme u vrijednosti od 31.766.527,00 €. U prethodnom periodu

isporučeno je 30 daljinski upravljivih oružnih stanica dok se ostatak očekuje do kraja 2022. godine.

Na osnovu Ugovora o kupoprodaji dva nova helikoptera Bell model 505 sa opremom i uslugama u vrijednosti od 3.267.234,77 € zaključenog 2020. godine sa Kanadskom komercijalnom korporacijom (Canadian Commercial Corporation - CCC), u toku 2021. godine isporučen je drugi helikopter ovog tipa.

U toku je procedura preko NATO Agencije za nabavke i podršku (NSPA) za ustupanje na korišćenje 3D radara velikog dometa za nadzor vazdušnog prostora. Realizacija navedenog projekta je planirana do kraja 2024. godine.

4.2.2. Remont i održavanje

4.2.2.1 Održavanje ubojnih sredstava (UoS)

Remont i održavanje sredstava naoružanja i vojne opreme izvršeni su planiranom dinamikom, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima.

U septembru je održana radionica za četiri lica iz Ministarstva i Vojske na temu hemijsko ispitivanje stabilnosti baruta na portabilnoj mobilnoj laboratoriji, u realizaciji predstavnika Saveznog ministarstva odbrane Republike Austrije.

U septembru i oktobru za sedam lica iz Ministarstva i Vojske realizovan je Osnovni teorijski kurs za sigurno skladištenje i upravljanje municijom (Modul 1), u realizaciji predstavnika Saveznog ministarstva odbrane Republike Austrije i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Izvršeno je kontrolno ispitivanje manevarske municije 7,62x39 mm za automatsku pušku i manevarske municije 7,62x54 mm za mitraljez M84. Manevarska municija zadovoljava zahtjeve kvaliteta za dalje skladištenje i namjensku upotrebu i može se čuvati i koristiti narednih 12 mjeseci.

4.2.2.2 Opravka i servisiranje motornih vozila i drugih tehničkih sredstava

U toku godine vršene su opravke i servisiranje motornih vozila, inženjerskih mašina, specijalnih vozila (dizalice, cisterne i dr.) i drugih tehničkih sredstava iz domena višeg stepena održavanja. Najvažniji ugovori u ovoj oblasti realizovani su sa sljedećim kompanijama:

- „Sincommerce“ d.o.o. Podgorica u vrijednosti 100.600,00€ (isporuka rezervnih dijelova za teretna i specijalna motorna vozila, autobuse, traktore, viljuškare i prikolice, kao i rezervnih dijelova za nadgradnje specijalnih vozila);
- „Osmanagić CO“ d.o.o. Nikšić u vrijednosti od 77.131,79€ (pružanje usluga remonta vozila iz viših nivoa održavanja - II i III nivo, kao i limarsko - farbarskih radova za teretna i terenska vozila vojnog programa i drugih motornih vozila);
- „Alliance“ d.o.o. Podgorica u vrijednosti od 1.546,90€ (pružanje usluga servisiranja motornih vozila);
- „Ljetopis automotive“ d.o.o. Podgorica u vrijednosti od 20.909,10€ (tekuće održavanje vozila marke Mercedes Benz);

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

- „Efel - Motors“ d.o.o. Cetinje u vrijednosti od 33.000,00€ (nabavka pneumatika za putnička i terenska vozila);
- „Efel - Motors“ d.o.o. Cetinje u vrijednosti od 48.909,11€ (pružanje usluga održavanja motornih vozila marke Toyota);
- „Vujačić company“ d.o.o. Podgorica u vrijednosti od 37.500,00€ (nabavka pneumatika za teretna motorna vozila, za vojna motorna vozila TAM 110 T7 i 150 T11, borbeno vozilo policije M86A i Mercedes-Benz G - Class 280 CDI LAPV 5.4, 4x4, poluprikolice, prikolice, radnu mehanizaciju i inženjerijske mašine).

4.2.2.3 Remont i održavanje sredstava Mornarice

Ove godine realizovane su sljedeće aktivnosti koje se odnose na nabavku, remont i održavanje sredstava Mornarice Vojske:

- Odluka o sprovođenju postupka jednostavne nabavke potrošnog materijala i rezervnih djelova za potrebe održavanja plovniha objekata vrijednosti 6.035,65 €;
- Odluka o sprovođenju postupka jednostavne nabavke tekućeg održavanja plovniha objekata vrijednosti 6.040,00 €;
- Odluka o sprovođenju postupka jednostavne nabavke apsorbensa potrebe ronjenja vrijednosti 3.780,00 € bez PDV-a.

4.2.2.4 Neutralizacija viškova ubojnih sredstava

U toku godine uništeno je 29,47 tona viškova ubojnih sredstava. Uništavanje je sprovedeno kroz II fazu programa (International Trust Fund - ITF) Ustanove za jačanje ljudske bezbjednosti Republike Slovenije. Ukupno je preko ovog programa do sada uništeno 125,54 tona.

Programom ITF Ustanove za jačanje ljudske bezbjednosti Republike Slovenije dostavljen je pregled ubojnih sredstava (UbS) za uništenje okviru III faze, u količini od 172,96 tona. Početak realizacije ove faze, za obezbijedena novčana sredstva, očekuje se u prvoj polovini 2022. godine.

Ministarstvo je pokrenulo uništenje UbS koja su u dužem periodu na granici stabilnosti, u količini od 6,48 tona. U sprovedenoj tenderskoj proceduri za najpovoljnijeg ponuđača izabrano je privredno društvo „Poliex“ Berane. Sa istim je zaključen ugovor, čija realizacija se očekuje u februaru 2022. godine.

4.2.2.5 Prodaja naoružanja i vojne opreme

Od strane komisionara i kupaca, po ranije zaključenim ugovorima, preuzeto je 50,72 tone UbS i 876 komada naoružanja.

Sproveden je tender za prodaju viškova naoružanja i vojne opreme. Prodato je 160 komada naoružanja i 437,41 tona UbS, ukupne vrijednosti 1.433.253,04 €.

4.2.3 Zaštita resursa

4.2.3.1 Zaštita i zdravlje na radu

Ministarstvo i Vojska su svojim aktivnostima u kontinuitetu uticali na poboljšanje nivoa znanja i tehničke opremljenosti subjekata zaštite kao i na razvijanje efikasnog sistema informisanja o svim prisutnim opasnostima i rizicima, u cilju stvaranja boljih uslova za efikasnu zaštitu života i zdravlja svojih pripadnika, materijalnih dobara i očuvanja životne sredine.

Za sva lica koja se upućuju u međunarodne misije pravovremeno se organizuju preventivne mjere zaštite i zdravlja na radu.

Posebna pažnja se posvećuje zaštiti zdravlja svih lica iz Ministarstva i Vojske, a prije svega onih koji rade u specifičnim uslovima (piloti, mornari, ronionci i sl.) i za njih se na godišnjem nivou realizuju sistematski i specijalistički pregledi.

4.2.3.2 Zaštita od požara

U toku godine stanje zaštite od požara održano je na zahtijevanom nivou.

U skladu sa postojećim propisima iz oblasti zaštite od požara, Generalštab i jedinice Vojske redovno vrše ažuriranje planova protivpožarne zaštite za sve vojne objekte i propisanih standardnih operativnih procedura za organe unutrašnje službe u slučaju požara.

U cilju preventivnog djelovanja i adekvatne pripreme za ljetnju sezonu, na nivou kasarni su formirane jedinice privremenog karaktera koje su zadejstvovane u ljetnjem periodu. Jedinice Vojske namijenjene za zaštitu od požara bile su angažovane na gašenju požara u sadejstvu sa civilnim jedinicama. Tokom avgusta Crnu Goru zahvatili su brojni požari uzrokovani sušom i ljudskim faktorom. U skladu sa zahtjevima Direktorata za zaštitu i spašavanje Ministarstva unutrašnjih poslova, angažovani su helikopteri iz sastava Vazduhoplovstva Vojske i jedinice kopnene vojske.

Planskim rješavanjem viškova ubojnih sredstava održava se zahtijevani nivo pirotehničke bezbjednosti svih skladišta. Posebno se vodilo računa da sva lakozapaljiva i ubojna sredstva budu pravilno uskladištena, da nema sredstava koja se čuvaju van namjenskih objekata, da se eksplozivne materije čuvaju u propisanoj ambalaži i da su uskladištene na način predviđen tehničkim propisima.

U kontinuitetu su praćene procedure u oblasti protivminskog djelovanja, uništavanja konvencionalnog oružja, u cilju unaprjeđenja fizičke bezbjednosti i sprječavanja nastanka nekontrolisanih eksplozija.

4.2.3.3 Zaštita životne sredine

Identifikovane su sve materije u posjedu Ministarstva koje čine otpad visokog rizika, pa na osnovu klasifikacije njihove toksičnosti preduzimane su neophodne mjere i postupci kako bi se izbjegle akcidentne situacije.

Pripremljena je procedura za uklanjanje i neutralizaciju opasnog otpada u Vojsci, kojom su obuhvaćene sve materije koje mogu izazvati kontaminaciju ili bilo kakvu drugu havariju.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

U prethodnom periodu predloženo je četiri projekta za realizaciju iz oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, kroz finansiranje od strane međunarodnih subjekata:

- Instalacija solarnih panela na objekte i površine Ministarstva i Vojske - predloženo za sufinansiranje od strane Centralno - evropske inicijative (CEI);
- Izrada studije procjene uticaja vojnih aktivnosti na zemljište i ostale aspekte životne sredine (težišno na streljštima i eventualno na budućem poligonu) - predloženo za finansiranje ambasadi Republike Bugarske;
- Remedijacija tla u skladu sa gore navedenom studijom, na osnovu utvrđenog nivoa degradacije ambijenta - predloženo za finansiranje ambasadi Republike Bugarske;
- Neutralizacija materija i sredstava koja se koriste za hemijsku, biološku, radiološku i nuklearnu odbranu u Vojsci - predloženo za finansiranje ambasadi Republike Bugarske.

4.2.3.4 Zdravstvena zaštita i vojni sanitet

Zdravstvena zaštita i vojni sanitet je značajno unaprijeđen u 2021 godini, uz dobru saradnju sa Ministarstvom zdravlja. Vojno - medicinski centar (VMC) umrežen je u nacionalni zdravstveni sistem, čime je VMC prepoznat kao poliklinika.

Posebna pažnja posvećena je imunizaciji lica koja se upućuju u međunarodne misije i operacije.

Kako je prethodni period obilježila pandemija COVID-19, značajni naponi uloženi su u prevenciju i zaštitu svih lica iz Ministarstva i Vojske.

4.2.4 Opšta logistika

4.2.4.1 Usluga ishrane

Pripremanje hrane realizuje se u pet vojničkih restorana: na Vojnom aerodromu „Knjaz Danilo“ u Podgorici; u Kasarni „Pero Četković“ u Baru; u Kasarni „13. jul“ u Nikšiću; u Kasarni „Breza“ u Kolašinu i u Kasarni „Vladimir Knežević Volođa“ u Pljevljima.

Tokom godine izvršeno je opremanje kuhinjskom tehnikom vojničkog restorana u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu i pripreme za njegovo puštanje u rad u 2022. godini.

4.2.4.2 Nabavka usluga

Potpisani Ugovor o zakupu prostora za postavljanje samouslužnih aparata za tople i hladne napitke i konditorske proizvode u objektima Ministarstva i Vojske istekao je u 31.12.2021. godine, a u toku je procedura izbora najpovoljnijeg Zakupca za novi ugovor na period od četiri godine.

4.2.4.3 Nabavka uniforme i druge odjeće

Ministarstvo je za nabavku novih uniformi 07.08.2018. godine potpisalo Okvirni sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske, koje predstavljaju Ministarstvo odbrane Crne Gore i Privredna agencija Ministarstva nacionalne odbrane Republike Turske „ASFAT“ A.S u vrijednosti 5,3 miliona €, koji ističe 31.12.2022. godine.

Na osnovu Ugovora o nabavci uniforme za potrebe Ministarstva i Vojske koji je potpisan 28.10.2020. godine, izvršena je nabavka djelova svečane i službene uniforme, kao i novih oznaka Vojske, koja je isporučena u aprilu 2021. godine, dok je preostali dio Ugovora otkazan.

U 2021. godini Ministarstvo je formiralo radnu grupu za sagledavanje stanja i projekcije potreba uniformi i oznaka Vojske. Radna grupa je predložila da se zadrži postojeća službena uniforma (sa manjim korekcijama kroja), kao i izmjenu postojećih znakova i oznaka (insignija) Ministarstva, Generalštaba i jedinica Vojske.

4.2.4.4 Zagrijavanje prostorija i utrošak energenata

Zagrijavanje prostorija lož uljem vrši se za zgradu Ministarstva odbrane, za zgradu Vojno - medicinskog centra, za dio Kasarne „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu (objekat Centra za obuku i tehnička radionica) i za Vojni aerodrom „Knjaz Danilo“ u Podgorici. Ukupna vrijednost Ugovora o nabavci lož ulja u toku 2021. godine je 220.000,00 €.

Zagrijavanje prostorija u ostalim objektima realizuje se električnom energijom, ogrjevnim drvetom, peletom, ugljem i plinom - gasom. Ukupna vrijednost sklopljenih Ugovora o nabavci ogrjevnog drveta, peleta, uglja i plina - gasa iznosi 35.398,00 €.

4.2.5 Međunarodne aktivnosti po logistici

4.2.5.1 NATO aktivnosti po logistici

Saradnja sa Agencijom za nabavke i podršku (NSPA) odvija se kroz učešće u radu NATO grupe za podršku po pitanju municije (Ammunition Support Partnership - **ASP**) i procedura za ustupanje na korišćenje 3D radara velikog dometa za nadzor vazdušnog prostora.

Ostali oblici saradnje u okviru NATO realizuju se kroz projekte Pametne odbrane (Smart Defence), uključujući i učešće u NATO inicijativi Odlučujuće municije za kopnenu vojsku (Land Battle Decisive Munitions - LBDM).

Tokom godine, predstavnici Ministarstva učestvovali su na sastancima NATO konferencije nacionalnih Direktora za naoružanje (Conference of National Armaments Directors - CNAD), Logističkog komiteta (Logistic Committee - LC), kao i drugih komiteta i radnih grupa.

4.2.5.2 Implementacija NATO LOGFAS softvera

U skladu sa operativnim potrebama i tehničkim mogućnostima, Vojska je preduzela niz koraka na implementaciji NATO logističkog softverskog paketa „Logistic Functional Area Software“ (LOGFAS), kao jednog od osnovnih preduslova za ispunjenje NATO Ciljeva sposobnosti.

U tom smislu, realizovano je: instalacija i aktiviranje LOGFAS sistema (verzija 6.3) u Generalštabu Vojske; usvojene su Standardne operativne procedure za korišćenje LOGFAS-a u Vojsci; izvršen je uvoz podataka o organizacijsko -formacijskoj strukturi Vojske i geolokacijama vojnih objekata koje koriste Ministarstvo i Vojska u LOGFAS bazu podataka; definisanje spiskova glavne opreme po osnovnim oblastima u nadležnosti

taktičkih nosilaca, koji sadrži vrste, tipove i osnovne tehničke karakteristike najvažnije opreme i perspektivnih sredstava na upotrebi i u rezervama.

Na osnovu spiskova glavne opreme sačinjeni su: centralni Spisak ME za Vojsku i LOGFAS Lista stavki/sredstava (Item List) sa osnovnim karakteristikama sredstava, uključujući RIC1 i NIC2 kodove za svako sredstvo. Navedeni podaci su objedinjeni u jedinstvenu LOGFAS bazu podataka, na nivou Generalštaba Vojske.

U skladu sa Listom stavki, izrađen je (Force Profile and Holdings) fajl za jedinicu Vojske koja je deklarirana za učesće u NRF21, u skladu sa operativnim zahtjevima angažovanja jedinica.

4.2.5.3 Saradnja sa OEBS

Nastavljena je realizacija zajedničkog projekta sa OEBS „Ublažavanje bezbjednosnih rizika povezanih sa SALW/SCA u Crnoj Gori”, čiji je završetak planiran za 2023. godinu. Projekat obuhvata sljedeće aspekte: podršku i savjetovanje u razmjeni međunarodnih iskustava najboljih praksi OEBS-a u odabranim oblastima upravljanja životnim ciklusom municije, eksplozivnih materija i naoružanja; uspostavljanje nadzora nad zalihama municije i obezbjeđivanje vozila sa ADR sertifikatom.

Takođe, u okviru ovog projekta izvršena je nabavka opreme za nove učionice u Kasarni „Marko Miljanov Popović“ u Podgorici, kojima će se u narednom periodu vršiti obuka, a započet i proces nabavke vozila i opreme za transport UbS.

4.2.5.4 Saradnja sa Ujedinjenim Nacijama

Crna Gora je prepoznata od strane međunarodne zajednice kao država koja je ostvarila brojne uspjehe na polju rješavanja viškova municije i podizanja nivoa sigurnog skladištenja municije i naoružanja.

Na osnovu Rezolucije 72/75 Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, održana su dva sastanka putem video - linka Grupe vladinih eksperata (Group of Governmental Experts - GGE), koja se bavi problemima koji nastaju zbog nagomilavanja zaliha konvencionalne municije u višku, sa glavnim zadatkom kako napraviti stabilan sistem upravljanja konvencionalnom municijom na globalnom nivou. Cilj rada GGE bio je iznošenje problema, dijeljenje informacije i najboljih praksi u oblasti upravljanja životnim ciklusom municije.

Rezultat rada Grupe vladinih eksperata je set mjera koje se odnose na sigurno skladištenje municije i koje obuhvataju cijeli životni ciklus ovih sredstava (od proizvodnje pa do rashodovanja).

4.2.5.5 Bilateralna saradnja u oblasti logistike

Najvažnije aktivnosti u toku godine bile su:

¹ RIC (*Reportable Item Code*) je opšti kod sredstva u NATO LOGFAS sistemu.

² NIC (*National Item Code*) – nacionalni kod stavke/sredstva; formiraju taktički nosioci Vojske u saradnji sa Direktoratom za logistiku MO i J-4.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

- Sastanci sa predstavnicima Federalnog ministarstva odbrane Republike Austrije po pitanju usaglašavanja plana i vrste obuke u oblasti skladištenja municije i naoružanja;
- Posjeta Ministarstvu nacionalne odbrane Republike Turske u vezi ugovora za isporuku uniforme u 2021. godini, mogućnostima saradnje po pitanju održavanja plovni i vazduhoplovnih sredstava Vojske, kao i mogućnosti nabavke dva nova patrolna broda za potrebe Mornarice Vojske.
- Učešće na sajmu odbrambene opreme i sastanak generalnih direktora za logistiku Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Republike Slovenije, Republika Slovenija.
- Posjeta Ministarstvu odbrane Republike Sjeverne Makedonije na temu logistike sa fokusom na uticaj aktivnosti na vojnim poligonima na životnu sredinu, na poligonu Krivolak.

4.2.6 Donacije

4.2.6.1 Donacije Sjedinjenih Američkih Država

FMF program (Foreign Military Financing)

U toku godine vršena je realizacija više predmeta iz prethodnih fiskalnih godina. Ovaj proces je u toku.

- Predmet MJ-B-UAS (komunikaciona oprema): vrijednost donacije u toku 2021. godine: 85.760,00 \$, ukupna vrijednost predmeta: 161.866,00 \$, isporuka ostale opreme po ovom predmetu se očekuje u toku 2022. godine;
- Predmet MJ-P-LAD (balistička oprema): vrijednost donacije u toku 2021. godine: 74.510,40 \$, ukupna vrijednost predmeta: 118.133,00 \$, a predmet je u potpunosti realizovan.

FMS - CRIF fond

Planirani utrošak iz ovog fonda će biti utrošen za finansiranje podrške dva sajber eksperta od SAD-a prema u ukupnoj vrijednosti od 2.155.914,00 \$. Navedena donacija je u procesu realizacije i podrazumijeva ekspertsku podršku u trajanju od 24 mjeseca. Početkom oktobra 2020. godine stigla su dva sajber eksperta, koji će boraviti u Ministarstvu odbrane naredne dvije godine, sa ciljem davanja podrške jačanju sajber kapaciteta MO/VCG.

Pismo ponude i prihvatanja MJ-B-UBA koje se odnosi na jačanje sajber odbrane i bezbjednosti informaciono - komunikacionih sistema u skladu sa NATO standardima ukupne vrijednosti 7.540.305,00 \$. Navedeno Pismo ponude i prihvatanja MJ-B-UBA potpisano je 28. avgusta 2020. godine, međutim uslijed promjena u budžetiranju i poremećaju tržišnih cijena, 22. jula 2021. godine potpisan je Amandman, kojim su konačno usaglašene sve pojedinosti. Daljom dinamikom, do kraja 2021. godine se očekuje sklapanje ugovora sa dobavljačima, a tokom 2022. godine se očekuje izrada detaljnog dizajna, isporuka profesionalnih obuka, opreme i softvera, kao i njihova implementacija.

Program 333

U okviru ovog programa u toku septembra potpisan je Sporazum o donaciji između Ministarstva odbrane Crne Gore i SAD-a koji se odnosi na donaciju četiri brza čamca sa pratećom opremom za potrebe Mornarice Vojske, u vrijednosti od 10.693.840,00 \$.

Potpisan je zaseban Sporazum o donaciji kojim se donira komunikaciona oprema i sredstva za opremanje četiri brza čamca u vrijednosti od 216.038,11 \$.

Dio prateće opreme za četiri brza čamca u vrijednosti od 53.994,05 \$, kao i kompletna komunikaciona oprema u vrijednosti od 216.038,11 \$, su isporučeni u toku godine u Kasarni „Pero Četković“ u Baru, dok se isporuka tri brza čamca sa pratećom opremom očekuje do kraja 2022. godine, a jednog u I kvartalu 2023. godine.

Nezavisno od pomenutih programa, u individualnoj donaciji SAD-a u toku godine donirana je oprema za formiranje učionice za strane jezike u okviru Centra za obuku u ukupnoj vrijednosti od 28.079,95 \$.

4.2.6.2 Donacije Republike Turske

Na osnovu Sporazuma o vojnoj finansijskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske, Republika Turska donira sredstva u periodu od pet godina od potpisivanja ugovora iz proizvodnog programa turskih kompanija za potrebe Vojske u ukupnoj vrijednosti od 100.000.000,00 TL. Odredbama sporazuma predviđeno je da će svake godine trajanja ugovora Vlada Republike Turske izdvajati dio novca po ovom ugovoru. Za 2020. godinu je opredijeljeno 861,817.67 \$ (6,800,000.00 TL) i ugovaranje nabavke taktičkih terenskih motornih vozila u navedenoj vrijednosti je u toku, i njihovu isporuku očekujemo početkom 2022. godine. Za 2021. godinu je opredijeljeno 346.997,32 \$ i u toku su pregovori i ugovaranje nabavke opreme u navedenoj vrijednosti, a čija se isporuka takođe očekuje u toku 2022. godine.

Na osnovu Protokola o donaciji između Ministarstva nacionalne odbrane Republike Turske i Ministarstva odbrane Crne Gore realizovana je donacija 15 komada MPT-76 i 15 komada MPT-55 pušaka, ukupne vrijednosti 38.477,00 €. Isporuka navedenih sredstava realizovana je u martu 2021. godine.

4.2.6.3 Donacija Kraljevine Norveške

Na osnovu Sporazuma o donaciji između Agencije za odbrambena materijalna sredstva Kraljevine Norveške i Ministarstva odbrane Crne Gore realizovana je donacija dva korišćena vozila marke Toyota (tip LC120, koji su proizvedeni 2002. godine) za potrebe predstavnika Ministarstva odbrane Crne Gore koji učestvuju u misiji KFOR u Republici Kosovo.

4.2.7 Investicioni radovi

Realizacijom investicionih radova u vojnom krugu poboljšani su ukupni uslovi za život i rad organizacionih jedinica Ministarstva i Vojske.

Najznačajnije aktivnosti koje su realizovane tokom godine su:

- Završeni su radovi na rekonstrukciji objekata KN-20 i KN-21 u Kasarni „Marko Miljanov Popović“ u Podgorici. Vrijednost ugovorenih radova je 3.308.000 €;

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

- Završeni su radovi na izgradnji balon sale u Kasarni „13. jul“ u Nikšiću. Vrijednost ugovorenih radova je 411.775 €;
- Završeni su radovi na rekonstrukciji objekta kuhinje u Kasarni „Pero Četković“ u Baru. Vrijednost ugovorenih radova je 506.571 €;
- Završeni su radovi na sanaciji i adaptaciji objekta Stacionarnog čvorišta veze „Bjelasica“ na lokaciji Zekova glava. Vrijednost ugovorenih radova je 34.751 €;
- Završeni su radovi na adaptaciji krova na objektu Ministarstva u Ul. Đoka Miraševića br. 15 u Podgorici. Vrijednost ugovorenih radova je 33.312,39 €;
- Završeni su radovi na izgradnji trafostanice u Vojnom objektu „Brezovik“ u opštini Nikšić. Vrijednost ugovorenih radova je 63.620 €;
- Završeni su radovi na adaptaciji objekta Verifikacionog centra u Bloku VI u Podgorici. Vrijednost ugovorenih radova je 3.628,79 €;
- U toku je konačni obračun izvedenih radova na redovnom održavanju objekata Ministarstva i Vojske. Vrijednost ugovorenih radova je 188.869,61 €;
- U toku su radovi na adaptaciji prostorija za bezbjednu upotrebu Ortopana u Vojno - medicinskom centru u Podgorici. Vrijednost ugovorenih radova je 6.045,16 €;
- U toku su radovi na izgradnji trafostanice TS 10/0,4 kV u Kasarni „Marko Miljanov Popović“ u Podgorici. Vrijednost ugovorenih radova je 81.809,31 €;
- U toku su radovi na ispitivanju i popravci gromobranskih instalacija na objektima Ministarstva i Vojske. Vrijednost ugovorenih radova je 14.411€;
- U toku su radovi na remontu i servisiranju termotehničkih instalacija na objektima Ministarstva i Vojske. Vrijednost ugovorenih radova je 24.131€;
- Urađen je i revidiran Glavni projekat izgradnje sportske balon sale u Kasarni „Vladimir Knežević Volođa“ u Pljevljima. Ugovorena vrijednost je 16.800 €;
- Urađen je i revidiran Glavni projekat za rekonstrukciju objekta KN-2 u Kasarni „Breza“ u Kolašinu. Ugovorena vrijednost je 13.679 €;
- Urađen je i revidiran Glavni projekat za izgradnju hangara i radionice u Kasarni „13 jul“ u Nikšiću. Ugovorena vrijednost je 19.926 €;
- Urađen je i revidiran Glavni projekat za rekonstrukciju benzinske pumpe u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu. Ugovorena vrijednost je 31.166 €;
- Urađen je i revidiran Glavni projekat za rekonstrukciju objekta KN-52, za potrebe laboratorije, za ispitivanje baruta u Vojnom objektu „Taraš“ u opštini Danilovgrad. Ugovorena vrijednost je 4.700 €;
- Urađen je i revidiran Glavni projekat za rekonstrukciju objekata KN-12 i KN-13 na Vojnoj lokaciji „Mali logor“ u Kolašinu. Ugovorena vrijednost je 4.900 €;

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

- U toku je izrada Glavnog projekta za izgradnju Komande Mornarice u Kasarni „Pero Četković“ u Baru. Procijenjena vrijednost je 72.600 €;
- U toku je izrada Glavnog projekta za rekonstrukciju objekta KN-22 u Kasarni „Vladimir Knežević Volođa“ u Pljevljima. Procijenjena vrijednost je 30.250,00 €;
- U toku je izrada Glavnog projekta izgradnje radara na Vojnoj lokaciji „Zekova glava“ na planini Bjelasica. Ugovorena vrijednost je 108.779,00 €.

4.2.7.1 Imovinsko - pravni i geodetski poslovi

U toku godine realizovano je sljedeće:

- Popis nepokretnosti sa kojim upravlja Ministarstvo (vojne lokacije, stanovi, poslovni prostori, podrumi i garažna mjesta);
- Fakturisanje i ispostavljanje mjesečnih računa za zakup poslovnih prostora i knjiženje istih;
- Knjiženje dnevnih izvoda računa preko kojih se vrši uplata zakupa poslovnih prostora i rasknjižavanje uplata po analitičkim karticama zakupaca;
- Kontrola i slanje na isplatu računa Skupština etažnih vlasnika stambenih zgrada u kojima se nalaze prazni stanovi i poslovni prostori koje koristi Ministarstvo. Za ovu namjenu poslato je na isplatu računa vrijednost od 6.642,80 €;
- Obilazak poslovnih prostora radi kontrole namjenskog korišćenja;
- Knjiženje dnevnih izvoda računa preko kojih se vrši otkup stanova na rate i rasknjižavanje uplata po analitičkim karticama kupaca;
- Praćenje uplata kupoprodajne cijene, izdavanje vlasničkih saglasnosti i druge radnje koje podrazumijeva promet nepokretnosti;
- Prikupljanje i dostavljanje podataka i informacija za potrebe Zaštitnika imovinsko pravnih interesa, Ministarstva finansija i drugih državnih organa;
- Izrada mišljena na plansku dokumentaciju koja se dostavlja od strane Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma. Tokom godine, urađeno je 15 mišljenja na nacrt planske dokumentacije;
- Učestvovanje u komisiji za kvalitativan pregled i konačni obračun izvedenih radova;
- Učestvovanje u komisiji za primopredaju vojnih nepokretnosti na dalje upravljanje korisniku;
- Priprema i izrada odgovora po zahtjevima fizičkih i pravnih lica, kao i izrada izvještaja i informacija.

4.2.7.2 Raspolaganje nepokretnostima

Ministarstvo raspolaže sa 92 lokacije na kojima se nalazi 900 objekata visokogradnje, sa pratećim instalacijama vodovoda, kanalizacije, rasvjete i trafostanica, 166 stanova, 75 garažnih mjesta, 34 poslovna prostora i sa 67 podruma.

Za nesmetano funkcionisanje Ministarstvu i Vojsci neophodno je 27 lokacija i iste su navedene u Dugoročnom planu razvoja odbrane 2019-2028.

Ministarstvo je preduzelo sve potrebne aktivnosti, kako bi se u skladu sa Uredbom o planiranju i uređenju prostora, izgradnji, rekonstrukciji i održavanja vojnih objekata u vojnom krugu formirao radarski položaj na lokaciji Zekova glava, na planini Bjelasica, na kojem se planira postavljanje radarskog sistema za potrebe Vojske.

Zaključkom Vlade Crne Gore prihvaćen je predlog da se Upravi za katastar i državnu imovinu ustupi na dalje upravljanje bivše vojno odmaralište „Valdanos“ u Ulcinju. U cilju realizacije pomenutog Zaključka Vlade, dogovorena je primopredaja odmarališta „Valdanos“ koja će biti realizovana u narednom periodu.

Lokacija „Veliki Štuoc“ na Žabljaku, na osnovu Zaključka Vlade, proglašena je za lokaciju za kojom Vojska više nema potrebu. Istim Zaključkom, određeno je da se predmetna lokacija preda na dalje upravljanje Upravi za katastar i državnu imovinu. Primopredaja lokacije predviđena je do maja 2022. godine.

Zaključkom Vlade, prihvaćen je predlog da se Opštini Tivat, ustupi na privremeno korišćenje nepokretnost bivšeg vojnog skladišta „Opatovo“ u Tivtu. U skladu sa pomenutim zaključkom primopredaja skladišta „Opatovo“ na dalje korišćenje Opštini Tivat realizovana je krajem godine.

Ministarstvo je dalo saglasnost da se urbanističke parcele 1 i 2 u zahvatu DUP-a „Mali logor“ u Pljevljima, ustupe na dalje upravljanje Ministarstvu zdravlja u cilju privođenja namjeni u skladu sa važećom planskom dokumentacijom. Urbanistička parcela 1 u zahvatu DUP-a „Mali logor“ u Pljevljima opredjeljena je za zdravstvo, dok je urbanistička parcela 2 u zahvatu DUP-a „Mali logor“ u Pljevljima opredjeljena za izgradnju stambenog objekta.

Ministarstvo je sa Opštinama Tivat i Bar iniciralo preduzimanje aktivnosti u cilju definisanja zajedničkog predloga koncepta valorizacije nepokretnosti sa kojim upravlja Ministarstvo. Formirane su radne grupe koje su izvršile analizu važeće planske dokumentacije i tom prilikom utvrđeno je da je u toku izmjena planske dokumentacije kojima su obuhvaćene naprijed navedene nepokretnosti i da se samim tim nisu stekli planski uslovi da se trenutno može predložiti model valorizacije nepokretnosti sa kojim upravlja Ministarstvo, a koje se nalaze na teritoriji opština Tivat i Bar. Nakon stvaranja planskih preduslova, radne grupe nastaviće sa radom u cilju definisanja predloga koncepta valorizacije predmetnih nepokretnosti.

4.2.7.3 Prihodi od zakupa nepokretnosti

U skladu sa zaključcima Vlade, u zakup se izdaju sljedeći vojni objekti i zemljište:

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

- Lokacija „Vrsuta“ - Zakupac Kontrola letenja Srbije i Crne Gore „SMATSA“, d.o.o., po Ugovoru o dugoročnom zakupu nepokretnosti, sa mjesečnom zakupninom od 22.000,00 eura.
- Dio vojnog zemljišta na Vojnom aerodromu „Knjaz Danilo“ u Podgorici - Zakupac „Adriatic Properties“ d.o.o. Budva, po Ugovoru o dugoročnom zakupu nepokretnosti, sa mjesečnom zakupninom od 2.500,00 eura.
- Vojni kompleks „Dizdarica“ - Zakupac JP „Čistoća“ Herceg Novi, po Ugovoru o zakupu nepokretnosti, sa mjesečnom zakupninom od 222,30 eura.

U toku godine raskinut je ugovor o zakupu objekata KN-49 i stajanka za avione na Vojnom aerodromu „Knjaz Danilo“ u Podgorici sa kompanijom „Montenegro Airlines“ a.d. Podgorica i u stečajnu masu je prijavljeno dugovanje, u iznosu od 27.300,00.

U zakup se izdaje i devet poslovnih prostora, od čega u: sedam u Podgorici i po jedan u Nikšiću i Tivtu. Zaključkom Vlade planirana je prodaja svih poslovnih prostora, uz napomenu da su ugovori o zakupu istekli i da su, u skladu sa članom 624. Zakona o obligacionim odnosima produženi pod istim uslovima i neodređenog trajanja. Novčana sredstva od izdavanja poslovnih prostora uplaćuju se na račun Ministarstva finansija i socijalnog staranja.

Pored zakupa poslovnih prostora, objekata i zemljišta, Direkcija za infrastrukturne projekte realizuje i aktivnosti koje se odnose na obračun i vođenje evidencije plaćanja otkupa stanova. Uplate za otkup stana vrše se preko račun Ministarstva finansija i socijalnog staranja.

Od zakupa poslovnih prostora, objekata, zemljišta i otkupa stanova, ostvareni su značajni prihodi što je prikazano u sljedećoj tabeli:

Red . br.	PRIHODI	Naplaćeno
1.	Prihodi od zakupa poslovnih prostora, račun Ministarstva finansija i socijalnog staranja	26.171,96 €
2.	Prihodi od zakupa vojnih objekata i zemljišta, račun Ministarstva finansija i socijalnog staranja	2.667,60 €
3.	Prihodi od zakupa vojnih objekata i zemljišta, račun Ministarstva odbrane	27.500,00 €
4.	Prihodi od otkupa stanova, račun Ministarstva finansija i socijalnog staranja	94.046,74 €
UKUPNO NAPLAĆENI PRIHODI		150.386,30 €

4.2.7.4 Stambena izgradnja

Izgradnja stambenog objekta na lokaciji Rsojevica u opštini Danilovgrad, koja se uz saglasnost Vlade realizuje preko Stambene zadruge „Obrana“, završena je tokom maja. U predmetnom objektu izgrađeno je 68 stambenih jedinica. Zaključeni su ugovori o kupoprodaji stanova sa licima iz Ministarstva i Vojske koji su ispunili uslove predviđene javnim pozivom za prodaju predmetnih stanova.

4.2.8 Informaciono - komunikacioni sistemi (IKS)

Organizacija informaciono - komunikacionih sistema i sajber bezbjednosti u Ministarstvu i Vojski realizovana je planski i u skladu sa strateškim dokumentima.

Ključna aktivnost u toku godine bio je nastavak procesa implementacije posebne mreže za razmjenu tajnih podataka u okvirima Ministarstva i Vojske, interoperabilne na nacionalnom nivou i sa NATO. Takođe, završen je proces nabavke specifične opreme, realizovane su profesionalne obuke i izvršena je instalacija na svim ključnim lokacijama.

U dijelu mrežno komunikacione infrastrukture i servisa, fokus je bio na unaprjeđenju performansi postojeće infrastrukture, u cilju povećanja nivoa bezbjednosti i dostupnosti. Poseban osvrt je bio na preventivnom održavanju i prevazilaženju tehničkih izazova radi usklađivanja sa standardima informacione bezbjednosti. Unaprijeđena je efikasnost nekoliko postojećih sistema i servisa: transportna mreža kroz implementaciju redundantnih veza prema svim ključnim lokacijama Vojske; implementacija novog mejl sistema u internoj mreži Ministarstva i Vojske; optimizacija sistema za skladištenje podataka; unaprjeđenje antivirus zaštite kroz aktiviranje dodatnih kontrola zaštite i unaprjeđenje servisa, usklađivanje vremena, monitoring, analizu bezbjednosnih događaja i ostalih logova.

Sa ciljem punog usklađivanja sa međunarodnim i zakonom propisanim standardima rađeno je na reviziji postojećih i izradi novih politika, pravila i procedura iz oblasti upravljanja bezbjednošću informacija.

U dijelu sajber bezbjednosti napori su bili usmjereni na edukaciju, odnosno povećanje nivoa sajber vještina inženjera koji su odgovorni za sajber bezbjednost. Nastavljeno je sa pohađanjem trening programa, obezbjeđenog posredstvom strateških partnera iz Velike Britanije povezanih sa sistemima i programskim alatima za prevenciju i zaštitu od sajber prijetnji.

U saradnji sa sajber ekspertima koji su angažovani od strane SAD, realizovano je niz aktivnosti sa ciljem unaprjeđenja sajber prevencije.

U domenu razvoja vojnih sajber sposobnosti, izvršena je inicijalna instalacija hardvera i softvera neophodnog za podršku pokretnih snaga. Planirani resursi će biti u potpunosti operativni, testirani na NATO vježbi interoperabilnosti nacionalno informaciono - komunikacionih sistema (Coalition Warrior Interoperability eXercise - CWIX), koja će biti objektivan pokazatelj postojećih operativnih usklađenosti sa kapacitetima NATO članica.

Saradnja na nacionalnom nivou ogledala se kroz djelovanje u Savjetu za informacionu bezbjednost, zajedničko djelovanje na polju odgovora na sajber incidente i jačanju sajber kapaciteta i učešće na interresornim seminarima i obukama koji su organizovani od strane državnih organa i međunarodnih partnera.

Kada je riječ o međunarodnim aktivnostima, predstavnici Direkcije za informaciono-komunikacione sisteme su učestvovali na svim značajnim aktivnostima u organizaciji NATO, OEBS i strateških partnera.

Kroz bilateralnu saradnju sa SAD i Velikom Britanijom, koja se ogleda u realizaciji donacija značajne opreme za unaprjeđenje i razvoj informaciono - komunikacionih sistema, taktičkih komunikacija, sajber odbrane, kao i edukacije sajber eksperata.

4.2.9 Standardizacija u oblasti odbrane

Vojska se konstantno prilagođava izazovima savremenog bezbjednosnog okruženja, a osnovni mehanizmi u tom procesu su efikasna upotreba svih resursa i kapaciteta i postizanje zahtijevanog nivoa interoperabilnosti. Ključnu ulogu u tom procesu ima implementacija NATO standarda. Ministarstvo, zajedno sa ostalim članicama NATO saveza, učestvuje u procesu donošenja NATO standarda, po definisanim procedurama.

Direkcija za standardizaciju je u toku godine inicirala, organizovala, administrirala i pratila proces standardizacije kroz sljedeće aktivnosti:

- Vršenje poslova izvještavanja NATO o potvrđivanju i implementaciji standarda (e-ratification tool) tokom cijele godine;
- Usvajanje Pravilnika o standardizaciji u oblasti odbrane;
- Donesena je odluka kojom se određuju Nosioци poslova standardizacije u Ministarstvu i Vojsci i utvrđuje postupak izrade Nacionalnog odgovora o potvrđivanju (ratifikaciji) i implementaciji NATO standarda (STANAG);
- Utvrđivanje Plana standardizacije za 2021. godinu;
- Predstavljanje Ministarstva i Vojske u međunarodnim okvirima kroz učešće na Komitetu za standardizaciju (CS), Menadžment grupi za standardizaciju i vanredno na dva sastanka Logističkog komiteta za standardizaciju.
- Aktivnosti koje su sprovedene u cilju realizacije potvrđivanja i implementacije NATO standarda:
- Nosiocima poslova standardizacije do sada su dostavljeni zahtjevi za davanje predloga Nacionalnog odgovora o potvrđivanju za ukupno 552 standarda (dati predlozi za 300 standarda), preko platforme „e-ratification tool“ uneseno je 286 standarda - od čega su 251 aktivna odgovora;
- Od početka godine, poslato je ukupno 177 Zahtjeva za Predlog Nacionalnog odgovora;
- Nosioци standardizacije iz organizacionih jedinica su od početka godine odgovorili sa 25 Predloga Nacionalnih odgovora, od kojih su kao Nacionalni odgovori uneseni 25 putem platforme „e-ratification tool“ u NATO bazu podataka;
- Poslato je 105 Zahtjeva, koji nemaju status klasifikovanih dokumenta, a koji su pod pokroviteljstvom MC Board-a (Military Committee);

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

- Poslata su 33 Zahtjeva iz Liste kritičnih standarda (Critical Standards List), koji nemaju status klasifikovanih dokumenta.
- Za 18 NATO standarda objavljen je odgovor o punoj implementaciji na NSO web-site-u.

4.2.9.1 Kodifikacija u oblasti odbrane

Tokom godine, realizovane su sljedeće obaveze proistekle iz članstva Crne Gore u NATO kodifikacionom sistemu:

- Dodjela koda Sjevernoatlantskog saveza (NATO Commercial and Government Entity code - NCAGE code) pravnim licima sa sjedištem u Crnoj Gori kao i upravni i stručni poslovi vezani za vođenje registra dodijeljenih kodova;
- Dodjela NATO skladišnog broja (NSN broj - NATO Stock Number) za proizvode crnogorskih proizvođača, kao i upravni i stručni poslovi vezani za vođenje registra dodijeljenih skladišnih brojeva;
- Vođenje registra skladišnih brojeva za strana sredstva koja se koriste u Vojsci;
- Realizacija testova usklađenosti;
- Ostali upravni i stručni poslovi vezani za razvoj NATO kodifikacionog sistema.

U toku godine dodijeljeno je 63 NCAGE koda (17 privrednim društvima, 39 nevladinim organizacijama, pet ostalim subjektima, dva lokalnoj samoupravi), a za 26 NCAGE koda su promijenjeni podaci.

4.2.10 Plan nabavki

Tokom trajanja privremenog finansiranja Ministarstvo je sprovodilo samo one javne nabavke koje su bile neophodne za funkcionisanje sistema (hrana, energenti, usluge prevoza, održavanje IKS), u skladu sa odobrenim sredstvima na mjesečnom nivou prema propisima iz oblasti planiranja i izvršenja budžeta.

Prvobitna vrijednost Plana javnih nabavki za vrijeme trajanja privremenog finansiranja iznosila je 2.243.268,08 € sa PDV-om i njime je predviđeno sprovođenje 29 postupaka javnih nabavki.

Donošenjem Zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu, stvorili su se uslovi za donošenje Plana javnih nabavki koji je cjelovit i u skladu sa objektivnim potrebama Ministarstva i Vojske i strateškim opredjeljenjima Crne Gore i istim je planirana ukupna vrijednost nabavki u iznosu od 7.574.323,94 € sa PDV-om, od čega je iz budžeta Ministarstva opredijeljeno 4.751.725,15 €, a iz sopstvenih prihoda Ministarstva 2.822.598,79 €.

Planom je predviđeno sprovođenje 93 postupaka javne nabavke, od kojih je jedan ustupljen na sprovođenje Upravi za imovinu. Tokom prethodne godine izvršena je jedna izmjena Plana kojom je dodat postupak obuka pilota za upravljanje helikopterima BELL, nakon čega je ukupan broj predmeta nabavki iznosio 94, procijenjene vrijednosti 7.654.122,86 € sa uračunatim PDV-om.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

U martu Ministarstvo je donijelo Interno uputstvo o sprovođenju posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti, kojim je propisana obaveza donošenja Plana posebnih javnih nabavki u oblasti odbrane i bezbjednosti. Ovaj Plan je donesen u aprilu dok je još trajalo privremeno finansiranje i istim je predviđeno sprovođenje 6 postupaka ovih nabavki ukupne vrijednosti 82.009,84 € sa PDV-om. Donošenjem Zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godina izvršena je izmjena ovog plana i dodati su postupci na osnovu odobrenih sredstava u Budžetu Ministarstva i Vojske. Ukupan broj postupaka koji su predviđeni izmjenom Plana je 24, a ukupna vrijednost je 602.698,85 €. Kasnije je izvršeno nekoliko izmjena i ukupan broj postupaka koji su bili predviđeni posljednjom izmjenom Plana je 33 ukupne vrijednosti 752.615,43 € sa PDV-om.

Ministarstvo vrši posebno planiranje jednostavnih nabavki vrijednosti do 5.000,00 € bez PDV-a. Plan je donesen u septembru i istim je inicijalno bilo predviđeno sprovođenje 67 nabavki vrijednosti 229.033,25 € sa PDV-om. Kasnije su izvršene dvije izmjene ovog plana i krajnjom je predviđeno sprovođenje ukupno 74 postupaka ovih nabavki, ukupne vrijednosti 259.537,92 € sa PDV-om. Pregled ostvarenih prihoda u 2021. godini prikazan je u prilogu 2.

4.3. BUDŽET ZA ODBRANU

U prvoj polovini 2021. godine, prije donošenja godišnjeg Zakona o budžetu za fiskalnu 2021. godinu, svim potrošačkim jedinicama, pa i Ministarstvu odbrane, sredstva su bila dodjeljivana rješenjima o privremenom finansiranju za mjesec januar, februar, mart, april, maj i jun.

Zakonom o budžetu za 2021. godinu za finansiranje Ministarstva odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 48.434.355,88 €, od čega su sredstva iz opštih prihoda u iznosu od 43.434.355,88 € i sredstva iz sopstvenih prihoda do iznosa njihovog ostvarenja odnosno 5.000.000,00 €.

U periodu privremenog finansiranja programska struktura se bazirala na definisanim programima, dok je Zakonom o budžetu za 2021. godinu definisana detaljna programska struktura, koja pored programa prepoznaje potprograme i aktivnosti, kao i kapitalne projekte.

Planirana sredstva za 2021. godinu, iz opštih prihoda od 43.434.355,88 € su raspoređena na Program Funkcionisanje Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, koji se realizuje kroz Potprograme Stručni i operativni poslovi Ministarstva odbrane u ukupnom iznosu od 10.215.403,95 € sa aktivnostima: Međunarodna saradnja Ministarstva odbrane (2.811.955,24 €) i Rukovođenje i koordinacija rada Ministarstva odbrane (7.403.448,71 €), dok je Potprogram Funkcionisanje Vojske Crne Gore u iznosu od 33.218.951,93 € i čine ga pet aktivnosti: Opremanje, modernizacija i izgradnja infrastrukture Vojske Crne Gore (1.640.805,58 €), Operacije Vojske Crne Gore (824.048,23€), Obuka Vojske Crne Gore (766.119,29 €), Rukovođenje i funkcionisanje Vojske Crne Gore (28.982.655,73 €) i Međunarodna vojna saradnja (1.005.323,10 €).

Zakonom je predviđena mogućnost stvaranja i ostvarenja sopstvenih prihoda do iznosa od 5.000.000,00 € u visini do iznosa koji se ostvari od prodaje naoružanja i vojne opreme, prodaje i izdavanja bivše vojne imovine i pružanja usluga, kao i sredstva po osnovu refundacije troškova od strane NATO-a. Navedeni ostvareni prihodi služe za finansiranje

realizacije ciljeva sposobnosti i opremanje Vojske u skladu sa NATO standardima. U odnosu na prošlu godinu, planirani iznos za sopstvene prihode je na istom nivou. Međutim, izdaci koji se finansiraju iz sopstvenih prihoda koje Ministarstvo ostvari izvršavaju se u visini njihovog ostvarenja. U prošloj godini je prihodovano 817.125,14 € ili 16,34% od odobrenog iznosa, od kojih je realizovano 806.612,16 € odnosno 98,71%. U tekućoj godini, dio ostvarenih prihoda iznosio je 749.539,54 € odnosno 14,99% od odobrenog iznosa, dok je utrošeno 746.331,99 € odnosno 99,57% od ostvarenog prihoda.

Odobrenjem za korišćenje prihoda nastavljena je prethodna praksa u vidu podrške odbrambenom budžetu u cilju ispunjavanja međunarodno priznatih obaveza, realizacije mjera i aktivnosti iz punopravnog članstva Crne Gore u NATO i realizacije ciljeva sposobnosti i opremanje Vojske u skladu sa NATO standardima.

Nabavkom višenamjenskih helikoptera, lako oklopljenih patrolnih vozila i sklapanjem ugovora za nabavku daljinski upravljivih oružnih stanica učinjen je značajan iskorak na polju opremanja i modernizacije, a novi projekti definisani strateškim dokumentima (nabavke patrolnih brodova) jasan su pokazatelj značajnih ulaganja na opremu u narednom periodu.

5. VOJSKA CRNE GORE

5.1. Ključne organizacijsko - formacijske promjene

U 2021. godini nije bilo promjena u organizacijsko-formacijskoj strukturi Vojske u odnosu na organizacijsko - formacijska strukturu Vojske implementiranu u 2020. godini, a u skladu sa Odlukom Vlade Crne Gore o organizacijsko - formacijskoj strukturi i veličini Vojske od 2018. godine.

Formacijom Vojske, propisano je 2368 formacijskih mjesta: 358 oficira, 915 podoficira, 826 vojnika po ugovoru i 269 civilnih lica. Popuna Vojske u 2021. godini bila je 1911 lica u to: 282 oficira, 743 podoficira, 622 vojnik po ugovoru i 264 civilna lica, što iznosi 80,7%.

5.2 Učešće Vojske u međunarodnim misijama i operacijama

Učešće crnogorskih vojnika u međunarodnim misijama i operacijama sprovodi se u skladu sa Zakonom o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika operativne jedinice za zaštitu i spašavanje, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu. Pored toga, za svaku pojedinačnu misiju ili operaciju Skupština donosi posebnu odluku o angažovanju. Vojska trenutno ima angažovane svoje pripadnike u pet međunarodnih misija, operacija i aktivnosti.

U protekloj godini u međunarodnim misijama i operacijama ukupno su bila angažovana 63 pripadnika ili 3,73 % od ukupnog brojnog stanja Vojske.

5.2.1 Angažovanje Vojske u operaciji „EU NAVFOR - ATALANTA“

U operaciji „EU NAVFOR - ATALANTA“, u 2021. godini angažovano je 27 pripadnika Vojske, dok je ukupno do sada angažovano 88 pripadnika. Angažovani su i samostalni timovi za zaštitu brodova (AVPD) koji su ukrcani na trgovačke brodove. Ukupno do sada u operaciji su angažovana pet rotacija AVPD tima, a svaki od njih je brojao po 12 pripadnika. Aktivnosti su realizovane u saradnji sa Mornaricom Republike Italije, Republike Grčke i Kraljevine Španije.

5.2.2 Angažovanje Vojske u misiji “EUTM” u Republici Mali

Pripadnici Vojske učestvuju u misiji Evropske unije za obuku oružanih snaga Republike Mali u Africi (EUTM) od maja 2014. godine, sa po jednim oficirom. Oficir se angažuje na dužnosti vođe instruktorskog logističkog tima, u trajanju od šest mjeseci. U ovoj misiji ukupno je do sada učestvovalo 13 oficira.

5.2.3 Angažovanje Vojske u misiji UN “MINURSO” u Zapadnoj Sahari

U misiji UN MINURSO u Zapadnoj Sahari pripadnici Vojske su, u rotacijama od 12 mjeseci, angažovani u sastavu timova vojnih posmatrača, sa ciljem sagledavanja bezbjednosne situacije, kontrole poštovanja mirovnog sporazuma i izvještavanja nadležnih tijela UN. U ovoj misiji do sada je učestvovalo šest oficira, dok je u misiji trenutno angažovana jedna oficirka od kraja 2020. godine.

5.2.4 Angažovanje Vojske u operaciji KFOR

Vojska učestvuje sa jednim oficirom, na dužnosti zamjenika načelnika za inženjeriju u Odjeljenju za inženjeriju i planove u komandi operacije u Prištini. Do februara 2021. godine Ministarstvo je učestvovalo sa jednim državnim službenikom na dužnosti savjetnika za ljudske resurse u NATO timu za vezu pri komandi operacije. Trajanje mandata je sa godinu dana smanjeno na pola godine. Ukupno je u operaciji do sada angažovano četiri oficira i dva državna službenika.

5.2.5 Angažovanje Vojske u NATO NMI misiji u Iraku

U NATO NMI misiji Vojska učestvuje sa jednim 1 pripadnikom. Ukupno je do sada u misiji učestvovao jedan pripadnik, a trenutno je u toku proces upućivanja sledećeg pripadnika.

5.2.6 Angažovanje Vojske u NATO aktivnosti „Ojačano istureno prisustvo“ (eFP) u Letoniji

U 2021. godini učešće u NATO aktivnosti (eFP) uzela su tri kontingenta, sa ukupno 30 pripadnika. Pripadnici Vojske su angažovani u sklopu kontingenta Republike Slovenije, u borbenoj grupi Republika Letonija, kojom komanduju OS Kanade i smješteni su u kampu „Adaži“, Riga. Angažovanje kontingenta traje do šest mjeseci.

Tokom 2021. godine nije bilo ugrožavanja bezbjednosti pripadnika Ministarstva i Vojske koji su angažovani u međunarodnim misijama i operacijama.

5.3 Angažovanje Vojske u podršci drugim institucijama

Težište angažovanja odnosio se na realizaciju sledećih zadataka: pružanje pomoći civilnim institucijama u borbi protiv širenja virusa COVID-19; angažovanje inženjerske jedinice u realizaciji radova na izgradnji - proboju, održavanju i rekonstrukciji lokalnih puteva; angažovanje ljudstva i vojnih helikoptera na gašenju brojnih požara tokom ljetnjeg perioda godine; angažovanje mješovitih patrola, zajedno sa Upravom policije, u graničnom pojasu sa Republikom Albanijom, a u cilju sprječavanja ilegalnih prelazaka državne granice.

Realizovane su brojne aktivnosti tokom suzbijanja širenja pandemije izazvane virusom COVID-19. Na pomenutim zadacima Vojska je angažovala timove za hemijsko, biološko, radiološko i nuklearno oružje - HBRN na dezinfekciji i biološkoj dekontaminaciji medicinskih ustanova, sjedišta lokalnih samouprava i dr. Takođe, pripadnici Vojske organizovali su punktove u više crnogorskih opština, na kojima je vršena podjela zaštitnih

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

maski, sredstava za dezinfekciju i informativnog materijala. Vojska je pružala ispomoć na formiranju privremenih bolnica, kao i u transportu, nabavci, skladištenju i raspodjeli svih potrebnih sredstava. Tokom godine angažovani su ljekari i medicinski radnici Vojno - medicinskog centra (VMC) na vakcinisanju građana Crne Gore, protiv virusa COVID-19.

Značajan doprinos Vojske dat je na razvoju i poboljšanju putne infrastrukture na teritorijama opština: Podgorica, Ulcinj, Bar, Kolašin i Pljevlja. Inženjerska jedinica Vojske, na osnovu ugovora o poslovno - tehničkoj saradnji, izvodila je radove na teritorijama sljedećih opština: Podgorica (proboj 0,95 km, rekonstrukcija i opravka 0,7 km puteva); Pljevlja (rekonstrukcija i opravka 71,5 km puteva); Ulcinj (rekonstrukcija i opravka 7,5 km puteva); Bar (proboj prilaznog puta i glavne trase u dužini 9,2 km). Ukupno je probijeno 10,15 km lokalnih puteva; prošireno, popravljeno i nasuto 79,7 km lokalnih puteva.

Zbog požara koji su tokom ljetnjeg perioda zahvatili Crnu Goru, Vojska je angažovala helikoptersku eskadrilu Vazduhoplovstva Vojske i jedinice kopnene vojske na gašenju istih. Izvršeno je 146 sati naleta, gdje je potrošeno preko 51 tone pogonskog goriva i izbačeno preko 870 tona litara vode tokom gašenja požara.

Pripadnici Vojske su tokom godine bili angažovani na zadacima pružanja podrške Upravi policije u kontroli državne granice. Mješovite patrole pripadnika Vojske i Uprave policije bile su angažovane u zoni Karaule granične policije „Krenza“, u opštini Tuzi.

Takođe je realizovan niz aktivnosti, radi podrške državnom protokolu, sportskim savezima, lovačkim udruženjima, dječijim organizacijama, vaspitno - obrazovnim ustanovama i nevladinom sektoru.

5.3.1 Realizacija obuka pripadnika Vojske u zemlji i inostranstvu

Od najznačajnijih aktivnosti koje su realizovane u Centru za obuku u toku godine izdvajaju se sljedeće:

- Osnovni kurs oficira obrazovanih na civilnim fakultetima, kurs realizovan sa 18 oficira;
- Osnovni podoficirski kurs sa dvije grupe sa ukupno 89 pripadnika;
- Osnovna obuka za osposobljavanje podoficira, sa ukupno 31 podoficijom;
- Liderski podoficirski kurs realizovan sa 13 podoficira;
- Kursevi engleskog jezika, pet grupa, 35 polaznika;
- Kurs instruktora vojnog planinara, osam pripadnika;
- Obuka specijalista za spašavanje vitlom sa osam pripadnika;
- Kurs za borbenog spasioca za četiri grupe - ukupno 50 pripadnika završilo obuku;
- Obuka šest pripadnika Vojske za učešće u međunarodnim misijama (EUTM, MINURSO, KFOR, NMI);
- Otpočela je realizacija Osnovne obuke za osposobljavanje podoficira primljenih iz civilstva za 13 polaznika.

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

U toku godine, 1. Pješadijski bataljon vršio je osposobljavanje jedinica angažovanih u snagama ojačanog isturenog prisustva (eFP), osposobljavanje jedinica po CREVAL standardu i obuku pripadnika u sadržajima ljetnje i zimske alpinistike.

Težište obučavanja Mornarica Vojske imala je na osposobljavanju pripadnika u NMIOTC (NATO Maritime Interdiction Operation Centre) Centru na Kritu, Republika Grčka i obuci za samostalno obavljanje funkcionalnih dužnosti za novoukrcana lica. U toku godine, realizovano je ukupno 84 vožnje na moru.

Vazduhoplovstvo Vojske realizovalo je obuku kroz dva segmenta: opštevojna obuka i letačka obuka. Kroz opštevojnu obuku realizovani su sadržaji iz vatrene, fizičke obuke, kao i specijalistička obuka za vojnike i podoficire. Letačka obuka planirana je u skladu sa Godišnjim planom letačke obuke i bila je usmjerena na osposobljavanje za izvršenje svih vrsta letačkih zadataka u različitim uslovima i održavanju stalne trenaže pilota i tehničara letaća. Prioritet u obuci bila je namjenska obuka na helikopterima Bell 412 EP/EPI. U toku godine, realizovano je ukupno 1355 sati pilotskog naleta.

U toku godine Bataljon za borbenu podršku imao je težište obuke na prekvalifikaciji za prijem u Pomorski odred, kursu za prijem u specijalne jedinice, kursevima vojne policije i zajedničkoj obuci sa Oružanim snagama Republike Slovenije, SAD i Velike Britanije. Takođe, realizovana je obuka EOD ronilaca u Republici Sloveniji sa deset lica, kurs za obezbjeđenje važnih ličnosti u Izraelu i artiljerijsko bojevo gađanje u Republici Sjevernoj Makedoniji.

5.3.2 Učešće pripadnika Vojske na vježbama u Crnoj Gori

Najznačajnija vježba Vojske u Crnoj Gori bila je „Odlučan odgovor 21“ („DECISIVE RESPONSE 21“). Vježba „Odlučan odgovor 21“ izvedena je sa ciljem kontrole i monitoringa borbene spremnosti deklariranih snaga za NRF kao i izrade nacionalne metodologije za ocjenjivanje kopnenih snaga. Vježbe je izvedena od 17. do 19. septembra na Vojnom objektu „Židovići“ kod Pljevalja. Na vježbi je učestvovalo 270 pripadnika Vojske.

Interresorna vježba u borbi protiv zagađenja mora „PLATFORMA 21“ izvedena je od 09. do 11. juna u akvatorij Luke Bar. Vježba je izvedena sa ciljem testiranja nacionalnih kapaciteta u ljudstvu i opremi za reagovanje u slučajevima zagađenja mora naftom i naftnim derivatima sa naftne platforme i plovnih objekata. Na vježbi je ukupno učestvovalo 190 lica iz 11 crnogorskih državnih institucija (MUP, Uprava pomorske sigurnosti itd.) i 75 pripadnika Vojske sa tri broda.

Kompjuterska vježba „ADRIAN POOL 21 CAX“ izvedena je 24. i 25. novembra. Aktivnost je sprovedena istovremeno u Mornaričkom operativnom centru (MOC) u Baru i u Mornaričkom operativnom centru Republike Slovenije. Aktivnost je izvedena u cilju uvježbavanja procedura nadzora pomorskog saobraćaja i razmjene informacija. Na vježbi su učestvovala tri pripadnika Vojske.

Kompjuterska Vježba „T-RISE 21“ izvedena je u dva dijela. Prvi dio vježbe izveden je u Mornaričkom operativnom centru u Baru 12. i 13. maja u saradnji sa Mornaričkim operativnim centrom Ratne mornarice Republike Italije. Drugi dio vježbe izveden je u Mornaričkom operativnom centru u Baru 30. septembra i 01. oktobra u saradnji sa Mornaričkim operativnim centrom Republike Grčke. Aktivnost je izvedena u cilju

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

uvježbavanja procedura nadzora pomorskog saobraćaja i razmjene informacija. Na vježbi je učestvovalo šest pripadnika Vojske.

5.3.3 Učešće pripadnika Vojske na vježbama u inostranstvu

Vježba EARDCC (Euro - Atlantic Disaster Response Coordination Centre) „NORTH MACEDONIA 2021“ izvedena je od 06. do 10. septembra u Ohridu u Republici Sjevernoj Makedoniji. Vježba je organizovana u cilju provjere spremnosti i sposobnosti Balkanske namjenske medicinske jedinice (Balkan Medical Task Force - BMTF) za djelovanje u slučaju prirodne katastrofe u skladu sa svojom definisanom misijom i zadacima. Na vježbi je učestvovalo pet pripadnika Vojske.

Vježba „ADRIATIC STRIKE“ izvedena je od 13. do 22. maja na Vojnom poligonu „Cerklje“ u Republici Sloveniji. Vježba je imala za cilj uvježbavanje pružanja bliske vazduhoplovne podrške, artiljerijske podrške i medicinske evakuacije. Na vježbi je učestvovalo osam pripadnika Vojske sa jednim helikopterom Bell 412.

Vježba „ADRIAN CAX/LIVEX“ izvedena je u dva dijela i to „CAX“ (23. i 24. mart) i „LIVEX“ (od 31. aprila do 04. juna) u akvatoriji Republike Slovenije u sklopu ADRIAN regionalne inicijative. Vježba je izvedena sa ciljem uvježbavanja izvođenja mornaričkih operacija kroz upotrebu simulacionih sistema i protivpodmorničkih i protivminskih taktika, tehnika i procedura na otvorenom moru. Na vježbi je učestvovalo šest pripadnika Vojske.

Vježba „SABER GUARDIAN 21“ izvedena je od 25. maja do 09. juna na poligonu „Cinch“ u Republici Rumuniji. Vježba je organizovana u cilju održavanja interoperabilnosti snaga SAD, NATO i partnerskih zemalja na brigadnom nivou i predstavlja združenu vježbu više odbrambenih operacija. Na vježbi je učestvovalo 36 pripadnika Vojske sa šest lako oklopljenih patrolnih vozila.

Vježba „DISASTER RELIEF MILITARY MOBILITY EXERCISE 21“ izvedena je od 18. do 28. septembra na više lokacija u Republici Sloveniji. Vježba je organizovana u cilju provjere sposobnosti za pružanje podrške humanitarnim intervencijama u slučaju katastrofa u okviru evropskog koncepta efikasne civilno-vojne koordinacije. Na vježbi je učestvovalo 16 pripadnika Vojske.

Vježba „AEGEAN SEAL 21“ izvedena je od 31. oktobra do 10. novembra u akvatoriji Atine u Republici Grčkoj. Vježba je organizovana u cilju uvježbavanja razvoja EOD sposobnosti deklariranih snaga za „NATO POOL OF FORCES“. Na vježbi je učestvovao jedan pripadnik Vojske.

Vježba „ADRIATIC PARTNERSHIP MCM DIVE“ realizovana je od 06. do 10. septembra u akvatoriji Kopa u Republici Sloveniji. Vježba je organizovana u cilju uvježbavanja ronilačkih procedura i tehnika pretrage. Na vježbi je učestvovalo pet pripadnika Vojske.

6. INSPEKCIJSKI NADZOR

Planom inspekcijuskog nadzora za 2021. godinu planirano je ukupno 26 inspekcijuskih nadzora i dvije unutrašnje kontrole.

Inspekcijuski nadzor vršen je radi utvrđivanja zakonitosti postupanja u primjeni propisa u oblasti odbrane naročito u odnosu na: ostvarivanje planova i pripremnih mjera za odbranu zemlje, planiranje i upotrebu ljudskih i materijalnih resursa odbrane, borbenu spremnost

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

Vojske, zaštitu na radu u Vojsci, zaštitu od požara i zaštitu životne sredine u Ministarstvu i Vojsci, primjenu ovlašćenja od strane ovlašćenih lica u Ministarstvu i Vojsci, ostvarivanju prava lica u službi u Vojsci iz službe ili po osnovu službe, uključujući ocjenjivanje, disciplinsku i materijalnu odgovornost, kao i u odnosu na planiranje i uređenje prostora, izgradnju, rekonstrukciju i održavanje vojnih objekata u vojnom krugu. Unutrašnja kontrola je vršena nad preduzetim mjerama po osnovu svih oblika neetičkog i nezakonitog ponašanja zaposlenih u Ministarstvu i Vojsci.

U toku godine, realizovano je 20 inspekcijskih nadzora i jedna unutrašnja kontrola. Osim planiranih, po nalogu ministarke odbrane realizovana su i dva vanredna inspekcijska nadzora.

Neposrednim uvidom i provjerom utvrđenih kriterijuma, sagledano je stvarno stanje u pogledu primjene propisa u oblasti odbrane i naložene su mjere u cilju otklanjanja utvrđenih nedostataka i unaprjeđivanja stanja u kontrolisanim oblastima.

Ukupno je naloženo 90 mjera i to: 25 mjera u Generalštabu Vojske; 16 mjera u jedinicama Vojske; tri mjere u Direktoratu za upravljanje ljudskim resursima; pet mjera u Direktoratu za logistiku i 41 mjera u državnim organima, organima lokalne samouprave i privrednim društvima. Subjekti kod kojih je vršen inspekcijski nadzor nijesu imali primjedbi na dostavljene izvještaje i naložene mjere.

7. ADMINISTRATIVNO POSLOVANJE

U toku godine Služba za administrativne, pomoćne i druge poslove evidentirala je 16 365 podnesaka i akata, i to: 9 804 u djelovodniku neklasifikovane pošte, a 1 969 u upisniku izdatih uvjerenja, od čega je 1 786 donijeto u roku, dok je 183 u statusu rješavanja.

Ukupan broj pokrenutih prvostepenih upravnih postupaka je 4 592, od čega je po zahtjevu stranke 1 049, a po službenoj dužnosti 3 543. Broj riješenih predmeta je 3 997, dok je 595 u statusu rješavanja. U roku je riješeno 3 538 predmeta, dok je 459 riješeno po isteku roka.

8. UNUTRAŠNJA REVIZIJA

Godišnjim planom unutrašnje revizije za 2021. godinu, predviđeno je sprovođenje dva revizijska postupaka od kojih je jedan realizovan, dok je drugi revizijski postupak u završnoj fazi. Drugi revizijski postupak vrši lice koje još uvijek nema sertifikat za obavljanje poslova unutrašnje revizije u javnom sektoru, pa revizijski postupak sprovodi pod mentorstvom, u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, što ujedno predstavlja završnu fazu u procesu sticanja ranije navedenog sertifikata. Tokom sprovođenja revizijskih postupaka nije bilo utvrđenih značajnijih nepravilnosti i odstupanja.

U toku godine revizori su prisustvovali različitim obukama i seminarima organizovanim od strane Uprave za kadrove i Direktorata za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija i socijalnog staranja. Realizovana je jedna aktivnosti na polju bilateralne saradnje.

9. JAVNOST RADA

Ministarstvo i Vojska sve informacije o radu i aktivnostima kontinuirano objavljuju na svojim internet portalima i stranicama na društvenim mrežama, uz svakodnevnu saradnju sa crnogorskim medijima.

Komunikacija sa medijima ostvarena je kroz brojna gostovanja i intervju ministarke odbrane, predstavnika Ministarstva i pripadnika Vojske, kao i reportaže o jedinicama Vojske, crnogorskim vojnicima u međunarodnim misijama i operacijama i kadetima na školovanju u inostranstvu. Novinarskih upita bilo je oko 80, dok je Ministarstvo deset puta reagovalo na netačne izjave i pisanja medija.

Povodom četiri godine članstva Crne Gore u NATO, ministarka odbrane i načelnik Generalštaba Vojske, 04. juna bili su domaćini radnog doručka sa medijima, u Kasarni „Milovan Šaranović“ u Danilovgradu. Takođe, povodom 72. Godišnjice NATO, ministarka odbrane poslala je video poruku čestitke, koja je objavljena u medijima, na sajtu i društvenim mrežama Ministarstva.

U ovoj godini javnost je kontinuirano informisana o doprinosu Vojske u borbi protiv virusa COVID - 19, posebno na društvenim mrežama Ministarstva, kroz svakodnevne objave sa terena o dekontaminacijama vojnih i civilnih objekata, studentskih domova, vakcinaciji, medicinskim transportima i info punktovima sa maskama. Takođe, javnost je informisana i o pomoći Vojske u gašenju požara tokom ljetnjih mjeseci, kao i pružanju pomoći Republici Sjevernoj Makedoniji u borbi protiv ovih prirodnih nepogoda. Na Dan Vojske Crne Gore - 7. oktobar, objavljen je i video spot koji promovise sposobnosti Vojske za pomoć stanovništvu.

Povodom 15 godina od obnove nezavisnosti, na svečanosti na Trgu nezavisnosti u Podgorici građanima su predstavljeni naoružanje i oprema Vojske uz učešće Gardijske čete. Tradicionalno, početkom decembra u tržnom centru Delta City, u cilju afirmacije vojnog poziva, organizovana je manifestacija „Budi dio nas“, gdje su se posjetioci upoznali sa aktivnostima i projektima Ministarstva namijenjenim mladima.

U fokusu javnosti bio je i dolazak novog helikoptera Bell 505, ali i sticanje nove sposobnosti Vojske u saradnji sa Oružanim snagama Republike Austrije, helikopterske evakuacije vitlom, koje je dodatno afirmisano kroz kratki film i reportaže medija. Takođe, učešće Vojske na vježbi „Saber Guardian 21“ u Rumuniji sa OSHKOSH vozilima, bilo je značajno promovisano i na društvenim mrežama sa fotografijama sa terena. Značajno interesovanje javnosti izazvala je i posjeta državne ministarke Ministarstva odbrane Ujedinjenog kraljevstva, kao i fregate Ričmod britanske Kraljevske ratne mornarice. U 2021. godini, obilježavajući 15 godina strateškog partnerstva između Vojske Crne Gore i Nacionalne garde Mejna, informisali smo javnost o značaju ovog partnerstva i objavama na društvenim mrežama podsjetili na najznačajnije aspekte ove dugogodišnje saradnje.

U cilju promocije većeg učešća žena u sektoru odbrane realizovana su brojna gostovanja, reportaže i intervjui pripadnica Vojske, a povodom Međunarodnog dana žena, 8. marta, pripremljen je i prikazan video spot.

Takođe, javnost je kontinuirano informisana i o mogućnostima obrazovanja na inostranim vojnim akademijama, a posebno putem društvenih mreža Ministarstva, gdje su pratioci bili

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

u mogućnosti da kroz forme pitanja i odgovora i video poruka kadeta, saznaju više o njihovim iskustvima sa vojnih akademija.

Javnost je kontinuirano informisana o ministarskim posjetama, posjetama najviših NATO vojnih i civilnih predstavnika, učešću ministarke odbrane, načelnika Generalštaba Vojske i predstavnika Ministarstva i Vojske na različitim konferencijama u zemlji i inostranstvu, zajedničkim vježbama i obukama sa NATO, kao i posjetama partnerskih brodova Mornarici Vojske.

Kontinuirana promocija Vojske i vojnog poziva doprinijela je unaprjeđenju imidža Vojske i prema posljednjim istraživanjima javnog mnjenja, Vojska je jedna od institucija kojoj se najviše vjeruje.

ZAKLJUČAK

Ministarstvo i Vojska su realizovali postavljene ciljeve i zadatke u 2021. godini dosledno i kvalitetno. Težišne aktivnosti odnosile su se na:

- nastavak izgradnje odbrambenih kapaciteta i sposobnosti Vojske i dostizanje spremnosti za izvršavanje dodijeljenih misija i zadataka;
- nastavak usklađivanja nacionalnog sa NATO procesom odbrambenog planiranja, uz dosljednu implementaciju obaveza preuzetih u okviru Alijanse;
- pripremu za učešće i učešće pripadnika i jedinica Vojske u međunarodnim misijama i operacijama;
- izgradnju i jačanje kapaciteta za sajber odbranu;
- unaprjeđenje bilateralne i multilateralne odbrambene saradnje;
- rješavanje viškova naoružanja i vojne opreme;
- unaprjeđenje saradnje sa medijima i nevladinim organizacijama.

Tokom 2021. godine Ministarstvo je od 395 aktivnosti iz Programa rada realizovalo 230, 34 je djelimično realizovano, dok 131 nije realizovana. Aktivnosti nijesu realizovane zbog pandemije COVID-19, racionalizacije utroška budžetskih sredstava, otkazivanja aktivnosti iz planova bilateralne i multilateralne saradnje, ograničene logističke podrške i neobezbjeđenih donacijskih sredstava.

Nije bilo izrade novih strateških dokumenata. Akcenat je dat na formiranju i radu interresornih radnih grupa: za izradu Akcionog plana za Strategiju nacionalne bezbjednosti Crne Gore 2022-2024; za praćenje realizacije Akcionog plana za implementaciju Strategije odbrane Crne Gore 2019-2022 i izradu i praćenje realizacije Akcionog plana za implementaciju Strategije odbrane Crne Gore 2023-2026; za praćenje i implementaciju Ciljeva sposobnosti za Crnu Goru 2021.

U 2021. godini Vlada je donijela tri uredbe i jednu odluku, dok je Ministarstvo donijelo 17 pravilnika, jedan Kodeks vojne etike i jedna Interna pravila.

Aktivnosti multilateralne i bilateralne međunarodne odbrambene saradnje predstavljale su snažan instrument podrške unaprjeđenju ukupnih odbrambenih sposobnosti. Bilateralna odbrambena saradnja razvijena je sa 24 države, a značajan je bio i doprinos u radu regionalnih multilateralnih inicijativa: Proces saradnje ministara odbrane zemalja Jugoistočne Evrope (SEDM), Američko-jadranska povelja (A-5), Centar za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC), Balkanska medicinska namjenska jedinica (BMTF), Konferencija načelnika generalštabova država Balkana (BCHOD), Centralnoevropska odbrambena inicijativa (CEDC), Inicijativa za odbrambenu saradnju (DECI) i To Be Secure "2BS".

Saradnja sa NATO odvijala se kroz učešće u radu Sjevernoatlantskog savjeta i raznih komiteta, procesu odbrambenog planiranja, implementaciji NATO Ciljeva sposobnosti i učešću jedinica i pripadnika Vojske u NATO misiji u Iraku, u misiji „KFOR“ u Republici Kosovo i NATO aktivnosti „Ojačano istureno prisustvo“ (eFP) u Republici Letoniji. U skladu sa doprinosom NATO komandnoj strukturi, Crna Gora popunjava četiri pozicije:

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

jedna u CAOC u Torehonu, Kraljevina Španija, dvije u ACO u SHAPE, Mons i jedna u JFC u Napulju, Republika Italija. Pored NATO komandne strukture, ostvaren je i doprinos u NATO strukturi snaga sa jednim pješadijskim vodom za doprinos NATO snagama visoke spremnosti za brzo reagovanje - VJTF. Pripadnici Vojske su uspješno izvršili zadatke u međunarodnim operacijama, misijama i aktivnostima i nije bilo ugrožavanja njihove bezbjednosti.

Početakom 2021. godine, urađena je godišnja Analiza implementacije NATO Ciljeva sposobnosti za Crnu Goru 2017. godine, za 2020. godinu, dok je u oktobru usvojen novi paket NATO Ciljeva sposobnosti za Crnu Goru 2021, kojim je Crnoj Gori dodijeljeno 12 kvalitativnih i 37 kvantitativnih ciljeva. Implementacija NATO Ciljeva sposobnosti ima veliki uticaj na buduće strukturiranje snaga i značajno usmjerava proces transformacije oružanih snaga i reformi u sektoru odbrane.

Planski i kontinuirano je rađeno na školovanju kadra, jačanju i promovisanju rodne ravnopravnosti i sprovođenju rodne politike. Realizovano je nekoliko značajnih projekata koji su imali za cilj promociju vojnog poziva, zapošljavanja u Vojsci i dobrovoljnog služenja vojnog roka. Zbog situacije sa pandemijom COVID 19 aktivnosti i projekti kao što su Ljetnji vojni kamp za mlade, posjeta srednjim školama, praktična nastava učenika srednjih škola u jedinicama Vojske nisu realizovani.

Ministarstvo je u 2021. godini ostvarilo kvalitetnu saradnju sa nevladinim sektorom, pa je u skladu sa tim shodno Memorandumu o saradnji između Ministarstva odbrane i nevladinih organizacija "Kvir Montenegro", "Juventas" i Asocijacija "Spektra", realizovan seminar o ljudskim pravima LGBTIQ osoba za 15 lica iz Vojske i Ministarstva.

Odobrenjem za korišćenje prihoda nastavljena je prethodna praksa u vidu podrške odbrambenom budžetu u cilju ispunjavanja međunarodno priznatih obaveza, realizacije mjera i aktivnosti iz punopravnog članstva Crne Gore u NATO i realizacije ciljeva sposobnosti i opremanje Vojske u skladu sa NATO standardima. Zakonom o budžetu za 2021. godinu za finansiranje Ministarstva odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 48.434.355,88 €, od čega su sredstva iz opštih prihoda u iznosu od 43.434.355,88 € i sredstva iz sopstvenih prihoda do iznosa njihovog ostvarenja odnosno 5.000.000,00 €. U periodu privremenog finansiranja programska struktura se bazirala na definisanim programima, dok je Zakonom o budžetu za 2021. godinu definisana detaljna programska struktura, koja pored programa prepoznaje potprograme i aktivnosti, kao i kapitalne projekte.

Nabavkom višenamjenskih helikoptera, lako oklopljenih patrolnih vozila i sklapanjem ugovora za nabavku daljinski upravljivih oružanih stanica učinjen je značajan iskorak na polju opremanja i modernizacije, a novi projekti definisani strateškim dokumentima (nabavke patrolnih brodova) jasan su pokazatelj značajnih ulaganja na opremu u narednom periodu.

Tokom 2021. godine ostvarene su donacije: sa Sjedinjenim Američkim Državama (FMF program, FMS - CRIF fond i Program 333), sa Republikom Turskom (na osnovu Sporazuma o vojnoj finansijskoj saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske) i sa Kraljevinom Norveškom (na osnovu Sporazuma o donaciji između Agencije za odbrambena materijalna sredstva Kraljevine Norveške i Ministarstva odbrane Crne Gore).

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE ZA 2021. GODINU

U toku godine uništeno je 29,47 tona viškova ubojnih sredstava. Uništavanje je sprovedeno kroz II fazu programa ITF Ustanove za jačanje ljudske bezbjednosti Republike Slovenije. Ukupno je preko ovog programa do sada uništeno 125,54 tona.

Obezbijeđen je potreban nivo sposobnosti Vojske za uspješno izvođenje dodijeljenih misija i zadataka. Realizovane su brojne aktivnosti, među kojima su najznačajnije: priprema i učešće u međunarodnim misijama i operacijama, učešće u međunarodnim vježbama, obuka i usavršavanje, opremanje i modernizacija i unaprjeđenje životnog standarda pripadnika.

Učešćem na međunarodnim vojnim vježbama unaprijeđene su sposobnosti komandnog i štabnog osoblja Vojske za rad u međunarodnim komandama, kao i za primjenu NATO standarda i procedura i podršku civilnim institucijama u kriznim situacijama. Osim toga, učešće u međunarodnim vježbama doprinijelo je razvijanju povjerenja i unaprjeđenju saradnje između oružanih snaga zemalja članica NATO i zemalja regiona, kao i dostizanju vojnih sposobnosti za izvođenje zajedničkih operacija sa saveznicima.

Najodgovorniji zadaci Vojske u oblasti podrške civilnim institucijama ogledali su se u angažovanju tokom suzbijanja širenja pandemije izazvane COVID-19, zajedničko angažovanje sa pripadnicima Uprave policije na zaštiti državne granice od nezakonitih ulazaka migranata, izvođenju inženjerskih radova na teritoriji Crne Gore i pružanju pomoći u gašenju požara.

Kvalitetnom realizacijom inspeksijskih nadzora i unutrašnjih kontrola dat je dodatan doprinos transparentnom, pravilnom, ekonomičnom, efikasnom i efektivnom upravljanju i ostvarivanju postavljenih ciljeva. Tokom sprovođenja revizijskih postupaka nije bilo utvrđenih značajnijih nepravilnosti i odstupanja.

U toku godine Služba za administrativne, pomoćne i druge poslove evidentirala je 16.365 podnesaka i akata, od čega je 1 786 donijeto u roku, dok je 183 u statusu rješavanja. Ukupan broj pokrenutih prvostepenih upravnih postupaka je 4 592, a broj riješenih predmeta je 3 997, dok je 595 u statusu rješavanja.

Biro za odnose sa javnošću kontinuirano je obavještavao crnogorsku javnost o radu i aktivnostima Ministarstva i Vojske, kroz saradnju sa medijima, preko sajta Ministarstva i stranica na društvenim mrežama.

U narednom periodu, Ministarstvo će nastaviti proces sveobuhvatnih reformi sa ciljem daljeg unaprjeđenja odbrambenih kapaciteta i sposobnosti, i ostvarivanja zahtijevanog doprinosa kolektivnom sistemu bezbjednosti.

POPIS SKRAĆENICA

1. 2BS Političko - bezbjednosni forum (To Be Secure)
2. A-5 Američko - jadranska povelja (US - Adriatic Charter)
3. ACO Saveznička komanda za operacije (Allied Command Operations)
4. ACT Saveznička komanda za transformaciju (Allied Command Transformation)
5. APLC Godišnji izvještaj po članu VII Konvencije o zabrani upotrebe, skladištenja, proizvodnje i prometa protivpješadijskih mina i njihovom uništavanju
6. APLM Godišnji odgovori na OEBS-ov Upitnik o protiv pješadijskim minama
7. ASP NATO grupa za podršku po pitanju municije (Ammunition Support Partnership)
8. AVPD (Autonomous Vessel Protection Detachment)
9. BCHOD Konferencija načelnika generalštabova država Balkana (Balkan Chiefs of Defence)
10. BD11 Bečki dokument 2011
11. BMTF Balkanska namjenska medicinska jedinica (Balkan Medical Task Force)
12. BWC Godišnji izvještaj o mjerama za izgradnju povjerenja u okviru Konvencije o biološkom oružju
13. CAOC Združeni centar za vazdušne operacije (Combined Air Operations Centre)
14. CAT Godišnja razmjena informacija o konvencionalnom naoružanju
15. CBRN Hemijsko, biološko, radiološka, nuklearna odbrana (Chemical, biological, radiological and nuclear defence)
16. CCC Kanadska komercijalna korporacija (Canadian Commercial Corporation),
17. CCM Godišnji izvještaj u skladu sa članom VII Konvencije o zabrani kasetne municije
18. CEDC+ Odbrambena saradnja zemalja Srednje Evrope (Central European Defence Cooperation)
19. CEI Centralno - evropska inicijativa (Central European Initiative)
20. CIDS Centar za integritet u sektoru odbrane K. Norveške
21. CIMIC Civilno vojna saradnja (Civil Military Cooperation)
22. CNAD NATO konferencija nacionalnih Direktora za naoružanje (Conference of National Armaments Directors)
23. CoC Godišnji odgovori na OEBS-ov Upitnik o Kodeksu ponašanja o političko - vojnim aspektima bezbjednosti
24. COVID Korona virus (Corona Virus Disease)
25. CREVAL Procjena borbene spremnosti (Combat Readines Evaluation)
26. CS Komitet za standardizaciju (Standardization Committee)
27. CWC Godišnji izvještaj po članu VII Konvencije o hemijskom oružju
28. CWIX Vježba interoperabilnosti nacionalno infomaciono - komunikacionih sistema (Coalition Warrior Interoperability eXercise)
29. DECI Inicijativa za odbrambenu saradnju (Defense Cooperation Initiative)
30. DS Državni službenik
31. DUP Detaljni urbanistički plan
32. EARDCC (Euro - Antlantic Disaster Response Coordination Centre)
33. eFP Ojačano istureno prisustvo (Enhanced Forward Presence)
34. EOD (Explosive Ordnance Disposal)
35. EU NAVFOR - ATALANTA (EU Naval Force Somalia - Operation ATALANTA)

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

36. EUTM Evropska vojna Misija za obuku u Maliju (European Union Training Mission in Mali)
37. FMF Inostrano vojno finansiranje (Foreign Military Financing)
38. FNC Koncept okvirne nacije (Framework Nation Concept)
39. GENSEK Kancelarija za žene, mir i bezbjednost
40. GGE Grupa vladinih eksperata (Group of Governmental Experts)
41. GRAZ format - konferencija ministara odbrane zemalja Zapadnog Balkana (Graz Format Conference of Defence Ministers)
42. HBRN Hemijsko – biološko – radiološko - nuklearna zaštita)
43. HUMINT (Human intelligence)
44. JFC Združene komande savezničkih snaga u Napulju (Allied Joint Force Command)
45. IMET Međunarodni centar za vojnu obuku (International Military Education and Training Centre)
46. IMOC Kurs za međunarodno pomorske oficire (International Maritime Officers Course)
47. ITF Međunarodni povjerilački fond (International Trust Fund)
48. IKS Informaciono - komunikacioni sistemi
49. KFOR NATO misija u Republici Kosovo (NATO Mission in Kosovo)
50. MAG Multinacionalna savjetodavna grupa RACVIAC-a (Multinational Advisory Group)
51. MilEx Izvještaj o vojnim troškovima
52. MINURSO UN Misija u Zapadnoj Sahari (UN Mission for the Referendum in Western Sahara)
53. MO Ministarstvo odbrane
54. MOC Mornaričko operativni centar
55. MONDEM Program uništavanja viškova naoružanja i municije (Montenegro demilitarization)
56. LBDM NATO inicijativa odlučujuće municije za kopnenu vojsku (Land Battle Decisive Munitions)
57. LC Logistički komitet (Logistic Committee)
58. LGBTIQ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex and Queer)
59. LOGFAS NATO logistički softverski paket (Logistic Functional Area Software)
60. LOPV Iako oklopljena patrolna vozila
61. NAC Sjeverno - atlantski savjet (North Atlantic Council)
62. NALT NATO tim za savjetovanje i vezu (NATO Advisory and Liaison Team)
63. NCAGE code (NATO Commercial and Government Entity code)
64. NCS Komandna struktura (NATO Command Structure)
65. NFS NATO struktura snaga (NATO Force Structure)
66. NMI Misija u Iraku (NATO Mission Iraq)
67. NMIOTC NATO pomorski operativni centar (NATO Maritime Interdiction Operation Centre)
68. NRF Snaga za brzo reagovanje (NATO Response Force in High Readiness)
69. NSN broj (NATO Stock Number)
70. NSPA NATO Agencije za nabavke i podršku (NATO Support and Procurement Agency)
71. NRI Inicijativa spremnosti (NATO Readiness Initiative)
72. OEBS Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju
73. OPCW Upitnik Organizacije za zabranu hemijskog oružja o procjeni potreba i najboljih praksi

**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

74. OS Oružane snage
75. RACVIAC Centar za bezbjednosnu saradnju (Centre for Security Cooperation)
76. RCWS Daljinski upravljiva oružna stanica (Remote Controlled Weapon Station)
77. PSOTC Centar za operacije podrške miru (Peace Support Operations Training Centre)
78. PVL Profesionalno vojno lice
79. SALW Godišnja razmjena informacija o malom oružju i lakom naoružanju
80. SBUN Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija
81. SEDM Forum za saradnju zemalja Jugoistočne Evrope (South - East Europe Defense Ministerial Process)
82. SEESAC Centar za kontrolu lakog i malokalibarskog oružja u Jugoistočnoj Evropi (South Eastern Europe Small Arms Control)
83. SHAPE Vrhovni štab savezničkih snaga u Evropi (Supreme Headquarters Allied Powers Europe)
84. SPKN - DAYTON Sporazum o podregionalnoj kontroli naoružanja za mir u Bosni i Hercegovini
85. STANAG Sporazum o standardizaciji (Standardization Agreement)
86. TL Turska lira (Turkish lira)
87. TRADOC Komanda za obuku i doktrinu (Training and Doctrine Command)
88. UbS Ubojna sredstva
89. UK Ujedinjeno Kraljevstvo (United Kingdom)
90. UN Ujedinjene nacije (United Nations)
91. UNDP Program Ujedinjenih nacija za razvoj (United Nations Development Programme)
92. UNROCA Godišnji izvještaj po UN registru o konvencionalnom naoružanju
93. USAREUR - AF Tehnički sporazum između MO Crne Gore i Komande kopnenih snaga SAD u Evropi i Africi
94. VCG Vojska Crne Gore
95. VJTF Snage visoke spremnosti (Very High Readiness Joint Task Force)
96. VMC Vojno - medicinski centar
97. VTC Video konferencija (Video Tele - Conferencing)

PRILOZI

Prilog 1

**DOPRINOS NATO KOMANDNOJ STRUKTURI, STRUKTURI SNAGA I NACIONALNA
VOJNA PREDSTAVNIŠTVA**

R. br.	DOPRINOS VOJSKE KOLEKTIVNOM SISTEMU BEZBJEDNOSTI	Sastav		Ukupno
		Oficiri	Podoficiri	
1.	NATO komandna struktura	4	-	4
2.	NATO struktura snaga	1	-	1
3.	Vojno predstavništvo pri NATO štabu Brisel, Belgija	3	1	4
4.	Nacionalni vojni predstavnik pri NATO ACO Mons, Belgija	2	1	3
5.	Nacionalni predstavnik za vezu pri NATO ACT Norfolk, SAD	1	-	1
UKUPNO		11	2	13

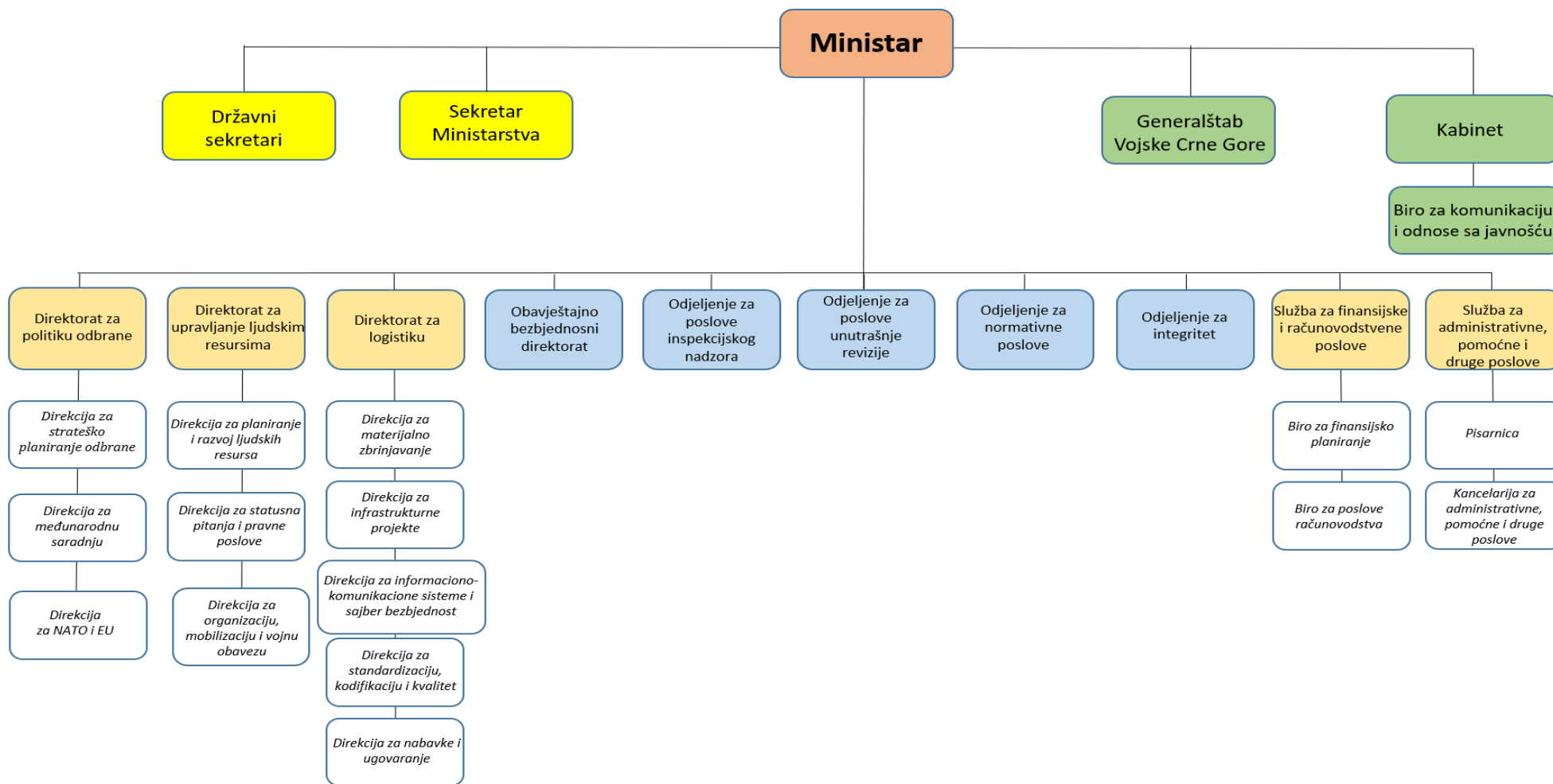
**IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODBRANE
ZA 2021. GODINU**

Prilog 2

PREGLED OSTVARENIH PRIHODA U 2021. GODINI

Red. br.	Osnov prihoda	Kupac/ zakupac	Vrijednost ugovora (€)	Ostvareni prihod u 2021. (€)	Napomena
1.	Ugovor o kupoprodaji viškova naoružanja i vojne opreme kopnene vojske int. br. 80701-21/18-7 od 06.05.2019. godine	“Montenegro Defence Industry” d.o.o. Podgorica	1.573.889,00	543.054,79	
2.	Ugovor o kupoprodaji viškova naoružanja i vojne opreme MVCG int. br. 80701-20/18-5 od 06.05.2019. godine	Montenegro Defence Industry” d.o.o. Podgorica	61.530,00	55.377,00	
3.	Ugovor o kupoprodaji viškova naoružanja i vojne opreme MVCG int. br. 80701-19/19-6 od 11.11.2019. godine	“Montenegro Defence Industry” d.o.o. Podgorica	48.000,00	43.200,00	
4.	Ugovor o kupoprodaji viškova naoružanja i vojne opreme VVCG int. br. 80701-20/19-7 od 11.11.2019. godine	Montenegro Defence Industry” d.o.o. Podgorica	44.000,00	39.600,00	
5.	Davanje u zakup prostora za postavljanje samouslužnih aparata za tople i hladne napitke i konditorske proizvode u objektima MO i VCG, (Ugovor broj 0701-6457/20-11 koji važi od 31.12.2020.)	Water group d.o.o. Kolašin	12.414,60	12.414,60	
6.	Otkup tenderske dokumentacije za učešće u postupku prodaje suvišnih plovni objekata Vojske	„Exim“doo Cetinje		500,00€	
7.	Otkup tenderske dokumentacije za učešće u postupku prodaje suvišnih plovni objekata Vojske	„Montenegro Defence Industry“ Podgorica		500,00€	
UKUPNO:				694.646,39€	

NOVA ORGANIZACIONA STRUKTURA MINISTARSTVA ODBRANE

CRNA GORA
Direkcija za zaštitu tajnih podataka

IZVJEŠTAJ O RADU
Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2021. godinu

Podgorica, mart 2021. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
I NORMATIVNI POSLOVI	3
II DOZVOLE ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA	3
III MJERE ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA	5
III-1 Fizičke mjere zaštite tajnih podataka	5
III-1 Informatičke mjere zaštite tajnih podataka	5
IV NATO I EU	6
IV-1. NATO	7
IV-2. EVROPSKA UNIJA	9
V MEĐUNARODNA SARADNJA	10
VI MEĐURESORSKA SARADNJA	12
VII SARADNJA SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA	13
VIII OBUKE IZ OBLASTI TAJNIH PODATAKA	13
IX ORGANIZACIJA DIREKCIJE	14
X INFORMATIČKA BEZBJEDNOST I ODGOVOR NA RAČUNARSKE INCIDENTE	18
XI INSPEKCIJSKI NADZOR	21
XII BUDŽET I NABAVKE	22
XIII UPRAVLJANJE I UNUTRAŠNJA KONTROLA	23
XIV JAVNOST RADA	23

UVOD

Nadležnosti Direkcije za zaštitu tajnih podataka utvrđene su Zakonom o tajnosti podataka ("Službeni list Crne Gore", br. 14/08, 76/09, 41/10, 40/11, 38/12, 44/12, 14/13, 18/14, 48/15 i 74/20) i Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 118/20, 121/20, 1/21 i /21, 29/21, 34/21, 41/21, 85/21 i 11/22).

Izveštajem o radu Direkcije za zaštitu tajnih podataka obuhvaćen je pregled najvažnijih aktivnosti Direkcije u 2021. godini, u vezi sa: propisima iz oblasti tajnih podataka, izradom opštih akata Direkcije, izdavanjem dozvola za pristup tajnim podacima, NATO i EU sertifikata za pristup NATO i EU tajnim podacima, razmjenom tajnih podataka sa NATO i Evropskom unijom, obavezama koje proističu iz članstva u NATO, EU pregovorima za Poglavlje 31–Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, aktivnostima na polju međunarodne saradnje, naročito u pogledu zaključivanja bilateralnih sporazuma o razmjeni i zaštiti tajnih podataka, bilateralne i regionalne saradnje, međuresorske saradnje i saradnje sa nevladinim organizacijama, obukama iz oblasti tajnih podataka i unapređenjem sistema obuke, stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem službenika Direkcije, unutrašnjom organizacijom Direkcije i njenim funkcionisanjem, inspeksijskim nadzorom nad sprovođenjem Zakona o tajnosti podataka i primjenom međunarodnih ugovora o razmjeni i zaštiti tajnih podataka, izvršenjem budžeta, sprovođenjem finansijskog upravljanja i kontrola i pružanjem obavještenja o radu Direkcije putem sredstava javnog informisanja.

I **NORMATIVNI POSLOVI**

U 2021. godini, izvršeno je usklađivanje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koji je stupio na snagu 26.01.2021.godine.

Predlogom pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije, izvršene se izmjene u pogledu uslova za obavljanje poslova. Predlogom pravilnika nijesu vršene izmjene u pogledu naziva, broja radnih mjesta, kao i opisa poslova radnih mjesta.

Direkcija redovno učestvuje u davanju mišljenja na predloge zakona i podzakonskih akata koje su pripremali drugi organi, kao i mišljenja na predloge memoranduma i sporazuma o saradnji koji su uključivali odredbe o razmjeni i zaštiti tajnih podataka.

II **DOZVOLE ZA PRISTUP TAJNIM PODACIMA**

Dozvole za pristup tajnim podacima za fizička lica

Direkcija za zaštitu tajnih podataka, u skladu sa Zakonom, nadležna je za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima stepena tajnosti STROGO TAJNO, TAJNO i POVJERLJIVO.

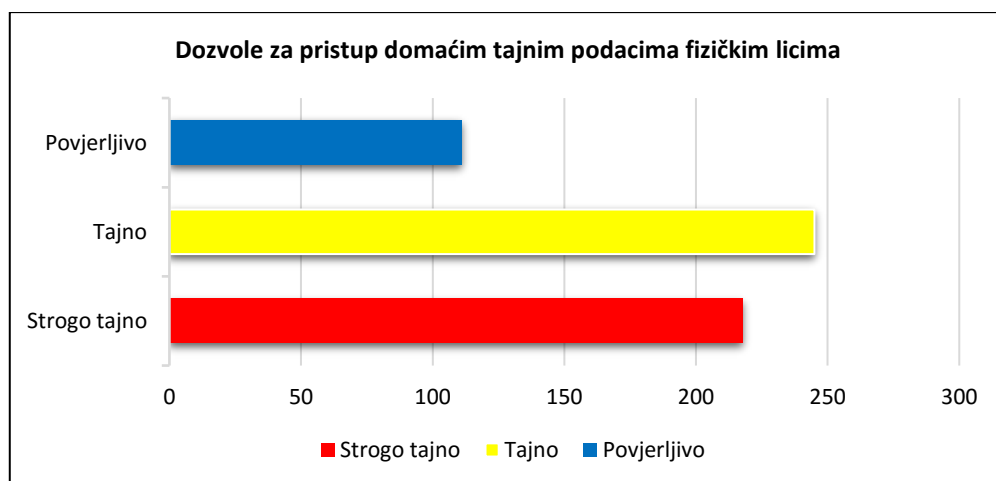
U 2021. godini, podnesena su 514 zahtjeva za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, od čega je 83 zahtjeva za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

U 2021. godini, izdate su ukupno 574 dozvole za pristup tajnim podacima, od čega su 432 nove dozvole, dok je produžen rok važenja za 142 dozvola za pristup tajnim podacima.

Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti **STROGO TAJNO** izdata je 218 dozvola, od čega je 156 novih dozvola, a produžen je rok važenja za 62 dozvole za pristup tajnim podacima.

Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti **TAJNO** izdato je 245 dozvola, od čega je 176 novih dozvola, a produžen je rok važenja za 69 dozvola za pristup tajnim podacima.

Za pristup tajnim podacima stepena tajnosti **POVJERLJIVO** izdato je 111 dozvola, od čega je 100 novih dozvola, a produžen je rok važenja za 11 dozvola.

U 2021. godini, na zahtjev Nacionalnih bezbjednosnih organa (NSA) drugih država u kontinuitetu su procesuirane bezbjednosne provjere za strance koji su rođeni, živjeli, radili ili se školovali u Crnoj Gori, u skladu sa međudržavnim sporazumima.

Dozvole za pristup tajnim podacima za pravna lica

U 2021. godini podneseno je 13 zahtjeva za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima za pravno lice, izdate su 4 dozvole za pravno lice i produženo važenje 1 dozvole za pristup tajnim podacima za pravno lice.

Za pristup tajnim podacima za zaposlene u pravnom licu podnesena su 33 zahtjeva za izdavanje dozvole i 2 zahtjeva za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

Prije izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima zaposleni u državnim organima, kao i u pravnim licima u obavezi su da se edukuju o zaštiti i rukovanju tajnim podacima, odnosno bezbjednosnim pravilima i procedurama za zaštitu tajnih podataka, nakon čega pristupaju testiranju u elektronskoj aplikaciji. Testiranje se vrši neposredno prije izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima i dozvola se izdaje nakon položenog E – testa.

III MJERE ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA

III-1 Fizičke mjere zaštite tajnih podataka

Po pitanju fizičkih mjera zaštite tajnih podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka je u 2021. godini nastavila saradnju sa državnim organima i pravnim licima koja u vršenju zakonom utvrđenih poslova, odnosno izvršavanju ugovorenog posla postupaju sa tajnim podacima.

Sprovedene su konsultacije sa organima i pravnim licima u cilju njihovog upoznavanja sa obavezama koje je potrebno ispuniti u postupku prije izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima po pitanju fizičkih mjera zaštite tajnih podataka i propisanih standarda u ovoj oblasti, procesuirani su zahtjevi za vršenje bezbjednosnje procjene ugroženosti i zahtjevi za pregled protiv prisluškivanja.

Nakon implementacije mjera zaštite tajnih podataka od strane organa i pravnih lica, Direkcija provjerava ispunjenost fizičkih mjera zaštite tajnih podataka u prostorijama namijenjenim za rad sa tajnim podacima.

U 2021. godini, Direkcija je primila i procesuirala veći broj zahtjeva za bezbjednosnu procjenu ugroženosti i pregleda protiv prisluškivanja i TEMPEST mjerenja.

U cilju ispunjavanja propisanih standarda iz oblasti fizičkih mjera zaštite tajnih podataka u toku 2021.godine, održani sa sastanci i konsultacije sa predstavnicima Privredne komore Crne Gore, Ministarstva unutrašnjih poslova i Skupštine Crne Gore.

U toku 2021. godine, Direkcija je saradivala sa pravnim licima, koja su u navedenom periodu ušla u proceduru za dobijanje dozvole za pristup tajnim podacima za pravno lice. Predstavnicima pravnih lica se, na prvom sastanku, objasnila cjelokupna procedura za dobijanje dozvole za pristup tajnim podacima.

Direkcija je tokom 2021.godine, nastavila kontinuiranu saradnju sa pravnim licima, koja su prethodnih godina ušla u proceduru za dobijanje dozvole za pristup tajnim podacima za pravno lice.

III-2 Informatičke mjere zaštite tajnih podataka

Informacioni sistem za razmjenu nacionalnih tajnih podataka

U ovom izvještajnom periodu, elektronska razmjena dokumenata između Centralnog registra Direkcije za zaštitu tajnih podataka i podregistara u Ministarstvu odbrane, Ministarstvu vanjskih poslova, Agenciji za nacionalnu bezbjednost i Misiji Crne Gore pri NATO u Briselu odvija se posredstvom sertifikovanog informacionog sistema stepena tajnosti TAJNO. Direkcija za zaštitu tajnih podataka, odnosno Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka tokom 2021.godine, u kontinuitetu se bavilo unapređenjem i održavanjem informacionog sistema za razmjenu nacionalnih tajnih podataka.

Sistem za prenos NATO tajnih podataka - NS WAN

Tajni podaci između Crne Gore i NATO razmjenjuju se u elektronskoj formi posredstvom NS WAN informacionog sistema, čiji su krajnji korisnici u Crnoj Gori Centralni registar Direkcije za zaštitu tajnih podataka, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo odbrane (na lokacijama u Ministarstvu odbrane i Vazduhoplovno operativnom centru Vojske Crne Gore – VOC), kao i Stalna misija Crne Gore pri NATO u Briselu. Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka u saradnji sa NATO Agencijom za komunikacije i informacije (NATO Communication and Information Agency, NCIA) sprovodi aktivnosti na pružanju podrške za potrebe održavanja ovog informacionog sistema.

Tehnički zahtjevi i finansijski uslovi koji se odnose na potrebne resurse za funkcionisanje NS WAN sistema u Crnoj Gori usaglašavaju se jednom godišnje u posebnom ugovoru za pružanje NCIA usluga za potrebe Crne Gore ("Service Support Package for Montenegro, SSP"). Ovaj ugovor koji se odnosi na 2021. godinu (SSP 2021) potpisan je od strane direktora Direkcije za zaštitu tajnih podataka u septembru 2021. godine.

U okviru NDA (National Distribution Authority) nadležnosti Direkcije, Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka u kontinuitetu se bavi rukovanjem kripto materijala za potrebe ovog i drugih informacionih sistema u kojima se obrađuju tajni podaci.

U okviru svojih redovnih aktivnosti, Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka u kontinuitetu se bavi aktivnostima na održavanju računara i računarske opreme DZTP, internet prezentacije i softverskog rješenja za e-trening, kao i aktivnostima u sastavu svojih nadležnosti koje se tiču upotrebe i distribucije kripto materijala i akreditacije informacionih sistema u kojima se obrađuju tajni podaci.

IV NATO I EU

Najznačajnija dužnost Direkcije u vezi sa tajnim podacima NATO i EU je dužnost da kao bezbjednosni organ koordinira i sprovodi bezbjednosnu politiku NATO i EU u Crnoj Gori, u cilju obezbjeđivanja adekvatnog nivoa zaštite tajnih podataka (NSA - National Security Authority) i izdavanje NATO i EU sertifikata za pristup NATO i EU tajnim podacima.

U cilju adekvatne razmjene i zaštite NATO i EU tajnih podataka, ustanovljeni su i vode se Centralni registar NATO i EU tajnih podataka u Direkciji za zaštitu tajnih podataka i Podregistri tajnih podataka u Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO i Stalnoj misiji Crne Gore pri EU u Briselu, kao i Komandi združenih snaga SHAPE u Monsu.

Podregistri tajnih podataka predstavljaju prvu tačku prijema NATO i EU tajnih podataka, odakle se tajni podaci distribuiraju Centralnom registru Direkcije za potrebe državnih organa u Crnoj Gori.

Distribucija tajnih podataka iz Centralnog registra prema državnim organima, korisnicima NATO i EU tajnih podataka, vrši se u okviru registara tajnih podataka uspostavljenih u državnim organima.

IV-1. NATO

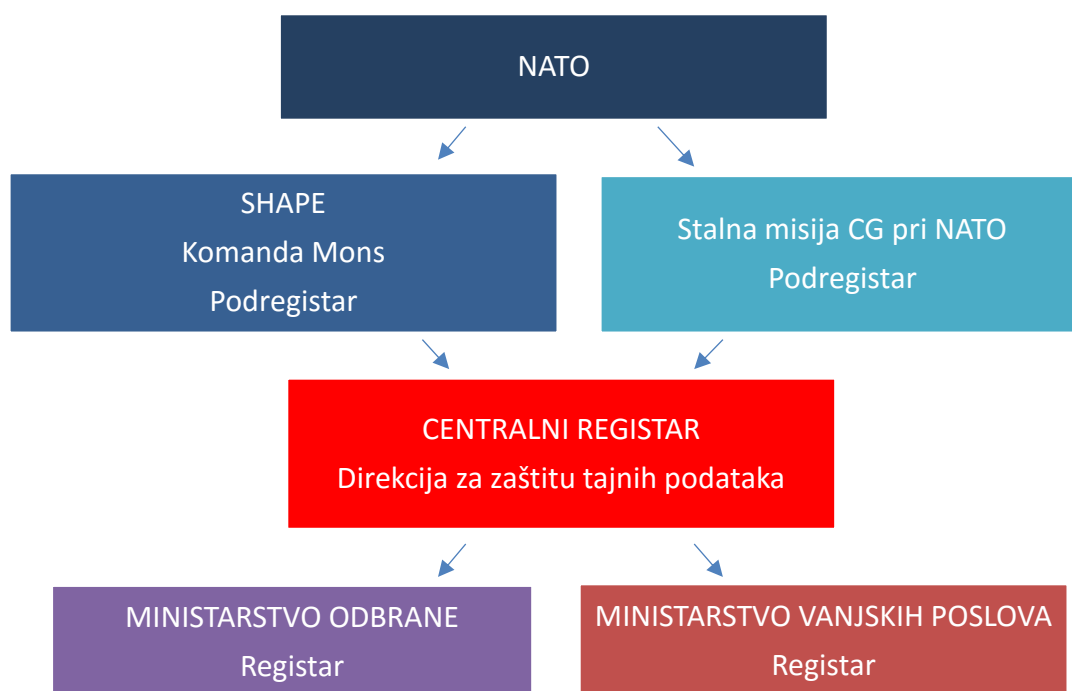
Pravni okvir za saradnju

Zakon o potvrđivanju Sporazuma između potpisnica Sjevernoatlantskog ugovora o bezbjednosti podataka ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 12/17 od 07.12.2017), predstavlja pravni okvir za saradnju u oblasti uzajamne zaštite i čuvanja NATO tajnih podataka koji se dostavljaju Crnoj Gori i tajnih podataka koje Crna Gora dostavlja NATO-u i obezbjeđuje primjenu bezbjednosnih standarda i postupaka za razmjenu i zaštitu tajnih podataka.

Razmjena NATO tajnih podataka

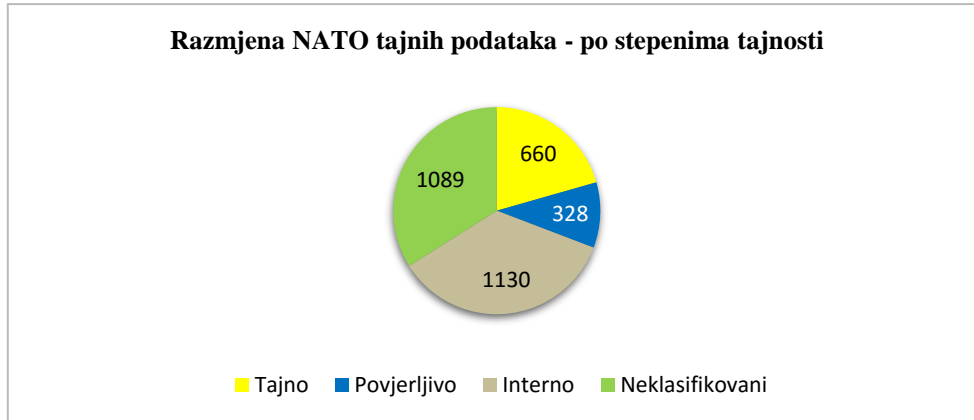
Sa NATO se u kontinuitetu odvija razmjena tajnih podataka, koja je otpočela nakon upućivanja prvog kontigenta crnogorskih vojnika u mirovnu misiju ISAF u Avganistanu, a kasnije u misiju "Resolute Support" u Avganistanu.

Pristupanjem Crne Gore NATO Savezu uveden je novi sistem elektronske razmjene NATO tajnih podataka NATO SECRET WAN AREA NETWORK (NS WAN) odobren od strane NATO Kancelarije za bezbjednost (NOS).

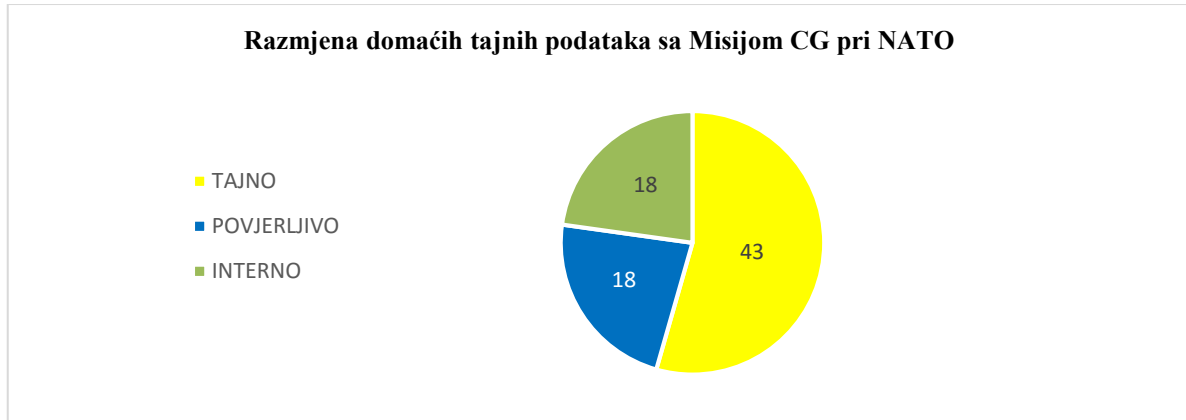
*šematski prikaz razmjene tajnih podataka sa NATO

U 2021. godini razmijenjeno je ukupno 3207 NATO tajnih podataka različitih stepena tajnosti, od čega 660 stepena tajnosti TAJNO, 328 stepena tajnosti POVJERLJIVO, 1130 stepena tajnosti INTERNO i 1089 neklasifikovanih podataka.

Razmjena nacionalnih tajnih podataka sa Stalnom misijom Crne Gore pri NATO u Briselu

Sa Stalnom misijom Crne Gore pri NATO u Briselu, u 2021. godini, razmijenjena su ukupno 91 tajna podataka različitih stepena tajnosti, od čega 43 stepena tajnosti TAJNO, 30 stepena tajnosti POVJERLJIVO i 18 stepena tajnosti INTERNO.

Sertifikati za pristup NATO tajnim podacima

Za pristup NATO tajnim podacima koji se prosleđuju Crnoj Gori, kao i za učešće na određenim NATO aktivnostima (konferencijama, sastancima, kursevima, obukama, vježbama, radionicama i sl.) na kojima se razmatraju NATO tajni podaci, neophodno je posjedovanje NATO sertifikata.

U skladu sa Zakonom o potvrđivanju Sporazuma između potpisnica Sjevernoatlantskog ugovora o bezbjednosti podataka, Direkcija je organ nadležan za izdavanje NATO sertifikata za pristup NATO tajnim podacima i u 2021. godini izdala je 173 NATO sertifikata (NATO Personnel Security Clearance - NATO PSC).

U skladu sa preporukama NATO sačinjen je spisak pozicija na nacionalnom nivou i lica na tim pozicijama koja imaju pristup posebnoj grupi NATO tajnih podataka (NATO sensitive informations), kao i spisak ovlašćenih lica i njihovih zamjenika u Direkciji i Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO u Briselu ovlašćenih za prijem i dostavu NATO COSMIC/ATOMAL podataka. U skladu sa promjenom političke strukture u Crnoj Gori planirano je ažuriranje spiska pozicija i lica na tim pozicijama koja bi trebala imati pristup posebnoj grupi NATO tajnih podataka (NATO sensitive informations).

NATO NOS inspeksijska kontrola

NATO tajni podaci prosljeđeni Crnoj Gori čuvaju se u Centralnom registru Direkcije, koriste u skladu sa propisanim bezbjednosnim standardima i podliježu redovnoj kontroli NATO Kancelarije za bezbjednost (NOS).

U okviru aktivnosti sa NATO-om, od 06. do 08. decembra 2021. realizovana je redovna NATO inspekcija, čiji je predmet bila zaštita NATO tajnih podataka ustupljenih Crnoj Gori kao i primjena NATO standarda u svim oblastima zaštite tajnih podataka. Pored Direkcije, koja je kao Nacionalni bezbjednosni organ bila i domaćin, predmet kontrole su bili i drugi organi koji u svom radu koriste NATO tajne podatke (Ministarstvo odbrane, Ministarstvo vanjskih poslova, Agencija za nacionalnu bezbjednost).

Pored kontrole od strane NATO Kancelarije za bezbjednost (NOS), NATO tajni podaci koji se dostavljaju državnim organima na korišćenje podliježu i inspeksijskoj kontroli Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

IV-2. EVROPSKA UNIJA

Pravni okvir za saradnju

Sporazum o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka zaključen između Crne Gore i Evropske Unije (septembra 2010. godine) i Bezbjednosni aranžmani za implementaciju Sporazuma (iz februara 2011. godine) predstavljaju pravni okvir za saradnju u oblasti tajnih podataka i obezbjeđuju primjenu standarda prilikom razmjene i zaštite tajnih podataka iz oblasti zajedničke vanjske, bezbjednosne i odbrambene politike.

EU PREGOVORI

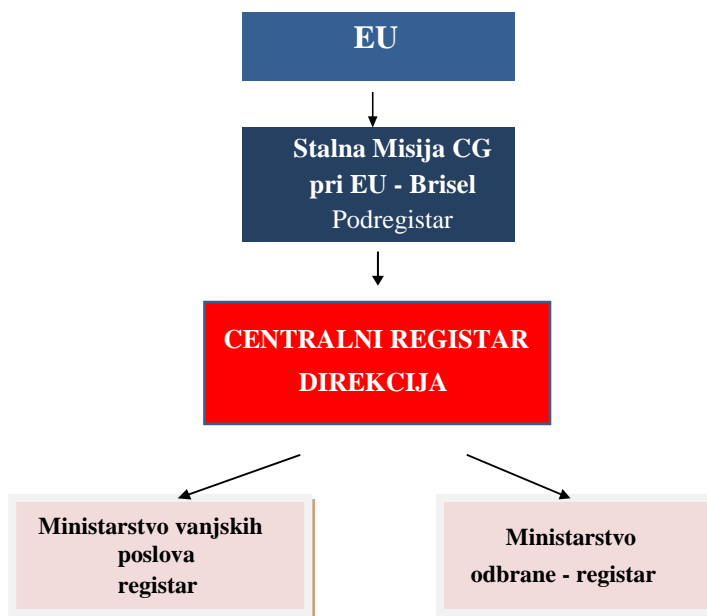
Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji

Službenik Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka je od septembra 2021.godine, učestvovao u radu Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije.

Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika

Direktor Direkcije, kao član radne grupe za Poglavlje 31 – Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika, aktivno je učestvovao u radu sjednica, u cilju realizacije obaveza koje proističu iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG).

Razmjena EU tajnih podataka

Za pristup EU tajnim podacima koji se prosleđuju Crnoj Gori, kao i za učešće u misijama EU i drugim aktivnostima, neophodno je posjedovanje EU sertifikata (EU PSC).

U skladu sa Sporazumom o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka zaključenim između Crne Gore i Evropske Unije, Direkcija je organ nadležan za izdavanje EU sertifikata za pristup EU tajnim podacima i u 2021. godini izdala je 19 EU sertifikata.

V MEĐUNARODNA SARADNJA

U izvještajnom periodu, realizacija aktivnosti u okviru međunarodne saradnje Direkcije za zaštitu tajnih podataka u velikoj mjeri bila je pod uticajem činjenice da je 11. marta 2020. godine Svjetska zdravstvena organizacija proglasila pandemiju izazvanu COVID-19 na globalnom nivou. Kao posledice pandemije, mnoge međunarodne aktivnosti su bile odložene i u 2021. godini, dok je većina njih realizovana u on line formatima.

Bilateralna saradnja

U Direkciji za zaštitu tajnih podataka, većina aktivnosti u izvještajnom periodu se u okviru međunarodne saradnje, usljed COVID-a 19, realizovala u on line formatu.

U 2021. godini, odvijala se kontinuirana saradnja koju Direkcija ima sa NATO-om. Shodno tome, 9. marta 2021. godine predstavnici Direkcije učestvovali su na sastanku NATO Bezbjednosnog komiteta koji je održan on line. Komitet je realizovan u formatu koji je zadužen za bezbjednosnu politiku kao i formatu zaduženom za bezbjednost komunikaciono informacionih sistema. Takođe, predstavnici Direkcije učestvovali su i na NATO bezbjednosnom komitetu održanom od 11. do 13. novembra koji je pored navedenih formata iz marta bio održan i na nivou direktora Nacionalnih bezbjednosnih organa zemalja članica.

U periodu od 07. do 15. septembra održana je on line konferencija MISWG (Multinational Industrial Security Working Group), kojom je predsjedavala Republika Letonija a u kojoj Crna Gora ima status trajnog posmatrača. Na konferenciji su učestvovali predstavnici Direkcije za zaštitu tajnih podataka, gdje su imali priliku da predstave sistem zaštite tajnih podataka i standarde u oblasti industrijske bezbjednosti koji se primjenjuju u Crnoj Gori kao i da razmijene iskustva sa ostalim zemljama učesnicama u ovoj oblasti.

Konferencija regionalne inicijative SEENSA (Nacionalni bezbjednosni organi jugoistočne Evrope), održana je on line 30. novembra 2021. godine., na nivou direktora Nacionalnih bezbjednosnih organa zemalja članica, u cilju daljeg jačanja saradnje između zemalja jugoistočne Evrope u oblasti zaštite tajnih podataka. Zemlje učesnice su takođe iskoristile priliku za diskusiju o aktuelnim bezbjednosnim izazovima sa kojima se suočava ovaj region i najboljim modelima njihovog prevazilaženja.

Tokom januara mjeseca, primljena je ukrajinska inicijativa za otpočinjanje pregovora i zaključivanje Sporazuma o uzajamnoj zaštiti tajnih podataka između Vlade Crne Gore i Kabineta ministara Ukrajine. U toku su i procedure za izmjenu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Francuske o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka, budući da je Republika Francuska sprovela reformu svojih propisa koji se odnose na zaštitu tajnih podataka. U okviru dugotrajne saradnje koju Direkcija ima sa Uredom Vlade Republike Slovenije za zaštitu tajnih podataka 18. juna održan je on line sastanak na kome su učestvovali direktori oba NSA sa saradnicima. Na sastanku su dogovoreni detalji o realizaciji Bilateralno tehničkih projekata Ureda i Direkcije koji za cilj imaju podršku razvoju sveobuhvatnih sistema u oblasti zaštite tajnih podataka s posebnim osvrtom na organizaciju rada Centralnog registra EU tajnih podataka kao i dalju implementaciju EU pravnih tekovina koje se odnose na zaštitu tajnih podataka u Crnoj Gori. U skladu sa onim što je dogovoreno na sastanku, realizovane su dvije radne posjete tokom 2021. godine. Delegacija Direkcije je od 25. do 29. oktobra, bila u posjeti Uredu Vlade Republike Slovenije a od 09. do 12. novembra, predstavnici Ureda su posjetili Direkciju u cilju razmjene iskustava i dobrih praksi u oblasti zaštite tajnih podataka.

U izvještajnom periodu, realizovana su i dva radna sastanka sa predstavnicima Direktorata za bezbjednost klasificiranih informacija Sjeverne Republike Makedonije. Direktor makedonskog Direktorata je sa saradnicima boravio u Podgorici u periodu od 13.-16. septembra, kojom prilikom je realizovano niz sastanaka u cilju razmjene iskustava posebno sa osvrtom na obaveze makedonskog Nacionalnog bezbjednosnog organa po pristupanju Sjeverne Republike Makedonije NATO-u. Takođe, u cilju razmjene navedenih iskustava predstavnici Direkcije su posjetili makedonski Direktorat 16. i 17. decembra 2021. godine.

Predstavnici Direkcije za zaštitu tajnih podataka su u okviru SAA nadležnosti (Security Accreditation Authority), tokom 2021. godine učestvovali na tri online sastanka (mart, jun i novembar) međunarodnog BICES akreditacionog tijela (BICES Accreditation Board, BSAB). U okviru NDA nadležnosti Direkcije (National Distribution Authority) predstavnici Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka, učestvovali su na sastanku predstavnika NDA iz država članica NATO, u periodu od 7. do 9. septembra 2021. godine u Budimpešti.

Službenici Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka, 15. decembra 2021. godine, učestvovali su na online sastanku Security Committee in CIS Security format, koji okuplja predstavnike država članica NATO.

Direkcija takođe ima i kontinuiranu regionalnu i međunarodnu saradnju u oblasti sajber bezbjednosti.

U cilju jačanja saradnje u oblasti sajber bezbjednosti CIRT kontinuirano saraduje sa ključnim međunarodnim institucijama kao što su: FIRST, ITU, NATO, OEBS, DCAF, KISA, RCC, Savjet Evrope.

VI MEĐURESORSKA SARADNJA

U okviru međuresorske saradnje, predstavnici Direkcije su učestvovali u međuresornim radnim grupama koje su se bavile poslovima iz oblasti zaštite od hibridnih prijetnji, sajber bezbjednosti i informatičke zaštite tajnih podataka, kao i u radu Savjeta za informacionu bezbjednost, u radu Nacionalnog operativnog tima za sprovođenje Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma, u Radnoj grupi za Poglavlje 10 – Informatičko društvo i mediji i Poglavlje 31 Vanjska, bezbjednosna i odbrambena politika – pregovori sa EU i Interresornoj komisiji za NATO.

U izvještajnom periodu, Direkcija za zaštitu tajnih podataka je imala kontinuiranu međuresorsku saradnju koja se u najvećoj mjeri odnosila na implementaciju propisa o tajnosti podataka, realizaciju mjera zaštite tajnih podataka i rješavanje zahtjeva za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima.

Saradnja sa Ministarstvom odbrane odvijala se po pitanju sprovođenja bezbjednosnih provjera za vojna lica i službenike Ministarstva za koje su podneseni zahtjevi za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, kroz realizaciju obuka o bezbjednosnoj kulturi, tajnosti podataka i informatičkoj zaštiti tajnih podataka, davanju mišljenja i sugestija na sporazume o saradnji u oblasti odbrane u dijelu koji se odnosi na tajne podatke, finansijske poslove i unutrašnju reviziju, izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, učešće na sastancima i sl.

Saradnja sa Agencijom za nacionalnu bezbjednost odvijala se po pitanju sprovođenja bezbjednosnih provjera za lica za koja su podneseni zahtjevi za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima, NATO i EU sertifikata, vršenja bezbjednosnih provjera za strance po zamolnicama drugih država, izrade bezbjednosnih procjena ugroženosti, pregleda protiv prisluškivanja i pregleda od kompromitujućeg elektromagnetnog zračenja-TEMPEST mjerenja.

Saradnja sa Ministarstvom finansija odvijala se kroz podnošenje zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava za 2022. godinu i pripremu Nacrta budžeta Direkcije za zaštitu tajnih podataka za

2022. godinu, realizaciju budžeta i dostavljanje izvještaja o primicima, izdacima i ugovorenim obavezama, dostavljanje godišnjeg izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola, dostavljanje zahtjeva za preusmjeravanje odobrenih sredstava po programima i pojedinim izdacima, dostavljanje Plana javnih nabavki, Izvještaja o javnim nabavkama, Izvještaja o kršenju antikorupcijskih pravila i dr.

Saradnja sa Agencijom za sprječavanje korupcije odvijala se po pitanju Plana integriteta Direkcije, popunjavanje upitnika za plan integriteta, Izradu Plana integriteta Direkcije za 2021. godinu i Izvještaja o sprovođenju Plana integriteta za 2020. godinu, podnošenja izvještaja o prihodima i imovini javnog funkcionera, vođenja evidencije poklona i dostavljanje izvoda iz te evidencije.

Saradnja sa Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama odvijala se kroz zaštitu ličnih podataka, dostavljanje podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama i ponovne upotrebe informacija.

Saradnja sa Upravom za kadrove odvijala se kroz realizaciju obuka na temu "Bezbjednosna kultura", „Tajnost podataka i informatička zaštita tajnih podataka“, zatim kroz učešće zaposlenih na obukama koje realizuje Uprava za kadrove u okviru Programa stručnog osposobljavanja. Saradnja se odvijala i po pitanju davanja mišljenja na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, izradu Kadrovskog plana (planiranju broja zaposlenih, promjenama u kadrovskoj strukturi i drugim pitanjima upravljanja kadrovima, u skladu sa budžetskim sredstvima), vođenja i ažuriranja kadrovskog informacionog sistema (KIS) i dr.

Direkcija je na svojoj internet stranici objavljivala informacije koje zahtijevaju proaktivni pristup, vodeći računa o zaštiti ličnih podataka i podataka koji su označeni stepenom tajnosti.

VII SARADNJA SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

Saradnja sa nevladinim organizacijama odvijala se kroz zajedničko učešće predstavnika Direkcije i NVO sektora u radu radnog tijela na pripremi teksta Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Saradnja se odvijala i kroz učešće na XIV Nacionalnoj antikorupcijskoj konferenciji u organizaciji NVO MANS, kao i kroz pokretanje postupaka vanrednog inspeksijskog nadzora pokrenutih po inicijativama NVO MANS.

Takođe, Direkcije za zaštitu tajnih podataka saradivala je sa nevladinim organizacijama kroz rješavanje podnijetih zahtjeva za slobodan pristup informacijama, kao i kroz pripremu, podnošenje Izvještaja i izvoda iz informacionog sistema Agenciji za sprječavanje korupcije, u vezi zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

VIII OBUKE IZ OBLASTI TAJNIH PODATAKA

U cilju stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika i unapređenja znanja iz oblasti tajnih podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka u saradnji sa Upravom za kadrove

realizovala je u kontinuitetu seminare na temu „Bezbjednosna kultura“ i „Tajnost podataka i informatička zaštita tajnih podataka“, za zaposlene u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore.

Unaprijeđen je sistem obuke iz oblasti tajnih podataka na način što je, u okviru TAIEX instrumenata tehničke podrške, uspostavljena elektronska aplikacija za E-trening, koja pruža mogućnost državnim službenicima za lakšim i savremenijim edukovanjem u ovoj oblasti. Ovaj oblik edukacije primijenjuje se na sva lica prije izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima.

Stručno osposobljavanje i usavršavanje službenika Direkcije

U periodu od 20-25. juna 2021.godine, službenik Direkcije boravio je u NATO školi Oberammergau, na NATO Security Course. U sklopu navedenog kursa, službenik Direkcije pohađao je i online kurs ADL 169 Improving operational effectiveness by integrating gender perspective.

Odjeljenje za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente - CIRT u saradnji sa korejskom Agencijom za internet i bezbjednost (KISA) i Svjetskom bankom je organizovalo dvonedjeljni online seminar o sajber bezbjednosti u periodu od 21. juna do 02. jula, na kojem su učestvovali službenici tog odjeljenja i Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka. Ovaj seminar je bio dio procesa ponovne procjene Modela zrelosti kapaciteta za sajber bezbjednost (CMM) koji je održan u periodu od 01. do 12. marta 2021.godine. Kroz 11 različitih sesija eksperti su elaborirali različite aspekte incidenata u sajber prostoru, počevši od preventivnih mjera, analiza, procjena, aktivnosti koje treba preduzeti, do nivoa međunarodne komunikacije i saradnje o pitanjima sajber bezbjednosti.

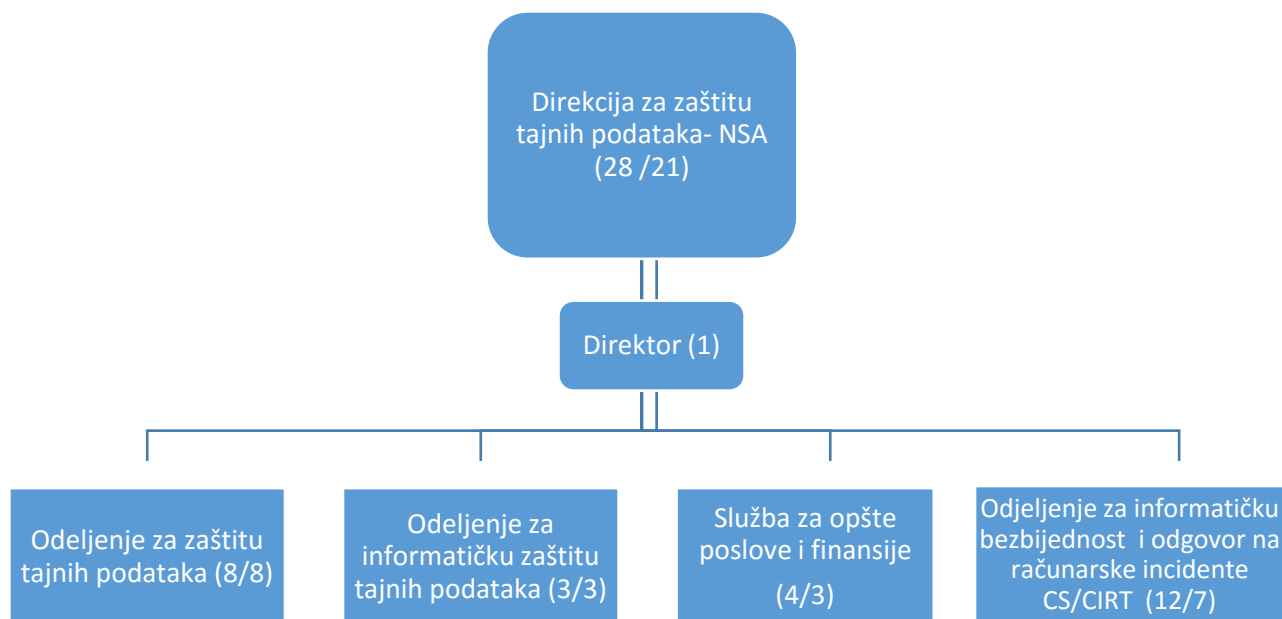
Službenik Odjeljenja za informatičku zaštitu tajnih podataka, pohađao je online obuku pod nazivom „International Program on Cyber Security Studies (iPCSS)“ u organizaciji George Marshall Centra iz Njemačke, u periodu od 30. novembra do 16. decembra 2021. godine.

Takođe, jedan službenik Direkcije je i tokom 2021. godine nastavio da prati rad NATO radne grupe Data Exploitation Working Group, na način što su se sastanci i diskusije radne grupe odvijali u on line formatu. Inicijalni sastanak ove radne grupe je bio u septembru 2019. godine u NATO sjedištu u Briselu.

IX ORGANIZACIJA DIREKCIJE

Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 11.06.2021. godine., utvrdila je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije za zaštitu tajnih podataka, koji je stupio na snagu 25. 06.2021. godine.

U skladu sa Pravilnikom, Direkcija vrši poslove iz svoje nadležnosti u okviru četiri organizacione jedinice: Odjeljenje za zaštitu tajnih podataka, Odjeljenje za informatičku zaštitu tajnih podataka, Odjeljenje za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente (CS/CIRT) i Služba za opšte poslove i finansije.

U Odeljenju za zaštitu tajnih podataka vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti Direkcije koji se odnose na: obezbjeđenje primjene standarda i propisa iz oblasti zaštite tajnih podataka; koordiniranje aktivnosti koje obezbjeđuju zaštitu tajnih podataka povjerenih Crnoj Gori od strane drugih država i međunarodnih organizacija, izradu i ažuriranje Plana zaštite tajnih podataka, inspekcijски nadzor nad sprovođenjem Zakona o tajnosti podataka i primjenom međunarodnih ugovora, sprovođenje postupka za izdavanje dozvola za pristup tajnim podacima i izdavanje NATO i EU sertifikata za pristup NATO i EU tajnim podacima, postupka za ograničenje ili prestanak važenja dozvole, evidenciju podnijetih zahtjeva za izdavanje dozvola i evidenciju izdatih i oduzetih dozvola, NATO i EU sertifikata, obuku korisnika tajnih podataka, vođenje Centralnog registra NATO i EU tajnih podataka i saradnju sa podregistrima tajnih podataka u Stalnoj misiji Crne Gore pri NATO i Misiji Crne Gore pri EU, evidenciju NATO i EU tajnih podataka koji se prosleđuju Crnoj Gori, diseminaciju i njihovo dostavljanje korisnicima, evidenciju NATO ATOMAL tajnih podataka, stručnu pomoć organima i organizacijama radi ispunjavanja bezbjednosno-tehničkih uslova za rad sa tajnim podacima, ustanovljavanje i vođenje registara, podregistara i kontrolnih tačaka, akreditovanje i odobravanje njihovog rada, unutrašnju kontrolu nad sprovođenjem mjera zaštite tajnih podataka, informisanje strane države odnosno međunarodne organizacije o bezbjednosti tajnih podataka koje je strana država, odnosno međunarodna organizacija predala Crnoj Gori, međunarodnu saradnju i kontinuiranu saradnju sa NATO Kancelarijom za bezbjednost (NOS) i Kancelarijom za bezbjednost Generalnog sekretarijata Savjeta EU (GSCSO) i drugi poslovi u skladu sa propisima.

U Odeljenju za informatičku zaštitu tajnih podataka podataka vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti koji se odnose na primjenu mjera bezbjednosti za zaštitu tajnih podataka koji se primaju, obrađuju, prenose, čuvaju i arhiviraju u komunikaciono-informacionim sistemima i

drugim elektronskim sistemima, od gubitka povjerljivosti, cjelovitosti ili dostupnosti, i to: obezbjeđivanje primjene standarda i propisa iz oblasti informatičke zaštite tajnih podataka, prijem, obradu, prenos, čuvanje i arhiviranje NATO i EU tajnih podataka u elektronskoj formi, obezbjeđivanje da su kriptografski sistemi, proizvodi i mehanizmi za zaštitu tajnih podataka adekvatno i efikasno odabrani, instalirani i održavanim, nadzor nad rukovanjem kriptomaterijalima NATO i EU i nadzor nad proizvodnjom, distribucijom i čuvanjem kriptomaterijala za potrebe jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu domaćih tajnih podataka, proizvodnja, distribucija i čuvanje kriptomaterijala za potrebe jedinstvenog sistema za elektronsku razmjenu domaćih tajnih podataka između organa; certifikovanje komunikaciono-informacionih sistema (CIS) i procesa u kojima se obrađuju, prenose i čuvaju domaći, NATO i EU tajni podaci i certifikovanje prenosivih komunikaciono-informacionih sredstva i memorijskih medija koji se koriste u sistemu (CIS); zaštita prostorija i opreme od rizika elektromagnetnog zračenja (TEMPEST), procjena mogućeg ugrožavanja bezbjednosti tajnih podataka od upada u IS, edukacija i podizanje CIS bezbjednosne svijesti, instaliranje uređaja za čuvanje rezervnih kopija (back-up) tajnih podataka; uništavanje tajnih podataka u elektronskoj formi, memorijskih medija i uređaja za enkripciju podataka; organizovanje obuka i administracija portala za on-line obuku, ažuriranje web stranice Direkcije i dr.

U razmjeni i zaštiti tajnih podataka sa NATO i EU, vrše se poslovi koji se odnose na: bezbjednost komunikacija za izbor, upravljanje i održavanje kriptografske opreme za prenos, obradu i čuvanje tajnih podataka (NCSA - National Communication Security Authority); sprovođenje bezbjednosne akreditacije komunikaciono-informacionih sistema i procesa u kojima se koriste tajni podaci (SAA - Security Accreditation Authority), koje obuhvata rješavanje po zahtjevu za certifikovanje sistema, vršenje bezbjednosne provjere sistema, izdavanje certifikata i privremenih certifikata i vođenje evidencije u vezi s tim i upravljanje materijalima za kriptografsku zaštitu tajnih podataka i bezbjedno rukovanje, čuvanje, distribuciju i evidenciju kriptomaterijala (NDA - National Distribution Authority).

U Odjeljenju za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente (CS/CIRT)

vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti koji se odnose na: unaprjeđenje bezbjednosti i zaštitu vrše se poslovi iz osnovne djelatnosti koji se odnose na: unaprjeđenje bezbjednosti i zaštitu mrežne infrastrukture, monitoring mreže sa ciljem identifikacije incidenata, usklađivanje aktivnosti lokalnih CIRT timova na teritoriji Crne Gore, održavanje kontakta sa ostalim državnim organima pravnim i fizičkim licima po pitanju očuvanja i unaprijeđenja informatičke bezbjednosti, razmjenu informacija sa nacionalnim CIRT/CERT timovima drugih država putem članstva u međunarodnim organizacijama, pružanje informacija i procjenu stanja informatičke bezbjednosti, izvještavanje drugih CIRT/CERT timova, sastavljanje izvještaja i upozorenja za ostale korisnike, izradu priručnika, softverskih alata i drugih korisnih informacija vezanih za sigurnije korišćenje informacionih tehnologija, prikupljanje informacija za identifikovanje sajber prijetnji, taktika, tehnika i postupaka koje koriste akteri u sajber prostoru, istraživanje aktuelnih i potencijalnih prijetnji u sajber prostoru, analizu opsega ranjivosti u hardveru i softveru, izrada smjernica koje se odnose na rizike i mjere kontrole vezane za nove prijetnje u sajber prostoru, prevenciju, obradu i otklanjanje posljedica od računarskih incidenata na internetu i drugih rizika bezbjednosti informacionih sistema u mreži državnih organa, provjeru ranjivosti sistema, prikupljanje, evidentiranje i obradu podataka o incidentima, testiranje i primjenu novih softverskih i hardverskih sistema za zaštitu IT resursa, monitoring IS u mreži državnih organa, obradu podataka i otklanjanje posljedica u smislu utvrđivanja pojave i težine incidenta, utvrđivanje uzroka incidenta, posredovanje u kontaktiranju ostalih strana koje su uključene u incident, otklanjanje ranjivosti u sistemu, obezbjeđivanja sistema i

zaštitu od mogućih incidenata, definisanje liste i zaštite kritične informatičke infrastrukture, identifikovanje rizika i primjenu adekvatnih mjera zaštite kako bi se osigurao kontinuitet poslovanja kritične informatičke infrastrukture, provjeru bezbjednosti i ranjivosti sistema i implementaciju mjera zaštite za prevenciju incidentnih situacija i ublažavanja posljedica i razvijanje plana za upravljanje sajber incidentima i obavljanje drugih poslova iz djelokruga rada Odjeljenja.

U Službi za opšte poslove i finansije vrše se poslovi koji se odnose na: izradu opštih akata, programa rada i izvještaja o radu, izradu pojedinačnih akata o ostvarivanju prava iz radnog odnosa: prijem, raspoređivanje, zarada, naknada i drugih primanja i dr., javne i povjerljive nabavke, pripremu i sačinjavanje ugovora koji sadrže tajne podatke – povjerljivi ugovori, obradu i korišćenje tajnih podataka kod povjerljivih nabavki, materijalno finansijsko poslovanje, izradu finansijskog plana, korišćenje sredstava u skladu sa budžetom i finansijskim planom, vođenje poslovnih knjiga, periodične obračune i završne račune, izradu finansijskih iskaza i dostavljanje Državnom trezoru, blagajničko i knjigovodstveno poslovanje, upoznavanje sa rezultatima unutrašnje revizije: konačnim revizorskim izvještajem i predlogom plana aktivnosti za sprovođenje preporuka za poboljšanje sistema upravljanja i unutrašnje kontrole, izradu internih pravila i procedura za uspostavljanje i sprovođenje upravljanje i razvoj unutrašnjih kontrola, aktivnosti po pitanju rodne ravnopravnosti, Plana inegriteta, saradnje sa nadležnim organima, učešće u realizaciji akcionih planova, saradnju sa nevladinim organizacijama i rješavanje zahtjeva za slobodan pristup informacijama, postupanje po prijavama zviždača, saradnju po pitanju stručnog usavršavanja zaposlenih, oglašavanje slobodnih radnih mjesta, vođenje kadrovskog informacionog sistema (KIS), evidenciju primljenih poklona, prijem, vođenje evidencije i distribuciju domaćih tajnih podataka i njihovo čuvanje, kancelarijsko poslovanje i vođenje djelovodnika i drugih knjiga, rukovanje pečatima i štambiljima i njihovo čuvanje, dostavu NATO i EU tajnih podataka i sprovođenje adekvatnih mjera zaštite prilikom dostave drugim državama i međunarodnim organizacijama, vođenje evidencije o korišćenju motornih vozila i dr.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Direkcije za zaštitu tajnih podataka od 25.06.2021.godine, sistematizovano je 28 službeničkih radnih mjesta za 28 izvršilaca, uključujući i direktora. Ukupan broj zaposlenih izvršilaca je 21 od čega je jedno profesionalno vojno lice koje je upućeno iz Vojske Crne Gore na rad u Direkciju.

U skladu sa Sporazumom zaključenim između Ministarstva vanjskih poslova i Direkcije za zaštitu tajnih podataka, jedan službenik Direkcije upućen je na period od četiri godine u Stalnu misiju Crne Gore pri NATO u Briselu. Ovaj službenik je prva “kontakt tačka” u Podregistru tajnih podataka u Misiji, za prijem NATO tajnih podataka i njihovu distribuciju Centralnom registru Direkcije.

U ovom izvještajnom periodu, jednoj službenici koja je radila na poslovima Inspektorke I – za kontrolu primjene mjera zaštite tajnih podataka u Odjeljenju za zaštitu tajnih podataka, prestao je radni odnos u Direkciji, na osnovu Sporazuma o prestanku radnog odnosa. Na tom radnom mjestu, zasnovao je radni odnos službenik iz Ministarstva odbrane-Obavještajno bezbjednosnog Direktorata.

Jedan službenik Direkcije je u skladu sa Sporazumom zaključenim između Ministarstva vanjskih poslova i Direkcije za zaštitu tajnih podataka, raspoređen u Misiju Crne Gore pri NATO u Briselu, na period od četiri godine, a kojem je produžen mandat na još dvije godine. Tom službeniku mandat u Misiji ističe 01.07.2023. godine. Ovaj službenik je prva “kontakt tačka” u Podregistru tajnih podataka u Misiji, za prijem NATO tajnih podataka i njihovu distribuciju Centralnom registru Direkcije.

Analizom popune radnih mjesta, uočen je nedostatak kadra za obavljanje poslova iz nadležnosti Odjeljenja za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente (CS/CIRT), te je u toku 2022. godine, planirano zapošljavanje za 2 radna mjesta u okviru pomenute organizacione jedinice, što je predviđeno i Kadrovskim planom Direkcije za 2022. godinu.

Pripremljen je Kadrovski plan Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2022. godinu., i uz saglasnost Ministarstva finansija i socijalnog staranja, dostavljen Upravi za kadrove.

U ovom izvještajnom periodu, izvršeno je redovno ažuriranje podataka o zaposlenima u aplikaciju Kadrovskog informacionog sistema (KIS). Takođe, sprovedena je Analiza potreba za obukama Direkcije za zaštitu tajnih podataka, i dostavljen Izvještaj Upravi za kadrove.

X INFORMATIČKA BEZBJEDNOST I ODGOVOR NA RAČUNARSKE INCIDENTE

Strategijom sajber bezbjednosti Crne Gore 2018-2021 prepoznato je osam strateških ciljeva, čija je realizacija detaljnije definisana kroz pojedinačne zadatke Akcionog plana za 2021. godinu, i to: razvijanje kapaciteta za sajber odbranu, centralizacija sajber ekspertize i resursa, zaštita kritične informatičke infrastrukture, jačanje međuinstitucionalne saradnje, zaštita podataka, edukacija u oblasti sajber bezbjednosti, partnerstvo javnog i privatnog sektora, jačanje regionalne i međunarodne saradnje.

U izvještajnom periodu, u dijelu realizacije Akcionog plana za implementaciju Strategije realizovale su se aktivnosti za koje su bila odobrena finansijska sredstva. Nerealizovane aktivnosti iz strategije predviđene su za realizaciju novom Strategijom sajber bezbjednosti za period 2022 - 2026 u čijoj izradi su učestvovali i predstavnici Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

U sklopu svakodnevnih aktivnosti, u Direkciji se obavljaju poslovi koordinacije i odgovora na incidentne situacije u crnogorskom sajber prostoru. U Direkciji su se shodno Zakonu o informacionoj bezbjednosti, sprovele planirane aktivnosti na uspostavljanju sistema zaštite od računarskih i bezbjednosnih incidenata na internetu i drugih rizika bezbjednosti tih sistema. Ažurirana je lista kontakt osoba/lokalnih CIRT-ova i ukupan broj organa i drugih pravnih lica koji su odredili lica zadužena za uspostavljanje sistema zaštite od računarskih i bezbjednosnih incidenata na internetu i drugih rizika bezbjednosti, a koja će sarađivati sa službenicima Odjeljenja za informatičku bezbjednost i odgovor na računarske incidente –CIRT, vezano za pitanja zaštite od računarskih bezbjednosnih incidenata na internetu u 2021. godini. Određeno je 64 kontakt osobe.

CIRT je preduzeo sve mjere, u koordinaciji sa državnim organima, privatnim sektorom, kao i međunarodnim partnerima, kako bi napadi bili spriječeni, servisi nesmetano funkcionisali, a javnost bila pravovremeno informisana. Sprovedene su i proaktivne i reaktivne mjere s ciljem smanjenja rizika od incidenata.

U cilju boljeg rješavanja sajber bezbjednosnih izazova, CIRT je u partnerstvu sa Svjetskom bankom, organizovao sastanke u periodu od 1. do 12. marta, sa predstavnicima Svjetske banke, po Modelu zrelosti kapaciteta za sajber bezbjednost (CMM) koji je razvio Centar za razvoj globalnih kapaciteta za sajber bezbjednost (GCSCC) Univerziteta u Oksford. Na sastanku su učestvovala sve ključne institucije sajber bezbjednosti (ministarstva, privatni sektor banke i operatori, privatne firme, univerziteti i drugi). Kako su navedene aktivnosti obuhvatale više različitih sektora, pa su shodno tome CIRT i Svjetska banka preduzele neophodne aktivnosti po pitanju saradnje i organizovanju sprovođenja ove procjene. Procjena CMM-a, čiji je konačni rezultat izvještaj sa preporukama, imala je za cilj da identifikuje prioritete oblasti u kojima bi Vlada Crne Gore i domaći akteri u zemlji mogli da unaprijede trenutne kapacitete, uključujući stvaranje politika za jačanje bezbjednosti i zaštite sajber prostora. Shodno situaciji sa COVID-19, sastanci su organizovani u online okruženju.

Od 2014. godine CIRT, na godišnjem nivou, izrađuje izvještaj o incidentnim situacijama na Internetu u Crnoj Gori. Cilj ovog izvještaja je da se kroz prikaz novih statističkih podataka ukaže aktuelno stanje u sajber prostoru Crne Gore. Zbog konstantnog rasta broja usluga koje javni i privatni sektor pružaju putem Interneta, kako građanima, tako i drugim pravnim subjektima, moramo težiti ka bezbjednom sajber prostoru Crne Gore.

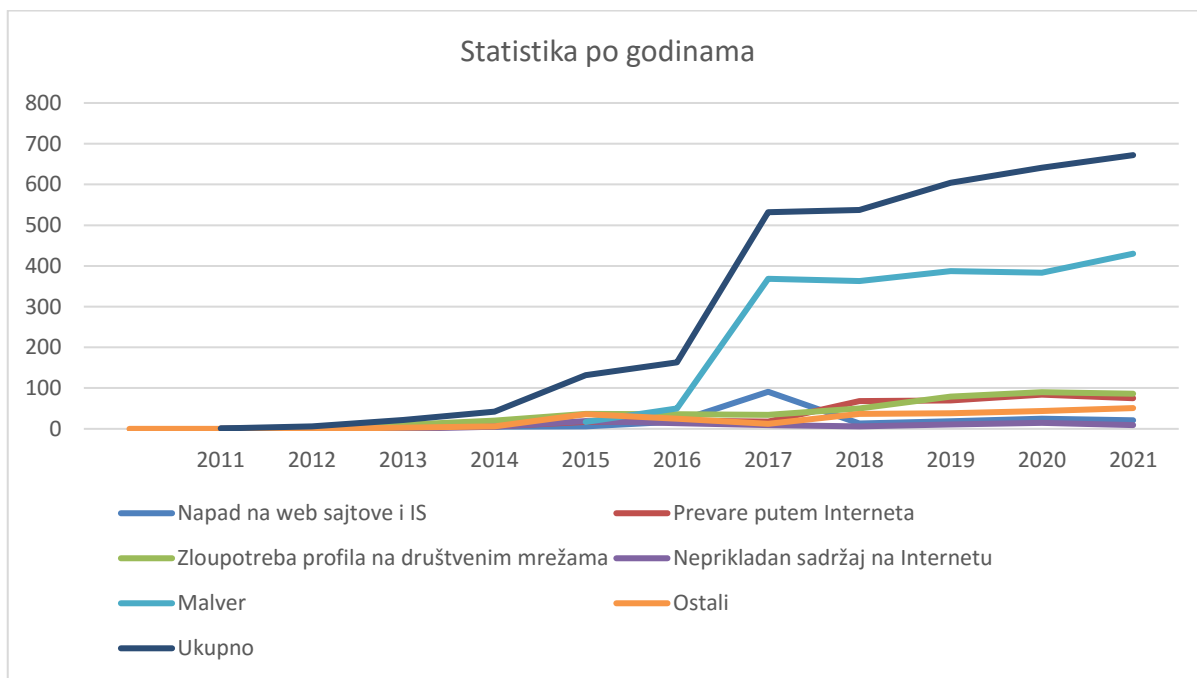
Analizom trenutnog stanja, može se zaključiti da se i tokom 2021. godine nastavio trend rasta broja prijavljenih incidenata u odnosu na prethodne godine. Tokom 2020. godine CIRT-u je prijavljen ukupno 641 incident, dok je do kraja 2021. godine CIRT registrovao 672 prijavu. Ovaj trend se ogleda i u činjenici da je CIRT-u, tokom 2020. i 2021. godine, prijavljen veliki broj incidenata koji se odnose na malver, uključujući maliciozne programe za ucjenu, tj. ransomware.

Primjetan je značajan porast broja napada na informacione sisteme državnih organa i pravnih lica. Informatička infrastruktura državnih organa, a naročito portal Vlade Crne Gore, bili su često meta DDoS napada. Veliki broj prijava koje je primio CIRT tokom 2021. godine, odnosi se na zloupotrebu profila na društvenim mrežama. Pored navedenih, zabilježen je i veliki broj finansijskih prevara i phishing napada.

Godina	Napad na web sajtove i IS	Prevare putem Interneta	Zloupotreba profila na društvenim mrežama	Neprikladan sadržaj na Internetu	Malver	Ostali (Uznemiravanje, Ucjene, Krađa identiteta i sl.	Ukupno
2011	1	-	-	-	-	-	1
2012	3	2	-	1	-	-	6
2013	5	3	10	-	1	3	22
2014	5	6	20	5	-	6	42
2015	6	17	37	19	17	36	132

2016	18	20	36	14	50	25	163
2017	91	18	34	9	368	12	532
2018	13	68	50	6	363	37	537
2019	19	70	79	11	387	38	604
2020	25	84	90	15	383	44	641
2021	21	75	86	9	430	51	672

Statistika incidenata prijavljenih CIRT-u

CIRT je u periodu od februara do maja 2021. godine sproveo online kampanju pod sloganom „Budi oprezan! Život nije bajka!“ čije je cilj podizanje svijesti i znanja o bezbjednom i odgovornom korišćenju interneta, prednostima i bezbjednosnim rizicima, te zaštiti od neprimjerenih sadržaja i negativnih efekata korišćenja interneta. U okviru kampanje, putem društvenih mreža, distribuiran je edukativni materijal koji ukazuje na opasnosti koje vrebaju na internetu i savjetima za zaštitu, kao i bezbjednu kulturu korišćenja interneta i popularnih društvenih mreža. Materijal za kampanju je pripremljen u okviru projekta „Unapređenje upravljanja sajber bezbjednošću na Zapadnom Balkanu“, u saradnji sa Centrom za upravljanje sektorom bezbjednosti iz Ženeve (DCAF).

XI INSPEKCIJSKI NADZOR

U skladu sa članom 80 Zakona o tajnosti podataka, Direkcija za zaštitu tajnih podataka vrši inspeksijski nadzor u pogledu primjene mjera zaštite tajnih podataka i nad primjenom međunarodnih ugovora koji se odnose na tajne podatke, u skladu s ovlaštenjima propisanim članom 81 Zakona.

Inspektor Direkcije za zaštitu tajnih podataka u toku 2021. godine, vršio je inspeksijski nadzor u skladu sa godišnjim Planom inspeksijskog nadzora.

Inspekcijski nadzor vršen je u odnosu na primjenu Zakona o tajnosti podataka i podzakonskih akata za njegovo sprovođenje.

Redovni inspekcijski nadzor vršen je u Ministarstvu odbrane, Ministarstvu vanjskih poslova i Agenciji za nacionalnu bezbjednost. Takođe, Redovni Inspekcijski nadzor koji je planiran da bude vršen shodno godišnjem Planu inspekcijskog nadzora, nad preostalim subjektima nadzora, zbog pandemije izazvane COVID-19, odnosno restriktivnim mjerama Vlade Crne Gore, nije mogao biti realizovan.

Direkcija kontinuirano upućuje zahtjeve organima državne uprave za dostavljanje podataka o obrazovanju Komisije za periodično preispitivanje tajnih podataka i licima koja su imenovana za članove komisija. Tražene podatke u izvještajnom periodu dostavili su Uprava za kadrove i Agencija za zaštitu konkurencije. Inspekcijski nadzor kod subjekata u čijem radu nastaju tajni podaci, a koji nijesu dostavili podatke o obrazovanju komisije za periodično preispitivanje tajnosti podataka u organu, nastaviće se u 2022. godini.

Inspektor za kontrolu primjene mjera zaštite tajnih podataka Direkcije za zaštitu tajnih podataka, u okviru svojih nadležnosti, nalaže mjere za unapređivanje zaštite tajnih podataka i saraduje sa licima određenim za vršenje unutrašnje kontrole u organima i organizacijama u kojima nastaju tajni podaci ili koji koriste tajne podatke. U cilju unapređenja mjera zaštite tajnih podataka inspektor je održao sastanke i konsultacije, sa licima određenim za vršenje unutrašnje kontrole, odgovornim za sprovođenje mjera zaštite tajnih podataka u organima i organizacijama u kojima rade.

Unutrašnja kontrola

Zakonom o tajnosti podataka propisano je da su organi i drugi subjekti dužni da obezbjeđuju vršenje redovne unutrašnje kontrole nad sprovođenjem mjera zaštite tajnih podataka utvrđenih Zakonom o tajnosti podataka i da su dužni da odrede lice za vršenje unutrašnje kontrole.

U skladu sa navedenim, Direkcija je i tokom 2021. godine, zatražila od organa podatke o licima određenim za vršenje unutrašnje kontrole, a u cilju kontinuirane saradnje inspektora Direkcije sa tim licima, radi unapređenja mjera zaštite tajnih podataka.

Organi koji su na zahtjev Direkcije a u skladu sa Zakonom, tokom 2021. godine, izvršili obavezu imenovanja lica za vršenje unutrašnje kontrole i o tome obavijestili Direkciju su: Uprava policije, Uprava za saobraćaj, Uprava za kadrove i Agencija za zaštitu konkurencije.

Direkcija za zaštitu tajnih podataka će u narednom periodu insistirati da organi u čijem radu nastaju tajni podaci odrede lice za vršenje redovne unutrašnje kontrole, u protivnom biće prinuđena da pokrene postupak odgovornosti.

XII BUDŽET I NABAVKE

Budžet

Zakonom o budžetu za 2021. godinu, odobrena su sredstva za finansiranje Direkcije za zaštitu tajnih podataka u iznosu od 314.994,66€.

U izvještajnom periodu od raspoloživih sredstava isplaćeno je 287.173.94€.

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore, Direkcija je krajnje racionalno trošila sredstva opredijeljena Budžetom za 2021.godinu, te utrošila 99.68% odobrenih sredstva.

Nabavke

Direkcija je u skladu sa članom 84 Zakona o javnim nabavkama 29.01.2021. godine, donijela Plan javnih nabavki za 2021. godinu.

U izvještajnom periodu, u skladu sa Pravilnikom o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki, roba i usluga realizovano je jednostavnih nabavki u iznosu od 5.686,49 eura.

Budžetom Uprave za katastar i državnu imovinu za 2021.godine, kao nadležni organ za sprovođenje postupaka centralizovanih javnih nabavki odobren je iznos od 7.402,06€ za objedinjene nabavke Direkcije za zaštitu tajnih podataka. Sredstva se odnose na administrativni materijal, rashode za gorivo, komunikacione usluge, osiguranje i izdatke za opremu.

Shodno Uredbi o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki, koje sprovodi Uprava za katastar i državnu imovinu kao nadležni organ za sprovođenje postupaka centralizovanih javnih nabavki, dostavljen Plan potreba za predmetima centralizovanih javnih nabavki za 2021.godinu.

Nadležnom organu blagovremeno je podniet Izvještaj o sprovedenim postupcima javnih nabavki i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama, kao i Izvještaj o sprovedenim nabavkama i zaključenim ugovorima / računima za jednostavne nabavke za 2021. godinu.

U 2021. godini, izvršen je redovni godišnji popis pokretnih i nepokretnih stvari i obaveza sa stanjem na dan 31.12.2020. godine u Direkciji za zaštitu tajnih podataka, i izvršeno upoređivanje stanja dobijenog popisom sa stanjem iz knjigovodstva.

XIII UPRAVLJANJE I UNUTRAŠNJE KONTROLE

Upravljanje i unutrašnje kontrole obuhvataju postupke upravljanja sredstvima subjekta, finansijske i druge kontrole i unutrašnju reviziju radi uspješnog upravljanja i ostvarivanja poslovnih ciljeva subjekta, na transparentan, pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način.

U skladu sa obavezama koje proističu iz Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Direkcija je sačinila interne procedure za uspostavljanje i sprovođenje upravljanja i unutrašnjih kontrola za određene poslovne procese u Direkciji. Tokom 2021. godine, donijete su sljedeće interne procedure: Odluka o korišćenju telefona za službene potrebe i naknadi za njihovo korišćenje, Uputstvo o upoznavanju zaposlenih u Direkciji za

zaštitu tajnih podataka sa etičkim kodeksom, Interna procedura o načinu korišćenja službenih vozila u Direkciji za zaštitu tajnih podataka.

Interna pravila i procedure sadrže opis procedure, ovlašćena lica i kontrolne mehanizme i sastavni su dio Knjige procedura Direkcije za zaštitu tajnih podataka za upravljanje i unutrašnju kontrolu.

U izvještajnom periodu sačinjen je i dostavljen Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2021. i Godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare za 2021. godinu. Izvještaji su dostavljeni nadležnom organu.

Takođe, donesen je Registar rizika Direkcije za zaštitu tajnih podataka za 2021. godinu., Plan za unapređenje upravljanja i kontrola za 2021. godinu, kao i Upitnik za samoprocjenu upravljanja i kontrola u okviru organizacionih jedinica Direkcije za 2021. godinu i dostavljen nadležnom organu.

U skladu sa Sporazumom zaključenim sa Ministarstvom odbrane, poslovi unutrašnje revizije u Direkciji za zaštitu tajnih podataka povjereni su Odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva odbrane. Ministarstvo odbrane podnijelo je Ministarstvu finansija i socijalnog staranja Godišnji izvještaj o unutrašnjoj reviziji izvršenoj u Direkciji za zaštitu tajnih podataka za 2021. godinu.

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz Plana integriteta i izveštavanje Agenciji za sprječavanje korupcije o njegovom sprovođenju u 2021. godini, sačinjen je Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta Direkcije, kao i Metodologija za procjenu primjene antikorupcijskih mjera Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

XIV JAVNOST RADA

Direktor Direkcije redovno je izvještavao javnost o najznačajnijim pitanjima iz nadležnosti Direkcije za zaštitu tajnih podataka.

Direkcija je ažurno odgovarala na upućena pitanja medija.

Za potrebe javnosti rada, Direkcija je ažurirala svoju internet stranicu www.nsa.gov.me na kojoj su objavljeni podaci o značajnim aktivnostima, kao i informacije koje je organ dužan da objavi na svojoj internet stranici u skladu sa članom 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama.